

फागुन - २

सर्वोच्च अदालत बुलेटिन

पाक्षिक प्रकाशन

वर्ष ३०, अङ्क २२

२०७८ फागुन १६-३०

पूर्णाङ्क ७१२

प्रकाशक

सर्वोच्च अदालत

रामशाहपथ, काठमाडौं

फोन नं. ४२००७२८, ४२००७२९, ४२००७५० Ext. २५११ (सम्पादन), २५१४ (छापाखाना), २९३१ (बिक्री)

फ्याक्स: ४२००७४९, पो.व.नं. २०४३८

Email: info@supremecourt.gov.np / Web: www.supremecourt.gov.np

सम्पादन तथा प्रकाशन समिति

माननीय न्यायाधीश श्री सपना प्रधान मल्ल, सर्वोच्च अदालत	- अध्यक्ष
माननीय न्यायाधीश श्री हरिप्रसाद फुयाल, सर्वोच्च अदालत	- सदस्य
मुख्य रजिस्ट्रार श्री लालबहादुर कुँवर, सर्वोच्च अदालत	- सदस्य
नायब महान्यायाधिवक्ता श्री कृष्णजीवी घिमिरे, प्रतिनिधि, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय	- सदस्य
रजिस्ट्रार श्री निर्मला पौडेल, सर्वोच्च अदालत	- सदस्य
अधिवक्ता श्री रुद्रप्रसाद पोखरेल, कोषाध्यक्ष, नेपाल बार एसोसिएसन	- सदस्य
अधिवक्ता श्री ऋषिराम घिमिरे, सचिव, सर्वोच्च अदालत बार एसोसिएसन	- सदस्य
प्रा.डा.विजय सिंह सिजापति, डिन, त्रिभुवन विश्वविद्यालय, कानून संकाय	- सदस्य
सहरजिस्ट्रार श्री हरिराज कार्की, सर्वोच्च अदालत	- सदस्य सचिव

सम्पादक : श्री ध्रुवकुमार ढकाल

सम्पादन तथा प्रकाशन शाखामा कार्यरत
कर्मचारीहरू

शाखा अधिकृत श्री दिपक पोखरेल
शाखा अधिकृत श्री योमा मुलपती
शाखा अधिकृत श्री नरेश कार्की
नायब सुब्बा श्री निरजकुमार ढुंगाना
नायब सुब्बा श्री भीमराज घिमिरे
सिनियर प्रुफरिडर श्री रेशम शर्मा
कम्प्युटर अपरेटर श्री अर्जुन सुवेदी
कम्प्युटर अपरेटर श्री मञ्जु खडका
कार्यालय सहयोगी श्री अच्युत दाहाल

भाषाविद् : श्री रामचन्द्र फुयाल

बिक्री शाखा

नायब सुब्बा श्री निलदेव रिजाल

मुद्रण शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरू

मुद्रण अधिकृत श्री कान्छा श्रेष्ठ
मुद्रण अधिकृत श्री आनन्दप्रकाश नेपाल
सिनियर हेल्पर श्री तुलसीनारायण महर्जन
नायब सुब्बा श्री शिवहरि अधिकारी
सिनियर प्रेसम्यान श्री योगप्रसाद पोखरेल
सिनियर मेकानिक्स श्री निर्मल बयलकोटी
सिनियर कम्पोजिटर श्री श्यामकृष्ण प्रजापति
सिनियर प्रेसम्यान श्री सविता पोखरेल
कम्पोजिटर श्री प्रमिलाकुमारी लामिछाने
सिनियर प्रेसम्यान श्री अर्जुन घिमिरे
प्रेसम्यान श्री केशवबहादुर सिटौला
बुकबाइन्डर श्री अच्युतप्रसाद सुवेदी
बुकबाइन्डर श्री धनमाया मानन्धर

विभिन्न इजलासहरूबाट सम्पादन शाखामा प्राप्त भई यस अङ्कमा

प्रकाशित निर्णय / आदेशहरू

संयुक्त इजलास	५	इजलास नं. ७	६
इजलास नं. १	२	इजलास नं. ८	४
इजलास नं. २	१	इजलास नं. ९	३
इजलास नं. ३	२	इजलास नं. ११	४
इजलास नं. ४	७	इजलास नं. १३	४
इजलास नं. ५	२	इजलास नं. १४	४
इजलास नं. ६	५		
जम्मा	२४	जम्मा	२५

कूल जम्मा २४ + २५ = ४९

नेपाल कानून पत्रिकामा

प्रकाशित भएका फैसलाहरू (२०१५ सालदेखि हालसम्म)
हेर्न, पढ्न तथा सुरक्षित गर्न

www.nkp.gov.np

मा जानुहोला ।

खोज्ने तरिका

सर्वप्रथम www.nkp.gov.np लगइन गरेपश्चात् देखिने पृष्ठमा **शब्दबाट** भन्ने स्थानमा आफूले खोज्न चाहेअनुसारको कुनै शब्द नेपाली युनिकोड फन्टमा टाइप गरी हरियो बटनमा रहेको खोज्नुहोस् भन्ने बटनलाई थिची खोजी गर्न सक्नुहुनेछ । यसबाट खोजेअनुसारको फैसला प्राप्त गर्न नसकेमा मुद्दाको किसिम, मुद्दाको नाम एवं निर्णय नं. तथा ने.का.प. विवरणमा रहेका विविध शीर्षकबाट आफूले चाहेअनुसार फैसला खोज्न सकिनेछ । त्यस अतिरिक्त **नेकाप प्रत्येक वर्ष** र **हाम्रो बारेमा** समेतबाट हेर्न सक्नुहुनेछ ।

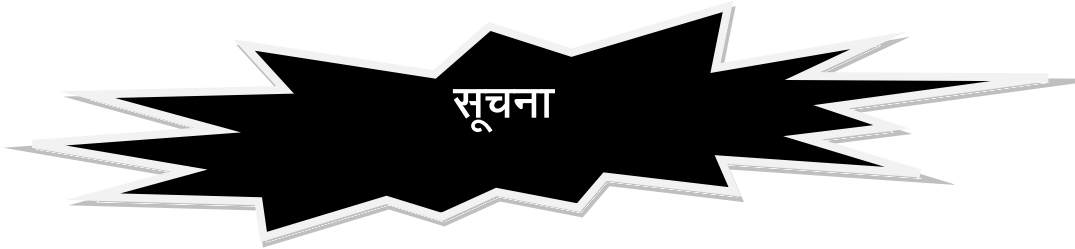
यस पत्रिकाको इजलाससमेतमा उद्धरण गर्नुपर्दा निम्नानुसार गर्नुपर्नेछ:

सअ बुलेटिन, २०७८, – १ वा २, पृष्ठ

(साल) (महिना)

उदाहरणार्थ: सअ बुलेटिन, २०७८, फागुन – २, पृष्ठ १

का.जि.द.नं. ३९१०४९१०५०

"नेपाल कानून पत्रिका र सर्वोच्च अदालत बुलेटिन" को "वार्षिक ग्राहक" बन्न चाहनेका लागि २०७६ वैशाख अङ्क देखि वार्षिक ग्राहक बन्न पाउने गरी सम्पादन तथा प्रकाशन समितिले निर्णय गरेको हुँदा सम्बन्धित सबैको जानकारीका लागि यो सूचना प्रकाशन गरिएको छ ।

समितिको निर्णयानुसार मूल्य समायोजन भई नेपाल कानून पत्रिका रु.७५ र सर्वोच्च अदालत बुलेटिन प्रति अङ्क रु.४० कायम गरिएकोसमेत सबैलाई जानकारी गराइन्छ ।

मूल्य रु.४०।-

मुद्रक: सर्वोच्च अदालत, छापाखाना

विषयसूची

क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष	पृष्ठ	इजलास नं. २	७ - ९
संयुक्त इजलास			१ - ६		
१.	किर्ते जालसाज	फतिलाल चौधरी वि. भिलु साहसमेत	१	८. उत्प्रेषण / परमादेश	पिपल्स डेण्टल कलेज एण्ड हस्पिटल प्रा.लि. वि. त्रि.वि.कुलपति तथा सम्माननीय प्रधानमन्त्री, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत ७
२.	कर्तव्य ज्यान	सिता भन्ने बिममाया गुरुड वि. नेपाल सरकार	१		
३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. छोटेलालप्रसाद यादव, सजावल राउत अहिर वि. नेपाल सरकार	२		
४.	लागु औषध खैरो हेरोइन	नेपाल सरकार वि. राजेशकुमार गुप्तासमेत	३		
५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. लहानु थारू	५		
इजलास नं. १			६ - ७	इजलास नं. ३ ९ - ११	
६.	जग्गा खिचोला चलन	अभिरात राउत शर्मा वि. उक्छीवती भूमिहार्नी	६	९. मूल्य अभिवृद्धि कर (आ.व.०६३ फागुनदेखि ०६४ माघ)	खुमराज पुञ्जाली वि. संदिपकुमार अग्रवाल ९
७.	उत्प्रेषण / परमादेश	विजयकुमार दुगड वि. महानगरीय प्रहरी परिसर हनुमानढोका काठमाडौंसमेत	६	१०. उत्प्रेषण / परमादेश	राजेन्द्रप्रसाद साह वि. मन्त्रिपरिषद् तथा प्रधानमन्त्रीको कार्यालयसमेत १०
				इजलास नं. ४ ११ - १९	
११.	उत्प्रेषण / प्रतिषेध	हिरालाल नहर्की वि. सिद्धलेक गाउँपालिका गाउँ शिक्षा समिति, धादिङसमेत	११		

१२.	मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार र सरकारी छाप दस्तखत किरते	नेपाल सरकार वि. नविन दाहाल	११	इजलास नं. ६		२१ – २४
	२०.	कर्तव्य ज्यान		नेपाल सरकार वि. कविन वि.क.	२१	
	२१.	दर्ता बदर		ओमप्रकाश जोशी वि. गुठी संस्थान केन्द्रीय कार्यालयसमेत		२२
	२२.	कर्तव्य ज्यान		बुद्धिमाया राना वि. नेपाल सरकार		
२३.	लागु औषध (अफिम)	जितेन्द्र गिरी वि. नेपाल सरकार, देवीलाल गिरी वि. नेपाल सरकार	२३			
२४.	कर्तव्य ज्यान	रमेश लामा (तामाङ) वि. नेपाल सरकार		२४		
इजलास नं. ७		२४ – ३४				
२५.	अंश नामसारी	सिताराम मिश्र वि. प्रमात्माप्रसाद मिश्र			२४	
२६.	ठगी	नेपाल सरकार वि. रुद्रबहादुर कार्कीसमेत	२६			
२७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. कवली भन्ने बिना बुढा मगर		२८		
२८.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	भोला कार्की वि. वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण, बबरमहल काठमाडौंसमेत				३०
२९.	सवारी ज्यान	प्रेमबहादुर साउद वि. नेपाल सरकार			३१	
१३.	घुस / रिसवत लिई भ्रष्टाचार गरेको	नेपाल सरकार वि. वरेन्द्रकुमार यादव	१२			
१४.	घुस/रिसवत लिई भ्रष्टाचार गरेको	नेपाल सरकार वि. कोपिलराज गिरी		१३		
१५.	बैंकिङ कसुर	नेपाल सरकार वि. कविता देवी चौधरी				१६
१६.	बैंकिङ कसुर	सदिक्षा बानिया वि. नेपाल सरकार			१७	
१७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. नेवारे कान्छा भन्ने हर्कबहादुर राई	१८			
इजलास नं. ५		१९ – २१				
१८.	हातहतियार खरखजाना	नेपाल सरकार वि. लालबहादुर अधिकारी		१९		
१९.	कर्तव्य ज्यान, जबरजस्ती चोरी	दिपक गिरी वि. नेपाल सरकार, नेपाल सरकार वि. लेखनाथ गिरी			२०	

३०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. माया ओझासमेत, नेपाल सरकार वि. लोहाङ भन्ने अमृत लिम्बू, लोहाङ भन्ने अमृत लिम्बू वि. नेपाल सरकार	३२
इजलास नं. ८			३४ - ३७
३१.	मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार	फुरी शेर्पा वि. नेपाल सरकार, मानबहादुर सापकोटा वि. नेपाल सरकार, नेपाल सरकार वि. मानबहादुर सापकोटासमेत	३४
३२.	उत्प्रेषण	शोभाराम तिमिल्सिना वि. गंगा तिमिल्सिनासमेत	३५
३३.	निषेधाज्ञा	मिथिलेश सिंह वि. शोभा देवी कापैर	३६
३४.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	प्रमिता मुनिकार वि. उच्च अदालत पाटनसमेत	३६
इजलास नं. ९			३७ - ३९
३५.	उत्प्रेषण / निषेधाज्ञा	रामप्रवेश भन्ने रामविनोद राय वि. रामआधार साह	३७

३६.	निषेधाज्ञा / परमादेश	गयाप्रसाद थारुसमेत वि. इलाका प्रहरी कार्यालय कोहलपुर बाँकेसमेत	३८
३७.	निषेधाज्ञा	महम्मद ज्याउल इस्लामसमेत वि. भगवानदास बजाज	३८
इजलास नं. ११			३९ - ४४
३८.	ज्यान मार्ने उद्योग र चोरी	नेपाल सरकार वि. सोवन मल्लसमेत	३९
३९.	जबरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. युवराज बोहरा	४१
४०.	लागु औषध (ब्राउन सुगर)	नेपाल सरकार वि. बिक्रम राई भन्ने लोकप्रसाद राई	४२
४१.	वैदेशिक रोजगार कसुर	नेपाल सरकार वि. जीवन कार्कीसमेत	४३
इजलास नं. १३			४४ - ४८
४२.	जबरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. रमेश देउवासमेत	४४
४३.	जबरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. राधे थारु भन्ने राधेश्याम थारुसमेत	४६
४४.	जबरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. हरिश नेपाली	४७
४५.	जबरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. शैलेस सापकोटासमेत	४७

इजलास नं. १४			४८ - ४६
४६.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	राजु तामाङ वि. उच्च अदालत पाटन, ललितपुर	४८
४७.	पाटेबाघको शिकार गरी त्यसको छाला र हड्डी ओसारपसार	देवेन्द्रकुमार मोक्तान वि. नेपाल सरकार	४९
४८.	बन्दी प्रत्यक्षीकरण	राम महर्जन वि. काठमाडौं जिल्ला अदालतसमेत	५०
४९.	परमादेश	अच्युतम ताम्राकार वि. द. टिम्बर कर्पोरेसन अफ नेपाल लि. बबरमहल, हाल परिवर्तित नेपाल वन निगम लिमिटेड	५१

संयुक्त इजलास

१

स.प्र.न्या.श्री सुशीला कार्की र मा.न्या.श्री जगदीश शर्मा पौडेल, ०६८-CR-०२७४, किर्ते जालसाज, फतिलाल चौधरी वि. भिलु साहसमेत

कुनै व्यक्तिको कानूनी हक अधिकारमा आघात पर्न गएको अवस्थामा उपचारका लागि कानूनद्वारा निर्धारित बाटोबाट अदालत प्रवेश गर्नुपर्छ। कानूनले तय गरेको बाटो परित्याग गरी अर्कै बाटो अवलम्बन गरी अदालत प्रवेश गरेको अवस्थामा अदालतले सहयोग गर्न नसक्ने।

मुलुकी ऐन अ.बं. ११० नं. विपरीत म्याद तामेल भएको अवस्थामा सो म्याद बदरका लागि ऐ. अ.बं. २०८ नं. बमोजिम सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा निवेदन दिन सक्ने कानूनी बाटो पुनरावेदकलाई रहे भएको नै देखिने।

तसर्थ, माथि विवेचित तथ्य एवं कानूनी व्यवस्थासमेतको आधारमा अ.बं. ११० नं. विपरीत तामेल भएको म्याद बदरका लागि अ.बं. २०८ नं. मा भएको कानूनी व्यवस्थाअनुसारको बाटो अवलम्बन नगरी किर्ते जालसाजी मुद्दा दिएको देखिँदा तथ्यमा प्रवेश गरी किर्ते जालसाज ठहर्ने वा नठहर्ने भनी निर्णय गर्न मिल्ने देखिएन भनी फिराद खारेज हुने ठहर गरी पुनरावेदन अदालत राजविराजबाट मिति २०६६।८।९ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: इन्दिरा शर्मा

कम्प्युटर: अमिररत्न महर्जन

इति संवत् २०७३ साल भाद्र ५ गते रोज २ शुभम्।

२

स.का.मु.प्र.न्या.श्री सुशीला कार्की र मा.न्या. श्री गोपाल पराजुली, ०६८-CR-०८६७, कर्तव्य ज्यान, सिता भन्ने बिममाया गुरुङ वि. नेपाल सरकार

सुनेको आधारमा परेको जाहेरी दरखास्तलाई प्रमाणमा लिन मिल्दैन भन्ने प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिर सम्बन्धमा विचार गर्दा जाहेरी दरखास्तलाई अन्य स्वतन्त्र प्रमाणबाट पुष्टि नभएको अवस्थामा जाहेरी दरखास्त केवल सूचनाको स्रोतसम्म बन्न जाने हुँदा त्यस्तो जाहेरी दरखास्तलाई प्रमाणमा लिन मिल्दैन। तर अन्य स्वतन्त्र प्रमाणबाट समर्थित भई पुष्टि हुन आएको एवं जाहेरवालाले अदालतमा उपस्थित भई बकपत्र गरी प्रमाणित गरिदिएको अवस्थामा जाहेरी दरखास्तलाई प्रमाणको रूपमा ग्राह्य मानिने।

प्रस्तुत मुद्दामा जाहेरवालाले मृतक ईन्द्रकुमारीलाई प्रतिवादी बिममाया गुरुङ र निजकी साथीले एसिड खन्याई ईन्द्रकुमारीको हत्या गरेको भनी खुलाएको पाइन्छ। उक्त जाहेरीमा उल्लेख गरेबमोजिम ईन्द्रकुमारीको मृत्युको कारण Chemical burns भन्ने शव परीक्षण प्रतिवेदनबाट खुल्न आएको र प्रतिवादी सीता भन्ने बिममाया गुरुङले मौकामा तथा अदालतमा बयान गर्दा मृतकलाई सिसाको बोटलले हिकाउँदा सो बोटलभित्र रहेको तरल पदार्थ मृतकको शरीरमा खनिएको हुँदा सोही पीडाबाट मृतकको मृत्यु भएको भनी खुलाएकोबाट मृतक ईन्द्रकुमारी गुरुङको मृत्यु प्रतिवादी सीता भन्ने बिममाया गुरुङले खन्याएको एसिडबाट हुन गएको भन्ने जाहेरी दरखास्तमा उल्लिखित बेहोरालाई पुष्टि गरेको हुँदा सोहदसम्म जाहेरी बेहोरामा उल्लिखित कुरालाई प्रमाणमा लिन मिल्ने नै देखिने।

मृतकलाई कुरूप बनाउन एसिड खन्याएको

भनी प्रतिवादीले अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष बयान गरेको पाइन्छ । तर सामान्य समझ भएको व्यक्तिले एसिड जस्तो पदार्थ मानिसको अनुहार तथा शरीरमा पर्दा त्यसको जलनबाट मानिसको मृत्यु हुन सक्छ भन्ने कुरा थाहा थिएन भन्न सुहाउने हुँदैन । सौताले अपशब्द प्रयोग गर्ने गरेको भन्ने इविलाग लिई सौतालाई कुरूप पार्ने आपराधिक मनसायबाट प्रेरित भई प्रतिवादी सीता भन्ने बिममाया गुरुडले मृतक ईन्द्रकुमारीको अनुहार तथा शरीरमा एसिड जस्तो जलनशील केमिकल खन्याएको परिणामतः मृतकको मृत्यु हुन गएको भन्ने देखिन्छ । एउटा अपराध गर्ने मनसायले कुनै कार्य गर्दा सोको परिणाम अर्कै आए पनि आपराधिक मनसायबाट गरिएको आपराधिक कार्यको परिणामअनुसार कानूनद्वारा तोकिएको सजायबाट अभियुक्तले उन्मुक्ति पाउन सक्ने देखिँदैन । फौजदारी अपराधमा गरेको आपराधिक कार्यको आधारमा कानूनले निर्धारण गरेको सजाय पाउने नै देखिने ।

सौताले गाली गरी अपशब्द प्रयोग गरेको भन्ने रिसइवी लिई मृतकको शरीरमा एसिड खन्याई त्यसैको कारण ईन्द्रकुमारीको मृत्यु भएको भन्ने कुरा पुनरावेदक प्रतिवादीले अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्षको बयानमा खुलाई सो बयानमा रहेको सहीछाप मेरै हो भनी खुलाएको र अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष बयान गर्दा करकापमा परी गरेको भनी जिकिर लिनसमेत सकेको पाइएन । यसरी प्रतिवादीको अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्षको बयान, लास जाँच प्रकृति मुचुल्का, शव परीक्षण प्रतिवेदनसमेतका मिसिल संलग्न सबुद प्रमाणबाट पुनरावेदक प्रतिवादी सीता भन्ने बिमयाया गुरुडले प्रहार गरेको एसिडको बोटलबाट मृतकको शरीरमा एसिड खनिन गई सो एसिडबाट जलेर मृतकको मृत्यु

भएको भन्ने देखिँदा अभियोग दाबीबाट सफाइ पाउँ भन्ने पुनरावेदकको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन सकिएन । तसर्थ, पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसलालाई अन्यथा गरिरहन नपर्ने ।

अतः उल्लिखित तथ्य एवं प्रमाणको आधारमा प्रतिवादी सीता भन्ने बिममाया गुरुडले मृतक ईन्द्रकुमारी गुरुडलाई एसिड खन्याई हत्या गरेको पुष्टि हुन आएकाले निज प्रतिवादी सीता भन्ने बिममाया गुरुडलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको १ र १३(३) नं. को कसुरमा ऐ. १३(३) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय हुने ठहर गरी सुरु काठमाडौं जिल्ला अदालतबाट भएको फैसलालाई सदर ठहर गरी पुनरावेदन अदालत पाटनबाट मिति २०६८।३।२८ मा भएको फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । प्रतिवादी सीता भन्ने बिममाया गुरुडको पुनरावेदन जिकिर पुग्न नसक्ने ।

इजलास अधिकृत: इन्दिरा शर्मा

कम्प्युटर: रामशरण तिमिल्सिना

इति संवत् २०७३ साल आषाढ १५ गते रोज ४ शुभम् ।

३

स.का.मु.प्र.न्या.श्री सुशीला कार्की र मा.न्या. श्री जगदीश शर्मा पौडेल, ०६८-CR-०६५१, ०६८-CR-०७१५, कर्तव्य ज्यान, नेपाल सरकार वि. छोटेलालप्रसाद यादव, सजावल राउत अहिर वि. नेपाल सरकार

कसुरमा इन्कारी रहनु नै अपराधमा संलग्न नभएको भनी अनुमान गर्न मिल्ने आधार हुन सक्दैन । आफ्नो इन्कारी बयान पुष्टि हुने प्रमाण पुऱ्याउने भार प्रतिवादीमा नै रहन जान्छ । मौकामा कागज गर्ने मानिसहरू, जाहेरवालीको बकपत्र एवं वारदातका प्रत्यक्षदर्शी दीपकप्रसाद यादवसमेतको

बकपत्रसमेतका कागज प्रमाणबाट पुनरावेदक प्रतिवादीहरू सजावल राउत, अहिर र जिम्दारप्रसाद यादवले खेतको आलीसम्बन्धी विवादमा मृतकसँग रिसइबी राखेका र सोही जरियाबाट मृतकलाई कुटपिट गरेको साथै निजहरूको कुटाईबाट मृतकको मृत्यु हुन गएको भन्ने तथ्य पुष्टि हुन आएको देखिँदा पुनरावेदन अदालतको फैसला अन्यथा नभई मनासिब देखिन आउने।

अनुसन्धानको क्रममा कागज गर्ने रामबाबुप्रसाद र कपिलदेवप्रसाद यादवको कागज बेहोरा हेर्दा आरोपित कसुरमा यी प्रतिवादीहरू रामप्रसाद यादव र छोटेलालप्रसाद यादवको संलग्नता रहेको वा वारदातस्थलमा उपस्थिति भएको भन्ने उल्लेख भएको पाइँदैन। यी प्रतिवादीहरूसमेत वारदातस्थलमा भएको भन्ने तथ्य पुष्टि हुने प्रमाणको अभावमा निजहरूको इन्कारी बयानलाई अन्यथा भन्न मिल्ने देखिन आएन। साथै छोटेलाल यादवका साक्षी रामप्रसाद यादवले छोटेलाल यादव वारदात मितिमा आफूसँग भएको भनी निजको इन्कारी बयानलाई समर्थन हुने बेहोरा उल्लेख गरेकोमा सो भनाइ खण्डन हुने प्रमाण मिसिल संलग्न देखिँदैन। साथै रामपृतप्रसाद यादवसमेत वारदात मिति र समयमा उक्त स्थानमा भएको भन्ने जाहेवालीको बकापत्रबाट देखिन नआएकोले यी प्रतिवादीहरूको इन्कारी बयान समर्थित एवं पुष्टि भएको देखियो।

यसरी प्रतिवादीहरू रामपृतप्रसाद यादव र छोटेलालप्रसाद यादवउपरको अभियोग माग दाबी शङ्कारहित एवं ठोस प्रमाणबाट पुष्टि हुन नआएकोले प्रत्यक्ष प्रमाणको अभावमा निजहरूलाई कसुरदार ठहर गर्न न्यायको रोहमा नमिल्ने हुँदा वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन

नसकिने।

अतः उल्लिखित तथ्य एवं आधार प्रमाणसमेतबाट पुनरावेदक प्रतिवादीहरू सजावल राउत अहिर र जिम्दारप्रसाद यादवलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(३) नं. को कसुर कायम गरी जन्मकैद हुने ठहराएको तथा प्रतिवादीहरू रामपृतप्रसाद यादव र छोटेलालप्रसाद यादवलाई अभियोग माग दाबीअनुसारको कसुरबाट सफाइ दिने ठहर्‍याई बारा जिल्ला अदालतबाट मिति २०६७।८।२३ मा भएको फैसला सदर हुने गरी पुनरावेदन अदालत हेटौँडाबाट मिति २०६८।६।३ मा भएको फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: दिलीपराज पन्त

कम्प्युटर: अमिररत्न महर्जन

इति संवत् २०७३ साल जेठ ३२ गते रोज ३ शुभम्।

४

स.का.मु.प्र.न्या.श्री दीपकराज जोशी र मा.न्या.श्री प्रकाशमान सिंह राउत, ०७२-CR-१४३३, लागु औषध खैरो हेरोइन, नेपाल सरकार वि. राजेशकुमार गुप्तासमेत

लागु औषधसम्बन्धी अपराध निरपेक्ष दायित्वअन्तर्गत पर्ने अपराध हो। यस्तो कसुरमा सजाय गर्दा मूलतः कसुरको मात्रा र परिमाणलाई मध्यनजर गरिन्छ। फरक-फरक व्यक्तिहरूबाट फरकफरक परिमाणमा लागु औषध बरामद भएको अवस्थामा कसुरको मात्राअनुसार अर्थात् आफूबाट बरामद भएको लागु औषधको हदसम्मको दायित्व वहन गर्नुपर्ने हुने।

सबै प्रतिवादीहरूबाट बरामद भएको परिमाणलाई एकै ठाउँमा गाभेर सजाय गर्दा कसुरको मात्रा र सजायको अनुपातबिचको सन्तुलन कायम हुन नसक्ने खतरा रहन्छ। कसुरको मात्राभन्दा सजायको

अनुपात बढी हुने अवस्थाको सिर्जना हुनु न्यायिक दृष्टिकोण एवं दण्डका सिद्धान्त तथा मान्यतासमेतको प्रतिकूल हुनु हो । त्यसका अतिरिक्त अलग-अलग व्यक्तिबाट बरामद भएको परिमाणलाई एकै ठाउँमा गाभेर सजाय गर्नुपर्छ भन्ने कुरा लागु औषध नियन्त्रण ऐन, २०३३ को मर्म तथा न्यायको दृष्टिकोणबाट समेत उचित हुन नसक्ने ।

लागु औषध नियन्त्रण ऐन, २०३३ को दफा १४(१) ले दण्ड सजायको निर्धारणको प्रमुख आधारको रूपमा अपराधको मात्रा वा परिमाणलाई लिएको छ । अतः लागु औषधसम्बन्धी अपराधमा दण्ड सजायको निर्धारण गर्दा जो जसबाट जति परिमाणमा लागु औषध बरामद भएको हो सो परिमाणको हदसम्मको दायित्व प्रतिवादीलाई वहन गराउने गरी बरामद परिमाणको आधारमा सजायको निर्धारण गर्नु कानून एवं न्यायसम्मत देखिने ।

प्रतिवादीमध्येका धर्मध्वज दाहालको भूमिका सहयोगी वा मतियारको नभई आफैँ खरिद बिक्री र ओसारपसारकर्ता हुन भन्ने जिकिरतर्फ विचार गर्दा यी प्रतिवादीले अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष बयान गर्दा आफू लागु औषध खरिद गर्न गएको र खरिद गर्न नपाउँदै अन्य सहअभियुक्तहरूसँगै रहेको अवस्थामा पक्राउमा परेको भनी उल्लेख गरेको भए तापनि अदालतसमक्ष बयान गर्दा कसुरमा पूर्ण इन्कार रही बयान गरेको देखिने ।

बरामदी मुचुल्का एवं प्रहरी कर्मचारीहरूको प्रतिवेदनबाट समेत यी तीनैजना प्रतिवादीहरू सँगसाथ रहेको अवस्थामा पक्राउ परेको भन्ने देखिए तापनि बरामद लागु औषध यी प्रतिवादीको साथबाट बरामद भएको नभई अन्य प्रतिवादी राजेशकुमार

गुप्ता र अरूण चौधरीबाट मात्र बरामद भएको भन्ने देखिएको छ । यी प्रतिवादी अन्य सहअभियुक्तहरूसँगै रहेभएको अवस्थामा पक्राउ परेको भन्ने देखिए तापनि बरामद लागु औषध खरिद गर्ने, बिक्री वा ओसारपसार गर्ने कार्यमा यो यस्तो प्रत्यक्ष संलग्नता वा भूमिका रहेको भनी वादी पक्षबाट पुष्टि प्रमाणित गर्न सकेको नदेखिने ।

प्रतिवादी धर्मध्वज दाहाल पनि कसुर ठहर भएका अन्य प्रतिवादीहरू सँगसाथ रहेबसेको अवस्थामा पक्राउ परेको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दा बरामद लागु औषधको खरिद बिक्री गर्ने सहअभियुक्तहरू राजेशकुमार गुप्ता र अरूण चौधरीको सहयोगी भई केवल मतियारको भूमिकासम्म निर्वाह गरी सँगसाथ रहेको भन्नेसम्म देखिन आयो । मतियारको भूमिकामा देखिएका यी प्रतिवादी धर्मध्वज दाहाललाई लागु औषध नियन्त्रण ऐन, २०३३ को दफा १७ बमोजिम सजाय गर्ने गरेको सुरु तथा पुनरावेदन अदालतको फैसला मिलेकै देखिने ।

तसर्थ, उल्लिखित आधार प्रमाणसमेतबाट बरामद भएको लागु औषधको मात्रा र परिमाणको आधारमा प्रतिवादीमध्येका राजेशकुमार गुप्तालाई लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा १४(१)(छ)(३) बमोजिम कैद वर्ष १५।६।० र पाँच लाख पचास हजार जरिवाना हुने, प्रतिवादीमध्येका अरूण चौधरीलाई ऐ. ऐनको दफा १४(१)(छ)(२) बमोजिम कैद वर्ष १०।६।० र एक लाख जरिवाना हुने तथा प्रतिवादी धर्मध्वज दाहाललाई ऐ. ऐनको दफा १७ अनुसार कैद वर्ष ५।३। र पचास हजार जरिवाना हुने ठहर्‍याएको सुरु काठमाडौँ जिल्ला अदालतको फैसला सदर हुने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०७९।०८।०९ गतेको फैसला

मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत : ठाकुरप्रसाद खरेल

इति संवत् २०७५ साल श्रावण १५ गते रोज ३ शुभम् ।

५

स.का.मु.प्र.न्या.श्री ओमप्रकाश मिश्र र मा.न्या.श्री पुरुषोत्तम भण्डारी, ०७३-CR-०६९०, कर्तव्य ज्यान, नेपाल सरकार वि. लहानु थारु

प्रस्तुत विवादमा मिसिल संलग्न शव परीक्षण प्रतिवेदन, जाहेरी दरखास्त, घटना विवरण कागज र घटनास्थल लास जाँच मुचुल्कासमेतका कागजात हेर्दा रामकुमारी मल्ल ठकुरी मिति २०६७।९।१ गतेको वारदातमा घाइते भई मिति २०६७।९।२ गते मृत्यु भएको देखिने ।

प्रतिवादीको बयानअनुसार प्रतिवादी मिति २०६७।९।१ गते साँझ दिदी भिनाजु ताराबहादुर मल्ल ठकुरीको घरमा आएको समयमा मादक पदार्थ सेवन गरेको नसाको सुरमा दुवैजनाले एक अर्कालाई प्रहार गर्दाको क्रममा झगडा छुट्टयाउन आएकी रामकुमारी मल्लको टाउकोमा समेत गैरजोखिमी साधन दाउराले लागी घाइते भई रामकुमारीको मृत्यु भएको देखिन्छ । वारदात कुनै पूर्वयोजना र पूर्वरिसइवीविना अचानक कल्पना नै नगरेको अवस्थामा भएको देखिन्छ । ताराबहादुर मल्ल ठकुरी र प्रतिवादीबिच भएको झगडा छुट्टयाउन मृतक भएको तथ्यमा विवाद छैन । नसाको सुरमा दुईजना बिचमा भएको झगडा छुट्टयाउन जाने मानिसलाई प्रहार गरेको चोट नलाग्न सक्ने अवस्था पनि सामान्यतया हुँदैन । जाहेरवाला, ताराबहादुर मल्ल ठकुरी, फुलमाया ठकुरी र घटना विवरण लेखाउने मानिसले पनि लाठी खोसा खोस हुँदा के कसरी मृतकको टाउकोमा लाग्न गयो थाहा भएन भनी बकपत्र गरेको देखिने ।

वारदात हुँदाको समयमा प्रतिवादी लाहानु

थारु नसाको सुरमा रहेको देखिन्छ । नसाको सुरमा दुवै जनाबिच भएको झगडामा मृतक झगडा नगर भनी छुट्टयाउन गएको देखिन्छ । झगडा छुट्टयाउने क्रममा प्रहार गरेको लाठी ताराबहादुर मल्ल ठकुरीलाई नलागी मृतकको टाउकोमा लागेको कारण मृत्यु भएको देखिएको अवस्थामा प्रतिवादीको कर्तव्य गर्ने मनसाय थियो भन्न मिल्ने देखिएन । प्रहार गरेको लाठी लक्षित व्यक्तिलाई नलागी अन्य मानिसलाई लाग्न गएकोमा मनसाय सरेको अवस्था (Malice transferred) रहेबाट यी प्रतिवादीले मृतकलाई मार्ने नै मनसाय लिई प्रहार गरेको नदेखिएको स्थितिमा प्रतिवादीले मनसाय राखेर कार्य गरेको थियो, त्यसकारण प्रतिवादीलाई मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महलको १३ नं. को देहाय ३ बमोजिम सजाय गर्नुपर्छ भन्न मिल्दैन । कानूनमा नै यो यस्तो परिबन्धअनुरूप क्रिया भएको छ भने सोहीबमोजिम कानूनको प्रयोग गर्नुपर्ने हुन्छ । तथ्यअनुसार यस विवादमा १३ नं. को देहाय ३ आकर्षित हुने देखिएन । प्रस्तुत विवादमा समावेश भएको तथ्यको अवलोकन गर्दा मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको १४ नं. मा उल्लेख भएको अवस्थाको विद्यमानता रहेको देखिँदा पुनरावेदन अदालत नेपालगन्जको फैसला अन्यथा नदेखिने ।

वादी नेपाल सरकारले पुनरावेदन पत्रमा प्रस्तुत विवादमा सुरु अदालतको फैसला सदर हुनुपर्ने भनी ने.का.प. २०६४, अड्क ५, निर्णय नं. ७८४४, ने.का.प. २०७०, अड्क १०, निर्णय नं. ९०६६ मा र बहसको क्रममा ने.का.प. २०६९, अड्क ५, नि.नं. ८८३६ मा प्रतिपादित सिद्धान्त आकर्षित हुने उल्लेख भए पनि ती सिद्धान्त यस अदालतबाट फरकफरक पृष्ठभूमि र प्रसङ्गका वारदातमा प्रतिपादन भएको देखिँदा ती प्रतिपादित सिद्धान्त यस मुद्दामा आकर्षित हुन नसक्ने ।

अतः माथि गरिएको विवेचनाका आधार र कारणबाट पुनरावेदन अदालत नेपालगन्जले मिति २०७३।३।२६ मा प्रतिवादीलाई मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महलको १४ नं. बमोजिम १० वर्ष कैद सजाय गर्ने गरेको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: भीमबहादुर निरौला

इति संवत् २०७५ साल श्रावण २९ गते रोज ३ शुभम्।

इजलास नं. १

१

मा.न्या.श्री सुशीला कार्की र मा.न्या.श्री गोपाल पराजुली, ०६७-CI-०७६५, जग्गा खिचोला चलन, अभिरात राउत शर्मा वि. उक्छीवती भूमिहानी

मेरो भोगमा रहेको नम्बरी जग्गा न.नं. ७ बाट १८ फिट जग्गा प्रत्यर्थी वादीको ठहरेको मिलेको छैन भन्ने जिकिरको सम्बन्धमा हेर्दा अदालतबाट भई आएको नक्साबाट वादीको जग्गाको उत्तर दक्षिण कुनामा क्रमशः ७८ र ७७^१/_२ फिट जग्गा भएको झगडाको विवादको जग्गाको उत्तरतर्फ २० फिट र दक्षिणतर्फ २६^१/_२ फिट भएको भन्ने देखिएकोमा प्रतिवादीको जग्गाका नापी नक्सा र अदालतबाट भई आएको नक्सा भिडाई हेर्दा प्रतिवादीले आफ्नो नापी नक्साबमोजिमको जग्गा नभोगेका भन्ने देखिन्छ। वादीले आफ्नो जग्गाको पश्चिमतर्फ १ कठ्ठा जग्गा खिचोला गरे भनी दाबी गरेकोमा वादीको कि.नं. ३५० को दक्षिणतर्फ १०६ फिट र उत्तरतर्फ ९६ फिट जग्गा भएको भन्ने नापी ट्रेस नक्साबाट देखिन्छ। वादीको जग्गा ट्रायल चेक गर्दा ०-२-१८ कायम भएकोमा वादीको जमिन उत्तरतर्फ पूर्व पश्चिम १८ फिट र दक्षिणतर्फ पूर्वपश्चिम २८^१/_२ फुट जग्गा

कम देखिए पनि विवादको न.नं. ७ को उत्तरमा २० फिट र दक्षिणमा २६^१/_२ फिट जग्गालाई मात्र विवाद देखाएर नक्सा भएको पाइएकाले र विवाद नभएको न.नं. ६ को पूर्वतर्फबाट २ फिट जमिन वादीको मान्न मिल्ने देखिन नआउने।

अतः माथि विवेचित आधारहरूसमेतबाट प्रतिवादीले वादीको विवादको न.नं. ७ को उत्तरतर्फ २० फिटमध्येबाट न.नं. ८ को पश्चिमउत्तर कुनाबाट सिधा पश्चिम १८ फिट र सो १८ फिटदेखि सिधा दक्षिण न.नं. ७ को पश्चिम दक्षिणको सिमानासम्मको जग्गामा खिचोला गरेको देखिन आएकोले सो जग्गा प्रतिवादीले खिचोला गरेको ठहरी सो जग्गा चलन चलाई लिन पाउने ठहर्नाएको पुनरावेदन अदालत जनकपुरको मिति २०६६।०९।१३ गतेको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत : गेहेन्द्र राज पन्त

कम्प्युटर : गीता घिमिरे

इति संवत् २०७२ साल आश्विन ११ गते रोज २ शुभम्।

२

मा.न्या.श्री सुशीला कार्की र मा.न्या.श्री देवेन्द्रगोपाल श्रेष्ठ, ०६९-WO-१३१८, उत्प्रेषण / परमादेश, विजयकुमार दुगड वि. महानगरीय प्रहरी परिसर हनुमानढोका काठमाडौंसमेत

मेचीकाली इन्टरनेसनल प्रा.लि.नामको कम्पनीले विभिन्न औषधी उत्पादन गरी हुकुम फर्मास्युटिकल्स प्रा.लि.का प्रबन्ध सञ्चालक विजय दुगडसँग सम्झौता गरी नेपालभरका औषधी पसलहरूलाई औषधी वितरण गर्ने कार्य गर्दै आइरहेको र सोबापत मेचीकाली इन्टरनेसनल प्रा. लि. ले हुकुम फर्मास्युटिकल्स प्रा.लि. बाट भुक्तानी लिनुपर्ने रकममध्ये निवेदकले रु.२०,००,०००।- को चेक दिएको र सो चेक बैंकमा साट्न जाँदा चेक रोक्का गर्नु

भनेकाले सो चेक भुक्तानी हुन नसकेको हुँदा हुकुम फर्मास्युटिकल्स प्रा.लि. का प्रबन्ध सञ्चालक विजय दुगडले मेचीकाली इन्टरनेसनल प्रा.लि. का अध्यक्ष विपक्षी नेत्रलाल गिरीले जाहेरी दिएको र सो जाहेरी दरखास्तको आधारमा काठमाडौं जिल्ला अदालतमा निज विजयकुमार दुगडउपर मुलुकी ऐन, ठगीको महलअन्तर्गत काठमाडौं जिल्ला अदालतमा मिति २०७०।२।१ गते ठगी मुद्दाको अभियोग पत्र दायर भएको र सो अदालतबाट थुनछेकको आदेशसमेत भएको तथ्य मिसिलबाट देखिन आयो । त्यसैगरी निवेदक एवं विपक्षीको तर्फबाट विद्वान् कानून व्यवसायीहरूले बहसको क्रममा विजयकुमार दुगड विरुद्ध काठमाडौं जिल्ला अदालतमा चलेको उक्त ठगी मुद्दा सो अदालतबाट फैसलासमेत भइसक्यो भनी बहसको क्रममा व्यक्त गरेको देखिन्छ । तसर्थ, प्रस्तुत निवेदनसँग सम्बन्धित विषयमा अदालतमा ठगी मुद्दा परी फैसलासमेत भइसकेको अवस्था देखिन आउने ।

अतः प्रस्तुत रिट निवेदनको विषय सम्बन्धमा अदालतमा मुद्दा परी अदालतबाट फैसलासमेत भइसकेको देखिँदा निवेदनको औचित्य समाप्त भइसकेकोले निवेदन मागबमोजिमको आदेश जारी गर्नुपर्ने अवस्था नदेखिँदा प्रस्तुत निवेदन खारेज हुने ।

इजलास अधिकृत : रमेश रिजाल

इति संवत् २०७९ साल कार्तिक २० गते रोज ५ शुभम् ।

इजलास नं. २

मा.न्या.श्री दीपकराज जोशी र मा.न्या.श्री चोलेन्द्र शम्शेर ज.ब.रा., ०७९-WO-०००३, उत्प्रेषण / परमादेश, पिपल्स डेण्टल कलेज एण्ड हस्पिटल प्रा.

लि. वि. त्रि.वि.कुलपति तथा सम्माननीय प्रधानमन्त्री, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत

विद्यमान कानूनमा कुनै शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गरिरहेको कलेजले थप नयाँ कार्यक्रम सञ्चालनको लागि आवेदन गर्न सक्ने व्यवस्था भएअनुसार निवेदक पिपल्स डेण्टल कलेजबाट MBBS को थप शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि अनुमति माग गरी निवेदन पेस भएको देखिँदा त्यस्तो अनुमति प्रदान गर्न उपयुक्त हुने वा नहुने सम्बन्धमा नेपाल मेडिकल काउन्सिल र त्रिभुवन विश्वविद्यालयले तोकिएअनुसारको मापदण्ड आवेदकले पूरा गरे नगरेको सम्बन्धमा निरीक्षण अनुगमन गर्ने अधिकार कानूनतः ग्रहण गरेको देखिन्छ । शैक्षिक कार्यक्रमको सम्बन्धन दिने सम्बन्धमा विद्यमान ऐन, कानून, नियम, विनियम, निर्देशिका र कार्यविधिको व्यवस्थाहरू अन्य कलेजसरह नै निवेदक पिपल्स डेण्टल कलेजसमेतका हकमा विनाभेदभाव समान रूपले आकर्षित हुने र अख्तियारप्राप्त अधिकारीले निर्णय गर्दासमेत भेदभावरहित रूपमा निर्णय गर्नुपर्ने हुन्छ । एउटै मापदण्ड र प्रक्रियाका आधारमा दिइने अनुमतिमा भेदभावपूर्ण व्यवहार कानूनतः ग्राह्य हुन सक्दैन । निर्णयका क्रममा समेत पक्षले सोहीअनुसार वैध अपेक्षा निर्णयकर्ताबाट गरेको हुने ।

निवेदक कलेजलाई चिकित्सा शिक्षाअन्तर्गतको डेण्टल चिकित्सा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न विपक्षीमध्येको त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट २०५६ सालमा नै अनुमति प्रदान भई सोअन्तर्गतका कार्यक्रम सञ्चालन भई आएको देखिन्छ । चिकित्सा शिक्षाअन्तर्गत दन्त चिकित्सामा अनुभव हासिल गरी निवेदक कलेजले थप कार्यक्रम विस्तार गर्ने अभिप्रायले त्रिभुवन विश्वविद्यालयको

सम्बन्धनमा MBBS को नयाँ शैक्षिक कार्यक्रम विस्तार गर्न खोजेको देखिन्छ । नयाँ कार्यक्रम विस्तारको लागि निवेदक कलेजका सम्बन्धमा त्रिभुवन विश्वविद्यालय चिकित्साशास्त्र अध्ययन संस्थान डिनको कार्यालय महाराजगन्जबाट मिति २०६९।३।२० मा शिक्षा मन्त्रालयलाई लेखिएको रायसम्बन्धी पत्रमा "BDS शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालनले मात्र उक्त कलेज Sustain हुन नसक्ने अवस्थालाई महसुस गरी त्रि.वि. नियमानुसार सम्पूर्ण प्रक्रिया पूरा गरी प्रस्तुत भएमा सो कलेजको मागबमोजिम MBBS सम्बन्धी थप शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न दिन यस संस्थान सहमत रहेको" भन्ने बेहोरा उल्लेख गरी सकारात्मक रायसहित नेपाल सरकार शिक्षा मन्त्रालयसमक्ष पत्राचार गरेको देखिन्छ । नेपाल सरकार शिक्षा मन्त्रालय माननीय मन्त्रिस्तरबाट मिति २०६९।३।२८ मा भएको निर्णयअनुसार मिति २०६९।३।२९ मा निवेदक कलेजलाई मनसाय पत्र (Letter of Intent) समेत प्रदान गरी सम्बन्धनसम्बन्धी कारबाही प्रक्रियागत रूपमा अगाडि बढेको देखिने ।

निवेदक कलेजले मनसायपत्रमा उल्लिखित सर्तहरू पूरा भएको बेहोरासहित नियमनकारी निकायमा Self-Appraisal Report पेस गरेकोमा कुनै विवाद छैन । त्रिभुवन विश्वविद्यालय, उपकुलपतिको कार्यालय योजना महाशाखाको नामबाट मिति २०७०।६।१० को गोरखापत्रमा प्रकाशित अस्थायी सम्बन्धनसम्बन्धी सूचनामा विश्वविद्यालयबाट मेडिकल शिक्षाको लागि निर्धारित विभिन्न १५ वटा सर्त उल्लेख गरी Expression of Interest पेस गर्न सरोकारवाला कलेजलाई सूचित गरिएकोमा उक्त सूचनामा उल्लिखित सर्त पालना गर्ने प्रतिबद्धतासहित निवेदक पिपल्स डेण्टल

कलेजका तर्फबाट मिति २०७०।६।१५ मा त्रिभुवन विश्वविद्यालयसमक्ष Expression of Interest पेस गरेको पाइने ।

यसरी नियमनकारी निकायले उल्लेख गरेका विभिन्न सर्त पूरा गर्ने प्रतिबद्धतासहित निवेदक कलेजले पेस गरेको मिति २०७०।६।१५ को Expression of Interest का सम्बन्धमा जाँचबुझ नै नगरी प्रक्रियागत रूपमा विभिन्न चरणहरू पूरा गरी अगाडि बढिसकेको शैक्षिक कार्यक्रमको लागि अनुमति प्रदान गर्ने वा नगर्ने भन्ने विषयमा कुनै कानूनी आधारविना त्रिभुवन विश्वविद्यालयका उपकुलपतिको आदेश भन्ने बेहोरा पारी त्रि.वि उपकुलपतिको कार्यालय, योजना महाशाखाबाट मिति २०७०।७।२८ मा सम्भाव्यता अध्ययन स्थगित गर्ने भनी गरिएको पत्राचारलाई कानूनअनुरूपको कार्य मान्न मिल्ने देखिएन । यस्तै विषयवस्तु समावेश भएको काठमाडौं नेसनल मेडिकल कलेज प्रा.लि. विरुद्ध त्रिभुवन विश्वविद्यालय कीर्तिपुरसमेत भएको (रि.नं ०७०-WO-०९७६) रिट निवेदनमा यसै अदालतको संयुक्त इजलासबाट निवेदन माग दाबीबमोजिम आदेश जारी भइसकेको अवस्थामा उस्तै प्रकृतिको विषयवस्तु समावेश भएको प्रस्तुत रिट निवेदनमा यस इजलासबाट फरक धारणा राख्नुपर्ने अवस्था देखिन नआउने ।

माथि विभिन्न प्रकरणहरूमा उल्लेख भएअनुसार विपक्षी त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट निवेदक पिपल्स डेण्टल कलेजको MBBS थप शैक्षिक कार्यक्रम सम्भाव्यता अध्ययन स्थगित गर्ने गरी मिति २०७०।७।२८ मा लेखिएको पत्रलाई कानूनअनुरूपको कार्य मान्न सकिने अवस्था नरहेको र सम्भाव्यता अध्ययन टोलीले दिएको प्रारम्भिक प्रतिवेदनसमेत रद्द नभई पूर्ववतः स्थितिमा नै रहेको

देखिएको अवस्थामा त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट सम्भाव्यता अध्ययन स्थगन गर्ने गरी भएको मिति २०७०।७।२८ को निर्णय र सोसम्बन्धी पत्राचार कानूनसम्मत नदेखिँदा उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गरिदिएको छ । अब निवेदक पिपल्स डेन्टल कलेजलाई MBBS को थप कार्यक्रम सञ्चालनको लागि अनुमति प्रदान गर्ने सम्बन्धमा विपक्षीहरूबाट पुनः जाँचबुझ गर्नुपर्ने भए सोसमेत जाँच गरी नियामक निकायहरूले निर्धारण गरेको मापदण्ड र नेपाल सरकारले स्वास्थ्य शिक्षामा अवलम्बन गर्ने नीति तथा प्रचलित कानूनको अधीनमा रही अनुमति प्रदान गर्न मिल्ने भए आवश्यक प्रक्रिया पूरा गरी MBBS को थप शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालनका लागि अनुमति प्रदान गर्ने सम्बन्धमा कानूनबमोजिम निर्णय गर्नु भनी विपक्षीहरूको नाउँमा परमादेशको आदेशसमेत जारी हुने ।

इजलास अधिकृत: चन्द्रप्रकाश तिवारी

कम्प्युटर: रानु पौडेल

इति संवत् २०७२ साल कार्तिक २३ गते रोज ५ शुभम् ।

इजलास नं. ३

१

मा.न्या.श्री जगदीश शर्मा पौडेल र मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की, ०६८-CR-०१७२, मूल्य अभिवृद्धि कर (आ.व.०६३ फागुनदेखि ०६४ माघ), खुमराज पुञ्जाली वि. संदिपकुमार अग्रवाल

करदाता उद्योगले जवाफ फिराएपछि तुला करदाता कार्यालयबाट निर्णय हुँदा २०६४ मङ्सिर महिनाको कर निर्धारणउपर आन्तरिक राजस्व कार्यालय, वीरगन्जबाट विजक प्रमाणित गरी पेस

गरेको हुँदा उक्त महिनाको कर र जरिवानासमेत जम्मा रु. ३,१०१।- कर निर्धारण गर्नु नपर्ने र अन्य कलम सम्बन्धमा कुनै प्रमाण कागजात पेस नगरेको भनी रु. ८७,००१।- बाट रु. ३,१०१।- कटाई बाँकी रु. ८३,९००।- १५ दिनभित्र दाखिला गर्न सूचित गरेको देखिन्छ । करदाता उद्योगले प्रज्ञापन नं. २१९६ बाट दाखिला गरेको रकमलाई मान्यता दिनु नपर्ने भन्ने उक्त तुला करदाता कार्यालयको निर्णयमा आधार कारण खुलाउन नसकेको र त्यसतर्फ कुनै विवेचना गरेकोसमेत नदेखिएको तथा उक्त प्रज्ञापन पत्र नं. २१९६ बाट दाखिला भएको रकम सम्बन्धमा पुनरावेदनमा समेत ठोस जिकिर लिन सकेको पनि देखिएन । इजलाससमक्ष बहसको क्रममा करदाता उद्योगको तर्फबाट विद्वान् कानून व्यवसायीले देखाएको उक्त प्रज्ञापन पत्र नं. २१९६ को फोटोकपी हेर्दा वास्तविकै भएको देखिएको र सोबमोजिम करदाता उद्योगले कर क्रेडिट पाउनुपर्ने देखिँदा सो प्रज्ञापनपत्रबाट दाखिला भएको रकमसमेतलाई मूल्याङ्कन नगरी कर क्रेडिट नदिएको सुरु तुला करदाता कार्यालयको कर निर्धारण निर्णय कानून र न्यायसङ्गत नदेखिँदा सो निर्णयलाई उल्टी गरेको राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंको निर्णय मनासिब नै देखिने ।

तसर्थ, उल्लिखित प्रमाण र कारणसमेतका आधारबाट प्रज्ञापनपत्र नं.२१९६ को आधारमा क्रेडिट दाबी गरेको मूल्य अभिवृद्धि कर रकमलाई नपाउने क्रेडिट दाबी गरेको भनी अमान्य गर्ने गरी भएको तुला करदाता कार्यालय ललितपुरको मिति २०६४।९।२९ को निर्णय उक्त रसिदहरूको हकमा सम्म उल्टी हुने ठहर्‍याएको राजस्व न्यायाधिकरणको मिति २०६६।४।१८ को फैसला मिलेकै देखिँदा

सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: महेन्द्रप्रसाद भट्टराई

कम्प्युटर: विनोदकुमार बनिया

इति संवत् २०७३ साल कार्तिक २३ गते रोज ३ शुभम् ।

२

मा.न्या.श्री जगदीश शर्मा पौडेल र मा.न्या.श्री मीरा खडका, ०७२-WO-०१०१, उत्प्रेषण / परमादेश, राजेन्द्रप्रसाद साह वि. मन्त्रिपरिषद् तथा प्रधानमन्त्रीको कार्यालयसमेत

निवेदन दाबीको जिल्ला सप्तरी, कमलपुर गा.पं. वडा नं. ६(क) कि.नं. २० को जग्गा यी वादीका बाबुले तत्कालीन अवस्थामा कमलपुर गा.पं. ले हाटबजारको लागि वितरण गरेअनुसार प्राप्त गरी घर बनाएको भन्ने निवेदनबाट देखिन्छ । सो जग्गा सार्वजनिक जग्गा भएको र यी निवेदक राजेन्द्रप्रसाद शाहले ०-१-० जग्गा मिची घर बनाएकोले उक्त जग्गा मिची बनाएको घर भत्काई खिचोला मिटाई सार्वजनिक सडक कायम गरिपाउँ भनी यी निवेदक उपर रामसुन्दर यादवले दिएको सा.दे. नं. २६२४ को मुद्दामा सुरु सप्तरी जिल्ला अदालतले न.नं. ६(क) को निर्माणाधीन घर भत्काई उक्त घरले चर्चेको जग्गा खाली गराई सार्वजनिक कायम गरी दिने ठहर्‍याई भएको फैसला उपर उक्त मुद्दाका प्रतिवादी यी निवेदक र वादी रामसुन्दरसमेतको दोहोरो पुनरावेदन परेकोमा पुनरावेदन अदालत राजविराजबाट न.नं. ६ र ६क का दुवै घर भत्काई सार्वजनिक सडक कायम हुने ठहर्‍याई मिति २०६६।१।७ मा फैसला भएको देखिन्छ । उक्त फैसला उपर यी निवेदकको पुनः सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन परेकोमा यस अदालतबाट पुनरावेदन अदालत राजविराजबाट भएको फैसला सदर हुने ठहरी मिति २०६६।१।७ मा फैसला भई फैसला अन्तिम भएको देखिने ।

रिट निवेदकले जिल्ला सप्तरी, कमलपुर गा.पं. वडा नं. ६(क) कि.नं. २० को जग्गामा यी निजको स्वामित्व रहेको भनी भन्न र प्रमाण पेस गर्न सकेको देखिँदैन । सम्पत्तिमा स्वामित्व नै नभएको व्यक्तिले अनाधिकार रूपमा सरकारी सार्वजनिक जग्गामा घर बनाएर भोग गर्दैमा जग्गामा स्वामित्व कायम हुन सक्दैन । कमलपुर गा.पं. लाई सार्वजनिक जग्गामा घर बनाउ भन्न पाउने अधिकार कानूनतः रहे भएको पनि देखिँदैन भने उक्त गा.पं.ले यी निवेदकलाई घर बनाउन भनी लिखित रूपमा स्वीकृति दिएको भन्ने पनि देखिँदैन । सुरु सप्तरी जिल्ला अदालतबाट भएको नापनक्सा मुचुल्काको न.नं. ६ मा छाना राख्न बाँकी अपुरो घर र न.नं. ६क मा पुरानो फुसको घर रहेको भन्ने देखिन्छ । यसरी यी निवेदकले सार्वजनिक जग्गामा घर टहरा बनाएको भन्ने तथ्यमा समेत विवाद देखिँदैन । सार्वजनिक जग्गामा रहेका घर टहरा भत्काई सार्वजनिक कायम हुने ठहर्‍याई सुरु सप्तरी जिल्ला अदालत, पुनरावेदन अदालत राजविराज र यस अदालतसमेतबाट तह तह फैसला भई फैसला अन्तिम भएपछि विपक्षीमध्येका रामसुन्दर यादवले फैसला कार्यान्वयन गरिपाउँ भनी निवेदन दिएकोमा मिति २०६५।८।७ मा भएको नक्सा मुचुल्काबमोजिम न.नं. ६क तथा ६ख समेतमा रहेका घरहरू थान २ उठाई सार्वजनिक कायम गरी मिति २०७२।१२।२७ को घर उठाउने मुचुल्का भई मिति २०७३।१।२३ मा चलन पुर्जी पाई फैसला कार्यान्वयनसमेत भइसकेको देखिएकाले निवेदन मागबमोजिमको आदेश जारी हुनुपर्ने अवस्था विद्यमान नदेखिने ।

तसर्थ, विवेचित आधार र कारणबाट सुरु सप्तरी जिल्ला अदालत, पुनरावेदन अदालत राजविराज र यस अदालतसमेतबाट तहतह फैसला

भई अन्तिम भएको फैसला कार्यान्वयन भई चलन पुर्जिसमेत दिइसकेको अवस्थामा पुनः असाधारण अधिकार क्षेत्र प्रयोग गरी पर्न आएको निवेदन मागबमोजिम आदेश जारी गर्न मिल्ने देखिएन । तसर्थ, प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ।
इजलास अधिकृत: महेन्द्रप्रसाद भट्टराई
कम्प्युटर: विनोदकुमार बनिया
इति संवत् २०७३ साल फागुन २७ गते रोज ६ शुभम् ।

इजलास नं.४

१

मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की र मा.न्या.श्री प्रकाशमान सिंह राउत, ०७४-WO-०८९५, उत्प्रेषण / प्रतिषेध, हिरालाल नहर्की वि. सिद्धलेक गाउँपालिका गाउँ शिक्षा समिति, धादिङसमेत
निवेदक हिरालाल नहर्कीलाई विपक्षी गाउँपालिकाले मिति २०७४।१२।२९ मा सिद्धेश्वर माध्यमिक विद्यालयबाट नलाड आधारभूत विद्यालयमा सरुवा गरेको र सरुवा गरेपश्चात् मिति २०७५।१।१४ मा निवेदकलाई जानकारी दिई मिति २०७५।१।२७ मा विद्यालयलाई सरुवा भएका शिक्षकलाई रमाना दिन पत्राचार गरेको देखियो । तदनुरूप निवेदकले विपक्षी गाउँपालिकाको मिति २०७४।१२।२९ को सरुवा निर्णय र उल्लेख भएका अन्य पत्राचारलगायतका काम कारबाही उत्प्रेषणको आदेशले बदर गरिपाउन माग गरेको भए पनि निवेदक आफैँले प्रा.शि. द्वितीय श्रेणीको शिक्षक पदबाट मिति २०७४।४।२० मा दिएको राजीनामा विद्यालय व्यवस्थापन समितिबाट मिति २०७४।४।२४ मा स्वीकृत भएको कुरा निवेदकका तर्फबाट उपस्थित विद्वान् अधिवक्ताले आज बहसको

क्रममा इजलाससमक्ष पेस गरेको निवेदन र विद्यालय व्यवस्थापन समितिको निर्णयको प्रतिलिपिबाट देखियो । यसरी निवेदकले राजीनामा दिई राजीनामा स्वीकृत भएको परिप्रेक्ष्यमा विपक्षी गाउँपालिकाको मिति २०७४।१२।२९ को निर्णय र भए गरिएका पत्राचारको औचित्य समाप्त भई निष्प्रयोजन भएको देखिँदा रिट जारी गर्नुपर्नेसम्मको अवस्थाको विद्यमानता रहेन । तसर्थ प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ।

इजलास अधिकृत: भीमबहादुर निरौला / इशा सुवेदी
इति संवत् २०७५ साल असोज ७ गते रोज १ शुभम् ।

२

मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की र मा.न्या.श्री तेजबहादुर के.सी., ०७१-CR-०९६९, मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार र सरकारी छाप दस्तखत कित्ते, नेपाल सरकार वि. नविन दाहाल प्रतिवादीहरूको भूमिकालाई केलाएर हेर्दा निजहरूले पीडितलाई बिक्री गरी तुलो रकम बुझेको वा बिक्री गरेपश्चात् सम्पर्कविहीन भई भागेको भन्नेसमेत देखिएको छैन । प्रतिवादीहरूले पीडितलाई बिक्री गरेको भन्ने आरोपमा इन्कार रही अदालतसमक्ष बयान गरेको पाइन्छ । प्रतिवादी नविन दाहालले अनुसन्धान अधिकारीसमक्षको बयानमा पीडितसँग भेट भएपश्चात् आफूले चिनेको दुवई बस्ने लक्ष्मी शाहसँग सम्पर्क गरी उनलाई डान्स काममा दुवई जानको लागि निजलाई दिल्लीसम्म पुऱ्याएको देखिए तापनि पीडितको सहमतिबिना लगेको भन्ने देखिन आएको छैन । प्रतिवादीका साक्षीहरूले पनि प्रतिवादीहरू निर्दोश रहेको भनी बकपत्र गरिदिएको देखिन्छ । निज प्रतिवादी नविन दाहाल वैदेशिक रोजगारीको काम गर्ने मानिस नभई ट्राभल एजेन्सी सञ्चालन गरी आएको भन्नेमा विवाद छैन । निजले

नै पीडितको राहदानीमा भिसा लगाउने काम गर्ने तथा श्रम अनुमति उपलब्ध गराउनको लागि कुनै कार्य गरेको भन्ने देखिन आएन । निजसमेतले पीडितको चाहनाविपरीत झुक्याएर दुवईको डान्स रेष्टुरेन्टमा लगिएको भन्ने परिस्थितिजन्य प्रमाणबाट देखिन आएको छैन । दुवईमा डान्स रेष्टुरेन्टमा काममा लगाउने लक्ष्मी शाहलाई अनुसन्धानको दायराम ल्याई बुझ्न सकेको मिसिलबाट देखिएन । पीडितलाई दुवईमा डान्सबाहेक अन्य काममा लगाएको भन्ने पुष्टि भएको छैन । निजउपर कुनै शारीरिक, यौन एवं श्रमको शोषण भएको अवस्था पनि देखिँदैन । प्रतिवादीमध्येकी लक्ष्मी शाहको भाइले बुझेको एक लाखको चेक र रू. ५०,०००।- नगद पीडितलाई औषधी गर्न तथा फिर्ता पठाउन टिकटबापत दिएको भनी उजुरी निवेदन दिने आश्विन मोक्तानले अदालतको बकपत्रमा स्वीकार गरेको देखिँदा उक्त रकम पीडितलाई बिक्रीबापतको रकम हो भनी अनुमानको भरमा भन्न मिल्ने देखिएन । यस अवस्थामा प्रतिवादीहरूले पीडितलाई बिक्री गरेको भनी मान्न सकिने स्पष्ट आधार प्रमाण विना अनुमानको भरमा कसुर कायम गर्न मिल्ने देखिएन । पीडितको राहदानीमा लागेको श्रम स्वीकृति यी प्रतिवादीहरूले कित्ते गरी टाँस गरेको भन्ने प्रमाणित हुन सकेको नहुँदा त्यसतर्फको वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिरसमेत पुग्न सक्ने देखिएन । यी यावत् कुराहरूको आधारमा प्रतिवादीहरूले सफाइ पाउने ठहराएको पुनरावेदन अदालतको फैसला अन्यथा देखिने ।

अतः उल्लिखित आधार प्रमाणबाट प्रतिवादी नविन दाहाललाई सजाय हुने ठहर्‍याएको सुरु काठमाडौं जिल्ला अदालतको फैसला निजको हकमा उल्टी गरी निजलाई अभियोग दाबीबाट सफाइ

दिने ठहर गरेको तथा प्रतिवादी विरेन्द्रबहादुर शाहको हकमा मानव बेचबिखन तथा ओसारपसारतर्फ एवं दुवै प्रतिवादीको हकमा सरकारी छाप दस्तखत कित्तेतर्फको वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिर पुग्न नसक्ने ठहर्‍याई पुनरावेदन अदालत पाटनबाट मिति २०७९।३।१७ मा भएको फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत : महेश खनाल

कम्प्युटर : कृष्णमाया खतिवडा

इति संवत् २०७४ साल चैत्र ७ गते रोज ४ शुभम् ।

३

मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की र मा.न्या.श्री पुरुषोत्तम भण्डारी, ०७४-CR-०२७४, घुस / रिसवत लिई भ्रष्टाचार गरेको, नेपाल सरकार वि. विरेन्द्रकुमार यादव

सिताराम निर्माण सेवाको प्रोपाइटर सिताराम गोडिया र कोसेबाली अनुसन्धान कार्यक्रमबिच Deep Boring Construction निर्माणको लागि मिति २०७२।१०।२८ मा सम्झौता भई मिति २०७३।०२।३० गतेभित्र उक्त निर्माण कार्य सम्पन्न गरिसक्नुपर्ने गरी सम्झौता भएको देखिन्छ। प्रस्तुत मुद्दाको वारदातमिति २०७३।३।३१ मा भएको देखिन्छ । उजुरकर्ताहरूले निर्माण कार्य सम्पन्न भइसकेको जिकिर लिएको भए तापनि सो कार्य सम्पन्न भइसकेको छ भनी सम्बन्धित निकायले लिखित रूपमा लेखी पठाएको देखिँदैन । यसबाट सिताराम निर्माण सेवाले सम्झौताबमोजिम निर्माण कार्य सम्पन्न गर्न सकेको देखिँदैन । सम्झौताबमोजिम कार्य सम्पन्न नभएको तथा आर्थिक वर्षसमेत समाप्त हुन लागेको अवस्थामा रकम भुक्तानी पाउने स्थिति नरहेकोमा उजुरकर्ताहरूको प्रतिवादी (प्राविधिक अधिकृत) विरेन्द्रकुमार यादवसँग रिसइवी तथा

विवाद थिएन भन्न मिल्ने अवस्था नदेखिने ।

उजुरकर्ता सिताराम गोडिया र रामसमुझ तेलीले अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा गरेको कागज र अदालतमा गरेको बकपत्रमा समेत प्रतिवादी विरेन्द्रकुमार यादवले क्षेत्रीय अनुसन्धान केन्द्र खजुरा र कोसेबाली अनुसन्धान कार्यक्रम खजुरा बाँकेमा सिँचाई डिप बोर्डिङ र विद्युत् लाइन विस्तार कार्य सम्झौताअनुसार काम गरिसकेकाले काम सम्पन्न प्रतिवेदन बनाउनको लागि प्रतिवादीलाई भेट्न गएकोमा निजले घुस रिसवत मागेको भनी बयान गरेको भए तापनि प्रतिवादीले आफूले रकम नमागेको तर ठेकेदारले नै जबरजस्ती खल्लीमा पैसा हालिदिएको हो भनी घुस मागेकोमा इन्कारी बयान गरिरहेको देखिन्छ । त्यसैगरी ठेकेदार र अख्तियारका मानिसहरूले विरेन्द्रकुमार यादवलाई नियन्त्रणमा लिई गाली गलौजसहित ठेकेदारको पैसा नतिर्ने तैं हैनस् भनी लगातार पिट्दै उचाल्दै पानीमा थचारी रहेका थिएँ। निजको नाकबाट लगातार रगत बगिरहेको थियो र क्षणभरमै बेहोस् भएका हुन् । त्यसै समयमा ठेकेदारका मानिसले नोटको बिट्टा हालिदिएका हुन् भनी प्रतिवादीका साक्षी घनश्याम निरौलाले बकपत्र गरेको देखिने ।

खानतलासी तथा बरामदी मुचुल्का र प्रतिवेदन तथा उजुरकर्ताहरूले बकपत्रमा प्रतिवादी विरेन्द्रकुमार यादवलाई अख्तियारका कर्मचारीहरूले सोधपुछ गर्न खोज्दा भाग्दै नियन्त्रणमा लिने क्रममा हिलो भएको खेतमा लडी, हिलाम्मे अवस्थामा निजलाई नियन्त्रणमा लिई शरीर खानतलासी गर्दा निज प्रतिवादीले लगाएको हाफ पाइन्टको गोजीबाट रु.२,५०,०००।- बरामद भएको भनी बकपत्र गरेको भए तापनि प्रतिवादी विरेन्द्रकुमार यादवले समेत उक्त रकम उजुरकर्ताहरूले जबरजस्ती खल्लीमा

राखिदिएको र कुटपिटसमेत गरेको भनी अदालतमा बयान गरेको र निजको साक्षीको बकपत्रबाट समेत सो कुराको पुष्टि भएको देखिन्छ । प्रतिवेदनमा भएको जस्तो घटना भएको हुँदो हो त बरामद भएको रकम पनि हिलाम्मे हुनुपर्नेमा रकममा हिलो लागेको बेहोरा मिसिल संलग्न कागजातबाट देखिँदैन । यसबाट पनि प्रतिवादीले घुस रिसवत रकम माग गरेको भन्न मिल्ने अवस्था नदेखिने ।

प्रतिवादी विरेन्द्रकुमार यादवले अनुसन्धान र अदालतसमक्ष गरेको बयानमा ठेकेदार र नचिनेका मानिसले जबरजस्ती गोजीमा नोटका बिट्टा हालिदिएको भनी बयान गरिरहेको, सो तथ्यलाई मिसिल संलग्न रहेको सि.डी. समेतबाट निज प्रतिवादी हिलाम्मे अवस्थामा रहेकोमा केबल उजुरकर्ताको उजुरी र बकपत्रको आधारमा प्रतिवादीलाई कसुरदार हो भन्न मिल्ने देखिएन । यस स्थितिमा फौजदारी न्यायको सर्वमान्य सिद्धान्तअनुसार केबल शंकाको भरमा प्रतिवादी विरेन्द्रकुमार यादवलाई कसुरदार भन्न मिल्दैन । वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने ।

अतः प्रतिवादी विरेन्द्रकुमार यादवले घुस रिसवत मागेको भन्ने बेहोरा वादी पक्षले शंकारहित तवरबाट पुष्टि गर्न नसकेको देखिँदा निज प्रतिवादीलाई आरोपित कसुरबाट सफाइ दिने गरी विशेष अदालत काठमाडौँबाट मिति २०७४/२/७ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृतः श्रद्धा विष्ट

इति संवत् २०७६ साल पुस २९ गते रोज ३ शुभम् ।

४

मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की र मा.न्या.श्री पुरुषोत्तम भण्डारी, ०७६-CR-०१६६, घुस/

रिसवत लिई भ्रष्टाचार गरेको, नेपाल सरकार वि. कोपिलराज गिरी

उजुरकर्ता गोरख सार्की र प्रतिवादी कोपिलराज गिरीबिचको टेलिफोन संवादको लिपिबद्ध उतारमा प्रतिवादीले प्राविधिक काम गरेबापत उजुरकर्ताबाट उक्त रकम लिएको भन्ने देखिन्छ । उजुरकर्ता र मालपोत कार्यालय बाजुराका तत्कालीन प्रमुख हिरालाल गिरीबिच भएको टेलिफोन संवादको लिपिबद्ध उतारमा यी प्रतिवादी कोपिलराज गिरीले प्राविधिक भई मुक्तहलियाको घर मर्मत कार्यक्रममा मुक्तहलियाको घर घर गई लागत इष्टिमेट तयार गरी कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन दिनेलगायतको काम गरेकोले निजैलाई उक्त रकम दिनु भनी उजुरकर्तालाई मालपोत कार्यालय बाजुराका तत्कालीन प्रमुख हिरालाल गिरीले आग्रह गरेको देखिँदा यी प्रतिवादीले उजुरकर्तासँग घुस / रिसवत माग गरेको र मोलमोलाई गरेको भन्ने देखिने ।

प्रतिवादीले मुक्तहलियाको लागि सञ्चालित घर मर्मत कार्यक्रममा लागत इष्टिमेट तयार गरी कार्य सम्पन्न प्रतिवेदनसमेतका कामकाज गरेबापत मालपोत कार्यालयबाट कुनै रकम पाएको देखिँदैन । प्रतिवादीले मुक्तहलियाहरूको घर मर्मतको कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन पेस गरेपश्चात् मालपोत कार्यालय, बाजुरामा भएको सहमतिअनुसार निज हलियाहरूले आफूखुसी प्राविधिक खर्च दिन छलफलमा सहभागी भएका हलियाहरूलगायतलाई अनुसन्धानको क्रममा बुझ्ने कार्य गरेको देखिँदैन । उजुरकर्ता गोरख सार्कीले मौकामा कागज गर्दा निजलाई उल्लिखित रु.८०,०००।- मुक्तहलिया कर्ण सार्की र दल सार्कीसमेतका हलियाले उठाएर दिएको भनी उल्लेख गरे पनि ती व्यक्तिहरूलाई सम्म पनि वादी पक्षले मौकामा बुझ्न सकेको पाइँदैन ।

प्रतिवादीका साक्षी प्रेम कडारा र जंगी सार्कीले निजहरू आफू 'क' वर्गको मुक्तहलिया भएको, चेक साट्ने काम गोरख सार्कीले गरेको र घुसबापत प्रतिवादीले रकम नमागेको भनी बकपत्र गरेको देखिन्छ । मुक्त हलियाहरूले रकम उठाई उजुरकर्तालाई दिएको रु.८०,०००।- प्राविधिक खर्चबापत आफूखुसी दिएका हुन् वा घुस/रिसवतबापत दिन भनी उजुरकर्ता गोरख सार्कीलाई दिई पठाएका हुन् ? सो सन्दर्भमा सरोकारवाला मुक्तहलियाहरूको उजुरी पनि नपरेको, निजहरूले अदालतसमक्ष उपस्थित भई यो यस्तो हो भनी स्पष्ट भन्न नसकेको अवस्थामा उल्लिखित रकम केबापत र के कुन प्रयोजनलाई दिई पठाएका हुन् स्पष्ट हुन सकेको देखिएन । यो यस प्रयोजनलाई दिएको हो भन्ने सरोकारवाला मुक्तहलियाहरूबाट स्पष्ट नभएको स्थितिमा अनुमानका आधारमा मात्र उक्त रकमलाई घुस/रिसवतबापत नै दिएर लिएको भनी अनुमान गर्नु फौजदारी न्यायको सर्वमान्य सिद्धान्तविपरीत हुने ।

प्रतिवादीले मुक्तहलियाहरूको घर मर्मतका लागि लागत इष्टिमेट तयार गर्ने र कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन दिने काम गरेको भन्ने कुरामा कुनै विवाद छैन । कुनै काम गर्न वा नगर्नका लागि यी प्रतिवादीले आफ्नै सक्रियतामा मुक्तहलियाहरूसँग घुस / रिसवत मागेको भन्ने मिसिलबाट देखिँदैन । निज प्रतिवादीलाई मालपोत कार्यालय, बाजुराबाट प्राविधिक सहयोगका लागि खटाउँदा कुनै किसिमको पारिश्रमिक र सुविधा पाउने भन्ने पनि देखिएन । यस स्थितिमा प्रतिवादीले प्रदान गरेको प्राविधिक सहयोगको लागि केही रकम सेवाग्राहीबाट दिने भन्ने मालपोत कार्यालयका प्रमुख र मुक्तहलियासँग मौखिक सहमतिसमेत भएको भन्ने प्रतिवादीको भनाइ रहेको र सि.डि.को लिपिबद्ध बेहोराबाट समेत मालपोत प्रमुख हिरालाल गिरीको

सहमतिमा नै रकम उठाइएको भन्ने देखिएको परिप्रेक्ष्यमा यी प्रतिवादीले आरोप दाबीबमोजिम घुस / रिसवत माग गरी लिएको भन्ने कसुर स्थापित हुन सक्ने नदेखिने ।

उजुरीमा प्रतिवादीले म निवेदकबाट रु.८०,०००/- घुस रिसवतबापत माग गरी मिति २०७४।४।११ गते उक्त रकम लिएको हुँदा सो रकम असुलउपर गरी प्रतिवादीलाई कानूनबमोजिम कारबाही गरिपाउँ भनी सोही मितिमा उजुरी दिएको देखिन्छ । पहिले रकम बरामद गरिसकेपश्चात् मात्र उजुरी निवेदन दिएको भन्ने उजुरी बेहोराबाटै देखिँदा रकम बरामद गर्ने कार्य पहिले भई पछि उजुरी दर्ता गराएको भन्ने देखियो । Sting operation प्रयोजनलाई अधिकारप्राप्त कार्यालयमा पूर्वजानकारी दिई सो कार्य गरेको भए कार्यालयको तर्फबाट नम्बर नोट गरी कसुरदार पक्राउ गर्न पठाउने प्रचलन रहेअनुरूपको कार्य भएको पनि देखिएन । घुस रकम लिँदै गर्दा रकम बरामद गरेको भनिएकोमा रङ्गेहात परीक्षण मुचुल्का गराएकोसमेत देखिँदैन । मिसिल संलग्न वारदात अवस्थाको फोटो हेर्दा उजुरकर्ताले रकम हातमा लिएको अवस्था देखिन्छ भने प्रतिवादीले रकम छोएको, समाएको अवस्थाको फोटो देखिँदैन । प्रतिवादीको शरीरको कुन भागबाट रकम बरामद भएको भन्नेसमेत बरामदी मुचुल्कामा खुलेको पाइँदैन । यस स्थितिमा उजुरकर्ताबाट प्रतिवादीले रकम लिइसकेपछि उक्त रकम प्रतिवादीबाट बरामद भएको भनी निष्कर्षमा पुग्न नमिल्ने हुँदा निज प्रतिवादी कोपिलराज गिरीले आरोप दाबीबमोजिमको कसुर गरेको नदेखिने ।

मालपोत कार्यालय बाजुराले मुक्तहलियाको लागि सञ्चालित घर मर्मत कार्यक्रममा लागत इष्टिमेट तयार गरी कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन तयार गर्ने कामको

लागि प्रतिवादी कोपिलराज गिरीलाई खटाएको देखिन्छ। त्यसरी खटाइएका प्राविधिकलाई पारिश्रमिक भत्तासमेत दिन उक्त कार्यक्रममा र कार्यालयमा समेत बजेट नभएको कारण देखाई बिना पारिश्रमिक काम लगाउनु कर्मचारीसँग सम्बन्धित ऐन, नियम प्रतिकूल हुन्छ । कुनै व्यक्तिलाई काम लगाएपछि श्रमको मूल्य दिनुपर्नेमा बजेट नभए सम्बन्धित निकायबाट बजेट निकासी गराई पारिश्रमिक दिनुपर्नेमा सो गरेको देखिँदैन । मालपोत प्रमुखले मुक्तहलियाहरूबाट आफूखुसी प्राविधिकलाई रकम दिन प्रेरित गरी रकम दिन लगाएको भन्ने तथ्य प्रतिवादीको मौकाको बयान र पेस भएको सि.डि.को लिपिबद्ध उतारसमेतबाट देखिन्छ । यसप्रकार मालपोत प्रमुखको पूर्वसहमति लिई उजुरकर्ता गोरख सार्कीले हलियाहरूबाट रकम उठाई प्रतिवादी कोपिलराज गिरीलाई दिन गएको भन्ने देखिएको हुँदा मुक्तहलिया र प्रतिवादीलाई कानून प्रतिकूलको कार्य गर्न दुरुत्साहन गरी रकम दिन लिन सहमति प्रदान गरेको देखिँदा मालपोत कार्यालय, बाजुराका तत्कालीन प्रमुख हिरालाल गिरीलाई विभागीय कारबाहीको लागि लेखी पठाउनुपर्ने देखिने ।

सिद्धान्ततः अभियोजन पक्षले घुस / रिसवतसम्बन्धी मुद्दामा प्रतिवादीउपरको आरोपित कसुर स्थापित गर्न सक्नुपर्दछ । तर अभियोजन पक्षले प्रतिवादीले उजुरकर्तासँग घुस / रिसवत माग गरेको वा स्वीकार गरी लिएको भन्ने तथ्य पुष्टि गर्ने दायित्व प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २५ ले वादी पक्षमा रहेको र वादी पक्षले उक्त आरोप दाबी शंकारहित तवरबाट पुष्टि हुने वस्तुनिष्ठ आधार प्रमाण पेस गर्न सकेको देखिँदैन । यस स्थितिमा फौजदारी न्यायको सर्वमान्य सिद्धान्तअनुसार प्रतिवादीले शंकाको सुविधा पाउने हुँदा निज प्रतिवादीलाई आरोपित कसुरबाट सफाइ

दिने गरी विशेष अदालत काठमाडौँबाट मिति २०७५।२।१९ मा भएको फैसला मनासिब देखिँदा निज प्रतिवादीलाई आरोप दाबीबमोजिम सजाय गरिपाउँ भन्ने वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने ।

तसर्थ, विवेचित आधार र कारणबाट प्रतिवादी कोपिलराज गिरीले मुक्तहलियाहरूको घर मर्मतका लागि लागत इस्टिमेट तयार गर्ने र कार्य सम्पन्नताको प्रतिवेदन दिने काम गरेबापत मुक्तहलियाहरूसँग घुस / रिसवत मागेको अवस्था देखिएन । प्रतिवादीले मुक्तहलियाको उक्त काम गरेबापत उजुरकर्ता गोरख सार्कीसँग घुस रिसवत माग गरी लिएर भ्रष्टाचारजन्य कसुर गरेको भन्ने आरोप दाबी वस्तुनिष्ठ प्रमाणबाट पुष्टि हुन सकेको नदेखिँदा निज प्रतिवादी कोपिलराज गिरीले आरोप दाबीबाट सफाइ पाउने गरी र तत्कालीन मालपोत कार्यालय, बाजुराका प्रमुख हिरालाल गिरीले प्राविधिक काम गर्न खटाएका यी प्रतिवादीलाई कुनै किसिमको पारिश्रमिक नदिएको र सेवाग्राहीबाट रकम उठाउन सहमति प्रदान गरेको विषयमा छानबिन गरी निजलाई विभागीय कारबाही गर्न सामान्य प्रशासन मन्त्रालयलाई जानकारी दिने गरी विशेष अदालत काठमाडौँबाट मिति २०७५।२।१९ मा भएको फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत : रामचन्द्र खड्का

कम्प्युटर: रमला पराजुली

इति संवत् २०७६ साल पुस २९ गते रोज ३ शुभम् ।

५

मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की र मा.न्या.श्री टंकबहादुर मोक्तान, ०७५-RB-०१२७, बैंकिङ कसुर, नेपाल सरकार वि. कविता देवी चौधरी

बैंकिङ कसुर तथा सजाय ऐन, २०६४

को दफा १५(१) ले कसैले दफा ३ बमोजिमको कुनै कसुर गरेमा बिगो खुलेकोमा बिगो भराई बिगोबमोजिम जरिवाना र तीन महिनासम्म कैद हुने छ भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेकोमा प्रतिवादी कवितादेवी चौधरीले अदालतसमक्ष मेरो श्रीमान्ले जाहेरवालालाई रकम बुझाइसकेका छन् भर्पाई पछि पेस गर्ने छु भनी बयान गरिरहेको अवस्थामा निजले रकम बुझाएको भर्पाई पनि अदालतसमक्ष पेस भएको मिसिल संलग्न कागजातबाट देखिन्छ । जाहेरवाला रेखा अधिकारीले चेकमा उल्लेख भएको रकम प्रतिवादीका श्रीमान्मार्फत बुझिलिई भर्पाई गरिदिएको देखिन्छ । अतः प्रतिवादी कवितादेवी चौधरीले अभियोग दाबीबमोजिम आफ्नो खातामा रकम नभएको अवस्थामा जाहेरवालालाई चेक काटी दिई बैंकिङ कसुर तथा सजाय ऐन, २०६४ को दफा ३(ग) को कसुरमा सोही ऐनको दफा १५(१) बमोजिम तजबिजी १ (एक) महिना कैद हुने तथा जरिवानाको हकमा जाहेरवालाले अभियोग दाबीबमोजिमको रु.१४,००,०००।- (चौध लाख) पाइसकेको भनी बकपत्र गरेको र दाबीको बिगो नै बाँकी नरहेको वारदातको अवस्थामा बिगोबमोजिम जरिवाना गर्ने र बिगो भराइदिनुपर्ने अवस्था नदेखिने ।

प्रस्तुत मुद्दाको वारदात मिति २०७४।२।२१ मा भएको देखिन्छ भने जाहेरी दरखास्त मिति २०७४।३।२८ मा दर्ता भएको देखिन्छ । जाहेरवाला रेखा अधिकारीले प्रतिवादीका पति सिंहबहादुर चौधरीबाट रु.१४,००,०००।- मिति २०७४।२।३१ मा पाएको मिसिल संलग्न भर्पाईबाट देखिनुका साथै सो तथ्यलाई जाहेरवालाले अदालतसमक्ष भएको बकपत्रसमेतले समर्थन गरेको देखिन्छ । यसबाट जाहेरवालाले रकम पाइसकेपछि जाहेरी

दरखास्त दिएको देखियो । यसरी जानी जानी तथ्य लुकाई जाहेरी दरखास्तमा झुठ्ठा बेहोरा उल्लेख गर्ने जाहेरवाला रेखा अधिकारीलाई तत्कालीन सरकारी मुद्दासम्बन्धी ऐन, २०४९ को दफा २८ को उपदफा (२) र मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिताको दफा ४४(२) बमोजिम रु.३०००।-(तीन हजार) जरिवाना हुने ।

उल्लिखित तथ्य, कानूनी व्यवस्था एवम् सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्तसमेतको आधारबाट आफ्नो खातामा रकम मौज्जात नरहेको जानी जानी प्रतिवादीले हस्ताक्षरसहितको चेक सटहीको लागि दिएकोमा अपर्याप्त रकमका कारण भुक्तान हुन नसकेको बेहोरा निज प्रतिवादी कवितादेवी चौधरीको बैंक स्टेटमेन्टबाट देखिँदा निज प्रतिवादीले कसुर गरेको देखिएको र जाहेरवालाले बेहोरा ढाँटी झुठ्ठा जाहेरी दिएको अवस्थामा जाहेरवाला रेखा अधिकारीलाई समेत सजाय हुने गरी उच्च अदालत दिपायल महेन्द्रनगर इजलासबाट भएको फैसलालाई अन्यथा भन्न मिलेन । वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिर र विद्वान् उपन्यायाधिवक्ताको बहस जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने ।

अतः कवितादेवी चौधरीले बैंकिङ कसुर तथा सजाय ऐन, २०६४ को दफा ३(ग) बमोजिमको कसुर गरेको देखिँदा ऐ. को दफा १५(१) बमोजिम कसुर गरेको ठहर्‍याई १(महिना) कैद तथा जाहेरवालाले झुठ्ठा बेहोरा लेखी जाहेरी दिएकोले रु.३,०००।- जरिवाना गर्ने गरी उच्च अदालत दिपायल, महेन्द्रनगर इजलासबाट मिति २०७५।०१।०५ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत : श्रद्धा विष्ट

कम्प्युटर : रमला पराजुली

इति संवत् २०७६ साल पौष २७ गते रोज १ शुभम् ।

६

मान्या.श्री दीपककुमार कार्की र मान्या.श्री टंकबहादुर मोक्तान, ०७५-RB-०६१८, बैंकिङ कसुर, सदिक्षा बानिया वि. नेपाल सरकार

कानून प्रस्ट भएको अवस्थामा कानूनले जे भन्दछ सोही अनुसार कानून प्रस्ट नभएको अवस्थामा अदालतद्वारा प्रतिपादित सिद्धान्तहरू अनुसार हुने हो । बैंकिङ कसुर तथा सजाय ऐन, २०६४ को दफा ३ (ग) मा चेक अनादरलाई बैंकिङ कसुर अन्तर्गतको कसुर मानिरहेको परिप्रेक्ष्यमा विनिमेष अधिकार पत्र ऐन, २०३४ आकृष्ट हुने भन्ने प्रश्न नै रहँदैन । यदि विनिमेष अधिकार पत्र ऐन, २०३४ अन्तर्गत चेक अनादरको मुद्दालाई हेर्ने हो भने बैंकिङ कसुर तथा सजाय ऐन, २०६४ को दफा ३ (ग) लाई अदालतमा चुनौती दिई संवैधानिक व्यवस्थाको विपरीत छ भनी माग भएमा अदालतले ultra vires गर्नुपर्ने हुन्छ । पुनरावेदकले उक्त कानूनी व्यवस्था बदरको माग लिएको देखिँदैन । बैंकिङ कसुर तथा सजाय ऐन, २०६४ को दफा ३ (ग) लाई अदालतबाट बदर गरिएको अवस्था नरही विधायिका निर्मित कानून नै मौजुदा रहिरहेको अवस्थामा सो कानून नै अमान्य हुने गरी व्याख्या गर्न नमिल्ने हुँदा बैंकिङ कसुर अन्तर्गत नै चेक अनादरको विषयलाई हेरिनुपर्ने ।

वस्तुतः चेक अनादर भन्नाले व्यक्ति व्यक्तिबिच चेक काटी लिनु गरेको र चेक दिनेको खातामा पर्याप्त रकम नभएको कारणबाट चेक धारकले चेकमा उल्लेख भएको रकम सम्बन्धित बैंकबाट भुक्तानी हुन नसकेको चेक अनादर हुन जान्छ । प्रतिवादी सदिक्षा बानियाले आफ्नो हस्ताक्षरसहित नेपाल बङ्गलादेश बैंक लि. को विभिन्न मितिमा रु.१६,००,०००।- (सोह लाख) को चेक काटी दिएकोमा सो चेक जाहेरवाला कुसुम

महर्जन बैंकमा सटही गर्न जाँदा खातामा अपर्याप्त रकम भएको भनी चेकलाई अनादर गरी प्रमाणित गरिदिएको बेहोरा मिसिल संलग्न कागजातबाट देखिने।

मौकामा गरिएको बयान कागज र अदालतमा भएको बयानलाई प्रमाणमा लिइएको छैन भन्ने पुनरावेदन जिकिरतर्फ हेर्दा, प्रमाण कानूनको सिद्धान्तअनुसार *best evidence must be produced*। मौखिक प्रमाणलाई अन्य प्रमाणले पुष्टि गरिरहेको सन्दर्भमा सो प्रमाण बलियो प्रमाणको रूपमा लिन सकिन्छ। तर यदि मौखिक प्रमाणलाई अन्यथा प्रमाणबाट पुष्टि गर्न नसकेको अवस्थामा केवल मौखिक प्रमाणलाई मात्र आधार लिई न्याय गरियो भने न्याय नपर्न पनि सक्छ। प्रस्तुत मुद्दाको सन्दर्भमा पनि प्रतिवादी सदिक्षा बानियाले मौकाको बयानमा पैसा बुझाइसकेको छु भनी बयान गरेको तथा अदालतसमक्ष मैले जाहेरवालाको व्यवहार मिलाउन चेक दिएको हुँ भनी बयान गरिरहेको अवस्थामा सो तथ्यलाई पुष्टि गर्न वस्तुनिष्ठ प्रमाण पेश गर्न सकेको अवस्था छैन। यस्तो अवस्थामा निजको बयानलाई मात्र आधार लिई रकम भुक्तानी दिइसकेको भन्ने कुरा विश्वासयोग्य नदेखिने।

उल्लिखित तथ्य कानूनी व्यवस्था एवम् सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्तसमेतको आधारबाट प्रतिवादीको हस्ताक्षरसहितको चेक सटहीको लागि दिएकोमा अपर्याप्त रकमका कारण भुक्तान हुन नसकेको बेहोरा बैंकको पत्र र प्रतिवादीले अदालतसमक्ष बयानमा खातामा न्यूनतम मौज्जात मात्र छ, चेकमा उल्लिखित रकम बराबर सो खातामा मौज्जात छैन भनी बयान गरेको अवस्थामा उच्च अदालत पाटनबाट भएको फैसलालाई अन्यथा भन्न

नमिल्ने।

अतः सदिक्षा बानियाले बैंकिङ कसुर तथा सजाय ऐन, २०६४ को दफा ३(ग) बमोजिमको कसुर गरेको देखिँदा ऐ. को दफा १५(१) बमोजिम बिगो रु.१६,००,०००।- (सोह लाख) जरिवाना र कैद दुई (२) महिना तथा बिगो भराउने गरी उच्च अदालत पाटनबाट मिति २०७५।०३।३२ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: श्रद्धा विष्ट

कम्प्युटर: रमला पराजुली

इति संवत् २०७६ साल पौष २७ गते रोज १ शुभम्।

७

मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की र मा.न्या.श्री सुष्मालता माथेमा, ०७५-RC-०१२५, कर्तव्य ज्यान, नेपाल सरकार वि. नेवारे कान्छा भन्ने हर्कबहादुर राई

प्रतिवादी विरुद्ध किटानी जाहेरी परेको, लास जाँच प्रकृति मुचुल्का, वस्तुस्थिति मुचुल्का, शव परीक्षण प्रतिवेदनलगायतबाट मृतक भीमबहादुर राईको मृत्यु यिनै प्रतिवादीको कर्तव्यबाटै भएको हो भन्ने कुरामा विवाद रहेन, छुरी निकालेको, मृतकको शरीरमा छुरीले लागेको कुरा स्वयं प्रतिवादीले नै स्वीकार गरेको, बायाँ कोखामा छुरी हानेको कुरा प्रत्यक्षदर्शीले लेखाएको, लास जाँच मुचुल्काबाट यसलाई स्पष्ट गरेको तथा शरीरका एकभन्दा बढी स्थानमा छुरीले नै घोपेको घाउ भई घाउबाट आन्द्रासमेत बाहिर निस्किएको भनी सप्रमाण पुष्टि भइरहेको अवस्थामा मैले कर्तव्य गरी ज्यान लिएको होइन भनी प्रतिवादीले लिएको जिकिरसँग यो इजलास सहमत हुन नसक्ने।

अतः उपर्युक्त तथ्य एवं प्रमाणसमेतका

आधारमा प्रतिवादी नेवारे कान्छा भन्ने हर्कबहादुर राईले मृतक भीमबहादुर राईको कर्तव्य गरी ज्यान लिएको पुष्टि भएकोले मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको १३(१) नं बमोजिम निज प्रतिवादीलाई सजाय हुने ठहर्‍याई सुरु झापा जिल्ला अदालतबाट मिति २०७४।०२।१२ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने भनी उच्च अदालत विराटनगर, इलाम इजलासबाट मिति २०७५।०१।१९ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहरेकोले प्रस्तुत मुद्दाको साधक पनि सदर हुने ठहर्छ। यद्यपि मुलुकी अपराध संहिता, २०७४ को दफा ४०(२) बमोजिम सर्वस्व गर्न नहुने हुँदा प्रतिवादी नेवारे कान्छा भन्ने हर्कबहादुर राईलाई सर्वस्व भने नहुने भई फैसलाबमोजिमको अन्य सजाय सदर हुने।

इजलास अधिकृत: सुभाषचन्द्र दाहाल

कम्प्युटर: रमला पराजुली

इति संवत् २०७६ साल वैशाख ९ गते रोज २ शुभम्।

इजलास नं. ५

१

मा.न्या.श्री मीरा खडका र मा.न्या.श्री हरिप्रसाद फुयाल, ०७४-CR-०६९२, हातहतियार खरखजाना, नेपाल सरकार वि. लालबहादुर अधिकारी

लालबहादुर अधिकारीले अदालतमा हाजिर भई बयान गर्दा, मलाई बरामद पेस्तोलको बारेमा केही थाहा जानकारी छैन। मैले अम्मरबहादुर अधिकारीलाई उक्त पेस्तोल बेचेको होइन। उक्त कुरा झुठ्ठा हो भनी आरोपित कसुरमा इन्कार रही बयान गरेको भए तापनि प्रतिवादी अम्मरबहादुर अधिकारीले

निजलाई आरोपित कसुरमा पोल गरी किन बयान गरेका हुन् भन्ने सम्बन्धमा निजले समेत चित्त बुझ्दो कुनै कारणसमेत उल्लेख गर्न सकेको नदेखिने।

यी प्रतिवादी अम्मरबहादुर अधिकारी र लालबहादुर अधिकारीलाई अभियोग मागदाबीबमोजिम हातहतियार खरखजाना ऐन, २०१९ को दफा २०(२) बमोजिम हातहतियार खरिद, बिक्री गरेको र सोही ऐनको दफा २०(३) बमोजिम खरखजानासमेतको खरिद, बिक्री गरेकोमा समेत सजाय गरिपाउँ भन्ने अभियोग मागदाबी र पुनरावेदन जिकिरसमेत भएकोले यी प्रतिवादीहरूले अवैध हातहतियारको साथसाथै खरखजानाको समेत खरिद, बिक्रीसमेत गरेको हो, होइन ? भन्नेतर्फ विचार गर्दा, प्रतिवादी डिल्लीराज खत्रीबाट एउटा पेस्तोल, त्यसको गोली र गोलीको खोकासमेत बरामद भएको देखिए तापनि कसुर ठहर भएका प्रतिवादीहरू डिल्लीराज खत्री र प्रेम न्यौपानेले अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष तथा अदालतमा बयान गर्दा यी प्रतिवादी अम्मरबहादुर अधिकारीसँग हातहतियार पेस्तोल खरिद गरेको हो भनी उल्लेख गरी यी प्रतिवादीसँग खरखजाना गोलीसमेत खरिद गरेको हो भनी कहिकतै उल्लेख गरी पोल गर्न सकेको देखिँदैन। यी प्रतिवादी अम्मरबहादुर अधिकारीले अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष बयान गर्दासमेत प्रतिवादी डिल्लीराज खत्रीबाट बरामद भएको हातहतियार पेस्तोल प्रतिवादी लालबहादुर अधिकारीबाट खरिद गरी अर्का प्रतिवादी डिल्लीराज खत्रीलाई बेचेको हो भनी हातहतियार पेस्तोल खरिद, बिक्रीसमेत गरेकोमा साबित रही उक्त पेस्तोलमा लाग्ने खरखजाना गोलीसमेत खरिद, बिक्री गरेको हो भनी लेखाउन सकेको नदेखिने। साथै मिसिल संलग्न

प्रतिवादीहरूले गरेको बयान, जाहेरी दरखास्त, घटना विवरण कागज, साक्षीहरूको बकपत्रसमेतका कागज प्रमाणहरूबाट समेत यी प्रतिवादी अम्मरबहादुर अधिकारी र लालबहादुर अधिकारीले खरखजाना अर्थात् पेस्तोलमा लाग्ने गोलीसमेत खरिद, बिक्रीसमेतको कसुर गरेको हो भन्ने अभियोग दाबी पुष्टि हुन सकेको नपाइने।

प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २५ मा "फौजदारी मुद्दामा आफ्नो अभियुक्तको कसुर प्रमाणित गर्ने भार वादीको हुने छ" भनी उल्लेख भएको देखिन्छ। फौजदारी मुद्दामा शंकाको सुविधासमेत अभियुक्तले नै पाउँछ। साथै अभियुक्तलाई कसुर गर्दाको अवस्थामा कानूनले तोकेकोभन्दा बढी सजाय गर्नसमेत मिल्दैन। यी प्रतिवादीहरू अम्मरबहादुर अधिकारी र लालबहादुर अधिकारीले अवैध खरखजाना अर्थात् पेस्तोलमा लाग्ने गोली खरिद, बिक्रीसमेतको कसुर गरेका हुन् भन्ने अभियोग दाबी वादी नेपाल सरकारतर्फबाट तथ्ययुक्त प्रमाण पेश गरी पुष्टि गर्नसकेकोसमेत नदेखिँदा यी प्रतिवादीहरूलाई अवैध खरखजाना खरिद, बिक्री गरेको कसुरसमेतमा सजाय गरिपाउँ भन्ने वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने।

अतः प्रतिवादीहरू अम्मरबहादुर अधिकारी र लालबहादुर अधिकारीले अवैध हातहतियार पेस्तोलको खरिद, बिक्रीसमेत गरी हातहतियार खरखजाना ऐन, २०१९ को दफा ३(२) बमोजिमको कसुर गरेको देखिँदा प्रत्यर्थी प्रतिवादीहरू अम्मरबहादुर अधिकारी र लालबहादुर अधिकारीलाई सफाइ दिने ठहर्‍याएको उच्च अदालत सुर्खेत, जुम्ला इजलासको मिति २०७४।१।५ को

फैसला सो हदसम्म मिलेको नदेखिँदा केही उल्टी भई निजहरूलाई सोही ऐनको दफा २०(२) बमोजिम निजहरूको कसुरमा भएको संलग्नताको आधारमा जनही रु.७५,०००।- (पचहत्तर हजार रूपैयाँ) जरिवाना हुने।

इजलास अधिकृत: अरुणकुमार कोइराला

कम्प्युटर: हर्क माया राई

इति संवत् २०७७ साल माघ २२ गते रोज ५ शुभम्।

२

मा.न्या.श्री मीरा खडका र मा.न्या.श्री हरिप्रसाद फुयाल, ०७४-CR-१७९४, ०७६-RC-००८२, कर्तव्य ज्यान, जबरजस्ती चोरी, दिपक गिरी वि. नेपाल सरकार, नेपाल सरकार वि. लेखनाथ गिरी

प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादीहरू लेखनाथ गिरी र दिपक गिरीले मौकामा तथा अदालतमा समेत बयान गर्दा मृतकको घरमा प्रवेश गरी धम्की दिई खकुरी देखाई जाहेरवालीको साथबाट मारवाडी र तिलहरीसमेत खोसी लिएको हो भनी कसुरमा साबित रही बयान गरेको देखिन्छ। जाहेरी दरखास्त तथा जाहेरवाला र पीडितले मौकाको कागज र अदालतसमक्ष बकपत्र गर्दासमेत प्रतिवादीहरूले जाहेरवालाको सुनको मारवाडी, तिलहरी, मोबाइलगायत धनमाल जबरजस्ती चोरी गरेको हो भनी लेखाएको पाइन्छ। साथै प्रतिवादी लेखनाथ गिरीको शरीर खानतलासी गर्दा रातो रडको पोतेसहित सुनको तिलहरी र GIONEE MODEL P4S र SMJ110H/DD मोडेलको मोबाइलसमेत बरामद भएको भन्ने बरामदी मुचुल्कासमेतबाट यी प्रतिवादीहरूले मृतक तथा जाहेरवालाको घरमा गई मृतक छत्रबहादुर ओलीलाई खकुरी प्रहार गरी ज्यानै लिई, जाहेरवालासमेतलाई डर, त्रास देखाई धम्की दिई जाहेरवालाको साथबाट

मारवाडी र तिलहरीसमेत खोसी लिई जबरजस्ती चोरीको कसुर गरेको देखिने।

प्रतिवादीहरू दिपक गिरी र लेखनाथ गिरीलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको १ नं. र १३(१) नं. को कसुरमा सोही महलको १३(१) नं. बमोजिम जनही सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय हुने ठहर गरेको सुरु गुल्मी जिल्ला अदालतको मिति २०७३।८।१४ को फैसला सदर गरी उच्च अदालत तुलसीपुर, बुटवल इजलासबाट मिति २०७४।१।२२ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा प्रतिवादी लेखनाथ गिरीको हकमा समेत साधक सदर हुने।

साथै प्रतिवादीहरूले मुलुकी ऐन, चोरीको महलको १ तथा ४ नं. बमोजिम जबरजस्ती चोरीको कसुरसमेत गरेको भनी ठहर भई फैसला भएको र सो चोरीतर्फको सजाय तत्कालीन मुलुकी ऐन, दण्ड सजायको ४१ नं. बमोजिम जन्मकैदको सजायमा हद गरी बिस(२०) वर्षको कैद सजाय हुने गरी लगत कायम भएको देखिँदा सो चोरीतर्फको सजायतर्फ अरु थप बोलिरहनु परेन। यसरी प्रतिवादीहरूलाई चोरीको महलको १४(२) बमोजिम जनही डेढ महिना कैद र बिगोको डेढी बढाई जरिवानाबापत कैद हुने र चोरीको महलको १०(३) र २१ नं. बमोजिम जाहेरवालाले प्रतिवादीहरूबाट दामासाहीले नपुग बिगो रु.५९,३००।- भराई लिन पाउने ठहर गरेको गुल्मी जिल्ला अदालतको फैसला सदर गरेको उच्च अदालत तुलसीपुर, बुटवल इजलासको मिति २०७४।१।२२ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत : मञ्जु शर्मा

कम्प्युटर: हर्क माया राई

इति संवत् २०७७ साल मङ्सिर ७ गते रोज १ शुभम्।

इजलास नं. ६

१

मा.न्या.श्री हरिकृष्ण कार्की र मा.न्या.श्री टंकबहादुर मोक्तान, ०७६-RC-००८९, कर्तव्य ज्यान, नेपाल सरकार वि. कविन वि.क.

मिसिल संलग्न जाहेरवाला रत्नबहादुर वि.क.को जाहेरी दरखास्त र सो जाहेरीलाई अदालतमा आई समर्थन गरी गरिदिएको बकपत्र, मिसिल संलग्न Cause of Death is Asphyxia due to throttling भन्ने बेहोराको मृतक शिशुको शव परीक्षण प्रतिवेदन, भर्खरै बच्चा जन्माई सुत्केरी अवस्थामा रहेको, निजले मिति पुगेको बच्चा जन्माएको भन्ने बेहोराको प्रतिवादी कविता वि.क.को शारीरिक परीक्षण प्रतिवेदन, घटनास्थल लास जाँच मुचुल्कामा बस्ने मानिस टेकनाथ निरौलाले गरेको बकपत्र, कविन वि.क.ले आँट दिएको कारण कविता वि.क.ले बच्चा जन्माई मारेर फालेको हो भन्नेसमेत बेहोराको वस्तुस्थिति मुचुल्कामा बस्ने मानिस रामबहादुर वि.क.ले अनुसन्धान अधिकारीसमक्ष गरेको कागज र सोलाई अदालतमा आई समर्थन गरी गरिदिएको बकपत्र, प्रतिवादी कविता वि.क.ले मौकामा अनुसन्धान अधिकारीसमक्ष बयान गर्दा प्रतिवादी कविन वि.क.ले जन्मिएपछि बच्चा मारेर फालिदे भनी भनेको हुँदा बच्चा जन्माएपछि शौचालयको ट्याङ्कीभित्र फालिदिएको हुँ भनी यी प्रतिवादीउपर पोल गरी आफूले कसुर गरेको कुरा स्वीकार गरी साबित भएकोमा अदालतमा उपस्थित भई बयान गर्दासमेत उक्त बयानलाई समर्थित हुने गरी सो कसुरजन्य अपराधमा साबिती रहेको र प्रतिवादी कविन वि.क.को अंश रोक्का भई २ वर्ष

व्यतीत भएसम्म पनि निज अदालतमा उपस्थित भई आफ्नो भएको बेहोराको खुलाई बयान गरी अभियोग दाबीको बेहोरालाई खण्डन गर्नुपर्नेमा सो गरेकोसमेत नदेखिँदा प्रतिवादी कविन वि.क.ले प्रतिवादी कविता वि.क.लाई सो नवजात शिशुको ज्यान मार्नमा वचन दिई ज्यान मार्ने कसुर अपराध गरेको पुष्टि हुन आएको ।

अतः माथि विवेचित आधार प्रमाणहरूबाट प्रतिवादी कविन वि.क.ले मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको १ र १३ (४) नं. को कसुरजन्य अपराध गरेको देखिँदा प्रतिवादीलाई ऐ. को १३ (४) नं. बमोजिम जन्मकैद सजाय गर्ने ठहर्‍याई भएको खोटाङ जिल्ला अदालतको मिति २०७५।०४।१५ को फैसला सदर हुने ठहर्‍याई उच्च अदालत विराटनगर, अस्थायी इजलास ओखलढुङ्गाबाट मिति २०७५।१०।२३ मा भएको फैसला साधकको रोहबाट जाँच गर्दा मिलेकै देखिएकोले साधक सदर हुने ।

इजलास अधिकृत : कृष्णप्रसाद अधिकारी

कम्प्युटर: चन्दनकुमार मण्डल

इति संवत् २०७६ साल पौष १५ गते रोज ३ शुभम् ।

२

मा.न्या.श्री हरिकृष्ण कार्की र मा.न्या.श्री कुमार रेग्मी, ०७०-CI-०४६७, दर्ता बदर, ओमप्रकाश जोशी वि. गुठी संस्थान केन्द्रीय कार्यालयसमेत

गुठी प्रशासकलाई गुठी जग्गालाई रैकरमा दर्ता गरेको जग्गालाई बदर गर्ने अधिकार रहने नै देखिन्छ । सोही आधारबाट गुठी संस्थान ऐन, २०३३ को दफा २५(४) ले संस्थानले त्यस्तो जग्गाको दर्ता बदर गर्न सक्ने नै हुँदा दफा ३९(१) समेतले दिएको अधिकार प्रयोग गरी विवादित जग्गामा रैकरतर्फ दर्ता भएको लगत कट्टा गरी साबिकबमोजिम श्री आकाश भैरव गुठी तैनाथी जग्गा कायम हुने ठहर्‍याई गुठी

संस्थान केन्द्रीय कार्यालयका प्रशासकबाट मिति २०६५।०४।०८ मा भएको निर्णय मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्‍याई गुठी पुनरावेदन अदालत पाटनबाट भएको फैसला मुनासिब नै देखिँदा पुनरावेदक प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिर र पुनरावेदकका तर्फबाट उपस्थित कानून व्यवसायीहरूको बहस जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने ।

विवादित जग्गामा रैकरतर्फ दर्ता भएको लगत कट्टा गरी साबिकबमोजिम श्री आकाश भैरव गुठीको तैनाथी जग्गा कायम हुने ठहर्‍याई गुठी संस्थान केन्द्रीय कार्यालयका प्रशासकबाट भएको निर्णय सदर गर्ने गरी पुनरावेदन अदालत पाटनबाट पुनरावेदक प्रतिवादीको जिकिरबमोजिम गर्न मिलेन, प्रचलित गुठी संस्थान ऐन, २०३३ को दफा २५(४) र ३९(१) अनुसार रैकरतर्फको दर्ता बदर गरी श्री आकाश भैरवनाथको लिङ्गो राख्ने फूल चढाउने बगैँचा गुठीका नाममा दर्ता कायम गर्ने ठहर्‍याई गुठी संस्थान केन्द्रीय कार्यालयका प्रशासकबाट भएको निर्णय सदर गर्ने गरी पुनरावेदन अदालत पाटनबाट मिति २०६७।०८।१९ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत : प्रकाशदत्त भट्ट, निशा फुयाल
कम्प्युटर : रवि दुवाल

इति संवत् २०७६ साल फागुन ६ गते रोज ३ शुभम् ।

३

मा.न्या.श्री हरिकृष्ण कार्की र मा.न्या.श्री हरिप्रसाद फुयाल, ०७४-CR-०३८५, कर्तव्य ज्यान, बुद्धिमाया राना वि. नेपाल सरकार

शव परीक्षण प्रतिवेदन, केन्द्रीय प्रहरी विधिविज्ञान प्रयोगशालाको परीक्षण प्रतिवेदन, घटनास्थल तथा लास प्रकृति विवरण, जाहेरी दरखास्त, मौकामा बुझिएका व्यक्तिहरूको भनाइ,

प्रतिवादी बुद्धिमाया रानाको अनुसन्धानको क्रममा भएको बयानलगायतका मिसिल संलग्न कागज प्रमाणबाट मृतक ज्ञानबहादुर रानाको कर्तव्यबाट मृत्यु भएको तथ्य निर्विवाद रहेको र माथि विवेचना गरिएबमोजिम यी प्रतिवादी बुद्धिमाया रानासमेत संलग्न रही वारदात घटाई मृतकलाई कर्तव्य गरी मारेको मिसिल संलग्न कागज प्रमाणबाट समर्थित भएको देखिएकोले यी पुनरावेदक प्रतिवादीउपरको अभियोग मिसिल संलग्न प्रमाणको रोहमा सम्पुष्टि भएको देखिँदा यी प्रतिवादीलाई जन्मकैद गर्ने ठहर गरी भएको सुरु फैसला सदर गर्ने ठहर्‍याई उच्च अदालत पोखराबाट भएको फैसला न्यायको रोहमा मिलेकै देखिन आएको।

तसर्थ: माथि विवेचना गरिएबमोजिम शव परीक्षण प्रतिवेदन तथा लासजाँच मुचुल्कासमेतबाट मृतकको मृत्यु कर्तव्यबाट भएको भन्ने पुष्टि हुनु, यी पुनरावेदक प्रतिवादीसमेतको संलग्नताको अभावमा वारदात भएको भन्ने अन्य आधार नदेखिनु, आमामाथि शङ्का छ भन्ने छोरा अनिस रानाको कागज र बकपत्र हुनु, रगतजस्तो दाग लागेको बरामद लुगा परीक्षण हुँदा human blood detected भन्ने विशेषज्ञको राय प्रतिवेदन हुनु, बरामद निलोकन ह्याइट चक्की वारदातको अवधिमा प्रयोगमै रहेको देखिनु, यी प्रतिवादीको अर्का प्रतिवादी कृष्णदेव साहसँगको फोन संवादको call details मिसिल सामेल रहनुलगायतका आधार, कारण र प्रमाणबाट यी पुनरावेदक प्रतिवादीलाई मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महलको १३(३) नं. बमोजिमको जन्मकैद सजाय हुने ठहर गरी सुरु कास्की जिल्ला अदालतबाट भएको फैसला सदर गर्ने ठहर्‍याई गरी उच्च अदालत पोखराबाट मिति २०७३।८।९ मा भएको फैसला

मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: ऋतबहादुर पुलामी मगर
कम्प्युटर: रवि दुवाल

इति संवत् २०७७ साल असार १८ गते रोज ५ शुभम्।

४

मा.न्या.श्री हरिकृष्ण कार्की र मा.न्या.डा.श्री मनोजकुमार शर्मा, ०७५-CR-०३३७, ०७५-CR-१०५३, ०७५-CR-०३३८, लागु औषध (अफिम), जितेन्द्र गिरी वि. नेपाल सरकार, देवीलाल गिरी वि. नेपाल सरकार

पुनरावेदक प्रतिवादीहरू जितेन्द्र गिरी, देवीलाल गिरी, वीरबहादुर खड्का र मोतिलाल ओलीउपरको प्रहरीको किटानी प्रतिवेदन जाहेरी एवं बकपत्र, यी पुनरावेदक प्रतिवादीहरूबाट २० के.जी. लागु औषध अफिम बरामद भएको देखिने बरामदी मुचुल्का, राष्ट्रिय विधिविज्ञान प्रयोगशालाको परीक्षण प्रतिवेदन, प्रतिवादीहरूले अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष कसुर स्वीकार गरी गरेको बयान, प्रतिवादीमध्येका जितेन्द्र गिरीको अदालतको बयानसमेतका मिसिल संलग्न कागज प्रमाणबाट यी पुनरावेदक प्रतिवादीहरू जितेन्द्र गिरी, देवीलाल गिरी, वीरबहादुर खड्का र मोतिलाल ओलीले लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा ४ को (घ) र (च) को कसुर गरेको पुष्टि भएकोले निज प्रतिवादीहरूलाई लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा ४ को (घ) र (च) को कसुरमा सोही ऐनको दफा १४ (१) को (छ) (३) बमोजिम जनही १७ (सत्र) वर्ष कैद र रु.१०,००,०००।- (दश लाख रूपैयाँ) जरिवाना हुने ठहर गरेको सुरु बाँके जिल्ला अदालतको मिति २०७३।७।९ को फैसलालाई सदर गरेको उच्च अदालत तुलसीपुर, नेपालगन्ज इजलासको मिति

२०७५।२।१ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

अधिकृत: ऋतबहादुर पुलामी मगर

कम्प्युटर: रवि दुवाल

इति संवत् २०७७ साल असार १६ गते रोज ३ शुभम् ।

५

मा.न्या.श्री हरिकृष्ण कार्की र मा.न्या.डा.श्री मनोजकुमार शर्मा, ०७५-CR-१६३८, कर्तव्य

ज्यान, रमेश लामा (तामाङ) वि. नेपाल सरकार

पुनरावेदक प्रतिवादीले मृतक प्रतिमा अमात्यको सम्पत्ति आफ्नो नाममा ल्याइसकेपश्चात् निजलाई मार्ने योजना बनाई धारिलो हतियार फलामे आराले घाँटी रेटी शरीरलाई दुई टुक्रा पारी छिनाई निर्ममतापूर्वक कर्तव्य गरी हत्या गरी सो कर्तव्य दबाउने छिपाउने उद्देश्यले लास पिकले खाल्डो खनी गाडेको कुरा निज पुनरावेदक प्रतिवादी रमेश लामा तामाङ स्वयंले अधिकारप्राप्त अधिकारी एवं अदालतसमक्ष गरेको साबिती बयान, घटनास्थल तथा लासजाँच मुचुल्कालगायतका मिसिल संलग्न कागज प्रमाणहरूबाट पुष्टि भएको स्थितिमा योजनाबद्ध ढङ्गबाट जघन्य किसिमले हत्यामा संलग्न रही लास दबाउने छिपाउनेसमेतको कार्य गर्ने प्रतिवादीलाई साबित भएकै आधारमा अ.बं.१८८ नं. अनुसार सजाय घटाउन मिल्ने नदेखिने ।

अतः माथि विवेचना गरिएबमोजिम कर्तव्य ज्यान जस्तो जघन्य अपराध त्यसमाथि पनि योजना बनाई विभत्स तरिकाले हत्या गरेको कार्य स्थापित भएको अवस्थामा अधिकारप्राप्त अधिकारी एवं अदालतसमक्ष गरेको साबिती बयानलाई मात्र आधार देखाई अदालती बन्दोबस्तको १८८ नं. को प्रयोग गरी सजाय निर्धारण गर्न मनासिब, युक्तिसङ्गत तथा वस्तुनिष्ठ आधार र कारण बन्न सक्ने नदेखिएको, यी पुनरावेदक प्रतिवादीले घटाएको वारदातको कसुरमा

भवितव्य हो कि भन्ने आशङ्काको अवस्थाको विद्यमानता रहेको नदेखिएकोले सर्वस्वसहित जन्मकैद गर्ने ठहरी मिति २०७४।३।१ मा नुवाकोट जिल्ला अदालतबाट भएको फैसला सदर गर्ने गरी उच्च अदालत पाटनबाट मिति २०७५।५।१२ मा भएको भएको फैसला सदर हुने ठहर्छ । हाल प्रचलित मुलुकी अपराध संहिता, २०७४ को दफा ४० को उपदफा (२) मा कानूनमा कुनै कसुरबापत सर्वस्वको सजाय हुने रहेछ भने यो ऐन प्रारम्भ भएपछि त्यस्तो कसुरमा सजाय गर्दा सर्वस्व हुने गरी सजाय गरिने छैन भन्ने कानूनी व्यवस्था भएको हुँदा प्रस्तुत मुद्दामा पनि यी पुनरावेदक प्रतिवादी रमेश लामा तामाङलाई जन्मकैद (बिस वर्ष) को मात्र सजाय हुने ।

इजलास अधिकृत: ऋतबहादुर पुलामी मगर

कम्प्युटर: रवि दुवाल

इति संवत् २०७७ साल असार १६ गते रोज ३ शुभम् ।

इजलास नं.७

१

मा.न्या.श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ र मा.न्या.श्री अनिलकुमार सिन्हा, ०७०-CI-०६४४, अंश नामसारी, सिताराम मिश्र वि. प्रमात्माप्रसाद मिश्र

मिसिल संलग्न कागजातहरू हेर्दा, वादीको नामको कि.नं.१०७, २७, १२८१ का जग्गा बन्डा नहुने गरी पुनरावेदन अदालत बुटवलबाट भएको फैसलामा सो जग्गाहरूको हकमा समेत बन्डा गरिपाउँ भन्ने नै प्रतिवादीको मुख्य पुनरावेदन जिकिर रहेको देखिन्छ । प्रस्तुत विवादको कित्ता नम्बरहरू वादीको निजी आर्जनको हो अथवा सगोलको भई दुवै अंशियारको अंशभाग लाने हो ? भन्ने सम्बन्धमा विचार गर्दा शोभाप्रसाद मिश्रका दुई छोराहरू जेठा

सीताराम र कान्छा प्रमात्माप्रसाद मिश्र गरी जम्मा दुईजना अंशियार भएको र हालसम्म अंशबन्डा नभएको तथ्यका सम्बन्धमा विवाद देखिएन । वादी प्रमात्माले हुलाक कार्यालयमा नोकरी गरी विभिन्न मितिमा सञ्चय कोषबाट कर्जा लिएको भन्ने देखिन्छ । निजले मिति २०५४।०५।१६ मा कि.नं. २७ को ०-२-० जग्गा खरिद गरेको, सो खरिद गरिसकेपछि मिति २०५४।०६।१२ मा कर्जा लिएको देखियो । ऋण रकम लिएको तुरुन्त अघि वा पछि सो जग्गाहरू लिएको भन्ने प्रमाणित गर्ने भार प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २७(२) बमोजिम दाबी कर्ताको हुनेमा जग्गा खरिद गरेको र सञ्चयकोषबाट ऋण लिएको मितिका बिच तादात्म्यता नहुँदा वादी दाबी पुष्टि हुनसकेको पाइएन । वादीले जग्गा खरिद गरिसकेपछि लिएको ऋण सो जग्गा खरिदमा लगानी भएको मान्न मिलेन । कि.नं. १०७ को ०-०-१५ जग्गा मिति २०४४।०३।१७ मा खरिद गरेको देखिन्छ । सो जग्गा खरिद गर्दाको अवस्थामा सञ्चयकोषबाट ऋण लिएको भन्ने प्रमाण वादीले पेश गर्न सकेको छैन । यसर्थ कि.नं.२७ र १०७ को जग्गा वादीको निजी आर्जनबाट खरिद भएको भन्ने देखिन नआउने ।

वस्तुतः सगोलमा रहँदाको अवस्थामा खरिद गरेको सम्पत्ति अन्यथा प्रमाणित नभएसम्म सगोलको सम्पत्ति मान्नुपर्ने हुन्छ । सगोलको अंशबन्डा लाग्ने सम्पत्ति भनी दाबी भएकोमा सगोलको सम्पत्ति होइन अंशबन्डा नलाग्ने निजी आर्जनको सम्पत्ति हो भन्ने पक्षले नै त्यसको प्रमाण गुजार्नुपर्ने हुन्छ । प्रस्तुत मुद्दामा विवादको कि.नं. २७ र १०७ को जग्गा वादीको निजी ज्ञान, सिप, प्रयासबाट खरिद गरेको भन्ने जिकिरलाई समर्थन गर्ने प्रमाणको सर्वथा अभाव देखिन्छ । प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २६ मा भएको व्यवस्थाबमोजिम समेत वादीले दाबीको जग्गा

स्वआर्जनको हो भनी प्रमाणित गर्न सकेको नपाइने ।

अब, कि.नं. १२८१ को जग्गा मिति २०६२।११।१० मा रु.३६,०००।-मा खरिद गरेको देखिन्छ । सो खरिद गर्नुपूर्व नै मिति २०६२।०४।२४ मा निज वादीले सञ्चयकोषबाट रु.७०,५७०।२३।- कर्जा लिएको देखिन्छ । कर्मचारी भई आफ्नो पेसा रोजगारीबाट सञ्चित रकम सञ्चयकोषबाट ऋण लिएको केही महिनापछि सो जग्गा खरिद भएको देखिन्छ । उक्त जग्गा खरिद गर्दा वादीले आफ्नै श्रम र सिपको उपयोगबाट आर्जित निजी आर्जन लगाई सो कि.नं. १२८१ को जग्गा खरिद गरेको पाइयो । सगोलको अंशबन्डा लाग्ने सम्पत्ति तथा दायित्वमा अंशियारहरूको समान अधिकार तथा कर्तव्य हुने ।

विद्युत् महसुल बाँकी रहेको भन्ने सम्बन्धमा विद्युत् जडान सगोलको घरमा रहेको भन्नेमा वादी प्रतिवादीको बिचमा विवाद रहेको नदेखिएकाले मुद्दाका पक्षहरूले सगोलमा रहँदा प्रयोग गरेको विद्युत्को महसुल भुक्तानी गर्नु दुवै पक्षको बराबरी दायित्व हुने नै देखिन्छ । प्रतिवादीले आफूलाई दानपत्रबाट प्राप्त भएको कि.नं.२०० को जग्गा तथा सोनमती मिश्रको नामको घरबासको जग्गा निजी आर्जनको भई बन्डा नलाग्ने भनी जिकिर लिएकोमा सोको प्रमाण पुनरावेदक प्रतिवादीले गुजार्न सकेको नपाइने ।

अतः विवेचित आधार कारणबाट विपक्षी वादीको नाउँमा दर्ता रहेको रूपन्देही जिल्ला, स.पकडी गा.वि.स. वडा नं. १क कि.नं. १२८१ को जग्गा निजी आर्जनको भई बन्डा नलाग्ने ठहर गरेको तत्कालीन पुनरावेदन अदालत बुटवलको मिति २०६९।११।२२ को फैसला सो हदसम्म मिलेकै देखिन्छ । विपक्षी वादी प्रमात्माप्रसाद मिश्रको नाउँमा दर्ता रहेको रूपन्देही जिल्ला, स.पकडी गा.वि.स. वडा

नं. १क कि.नं. २७ र १०७ को जग्गा निजी आर्जनबाट खरिद भएको पुष्टि हुन नआएकोले सो जग्गा बन्डा नलाग्ने गरी तत्कालीन पुनरावेदन अदालत बुटवलबाट मिति २०६९।११।२२ मा भएको फैसला मिलेको नहुँदा केही उल्टी भई कि.नं. २७ र १०७ को जग्गा बन्डा लाग्ने ।

इजलास अधिकृत: सरोजनिधि वाग्ले

कम्प्युटर: देवीमाया खतिवडा

इति संवत् २०७६ साल असार २२ गते रोज १ शुभम् ।

२

मा.न्या.श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ र मा.न्या.श्री डम्बरबहादुर शाही, ०६८-CR-०३५०, ठगी, नेपाल सरकार वि. रूद्रबहादुर कार्कीसमेत

मुलुकी ऐन, ठगीको महलको १ नं. को कानूनी व्यवस्थाको सन्दर्भमा ठगीको परिभाषा, प्रकृति र विशेषताको बारेमा चर्चा गर्नुपर्ने देखियो । ठगीलाई परम्परागत अपराधका रूपमा हेर्ने गरिएको पाइन्छ । सम्पत्ति प्राप्तिमा लागि अर्थात् आर्थिक फाइदाका लागि गरिने अपराध नै वास्तवमा ठगी हो । ठगीलाई मूलतः दुई भागमा विभाजन गर्न सकिन्छ । ठगी एउटा सम्पत्तिसम्बन्धी अपराध हो । अर्को चाहिँ नाम, पद, ओहोदा, उपाधि ढाँटेर गरिने ठगी हो । प्रस्तुत मुद्दामा भएको ठगी सम्पत्तिसम्बन्धी ठगी हो । अरूको हक पुग्ने चलअचल सम्पत्ति ललाइफर्काई, झुक्याई, गफलतमा पारी, जालप्रपञ्च रची, मिथ्या कथन सुनाइ कसैले आफ्नो बनाउन लिएमा, दिएमा, बिक्री गरेमा, सट्टापट्टा गरेमा ठगी हुने ठहर्छ । यो परिभाषा सम्पत्तिसम्बन्धी ठगीमा लागु हुन्छ । यस्तै, नाम, ओहोदा ढाँटेर अरूलाई झुक्याएर, गफलतमा पारेर, बदनियत, धोका दिने मनसायले प्रपञ्च रचेर आफूलाई फाइदा र अरूलाई हानि नोक्सानी हुने काम गर्छ भने त्यसलाई पनि ठगी भनिन्छ । यसरी

हेर्दा ठगी गर्नेले आफूलाई तुलो र प्रतिष्ठित व्यक्तिका रूपमा पनि प्रस्तुत गरेको पाइन्छ । आफूलाई पहुँचवालाको रूपमा ढाँटेर ठगी गरेको पनि हुन्छ । ठगीमा फ्रड र ब्ल्याकमेल गरिएको हुन्छ । जाल परिपञ्च रचेर समाजमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष ढाँटेर ठगी गरेका हुन्छन् । ठगीको वारदात स्थापित हुन अर्काको हकको सम्पत्ति लिने खाने उद्देश्यले धोका गफलत परिपञ्च गरेको देखिनुपर्ने हुन्छ । ठगी अपराधको मूलभूत तत्त्व आफ्नो हक नपुग्ने अर्काको हकको सम्पत्ति लिने दिने दिलाउने नियतले ललाई फर्काई गरी विश्वासमा पार्ने, जाल परिपञ्चमा पार्ने, धोका गफलतमा पार्ने आदि जुनसुकै वा कुनै तत्त्व अन्तर्निहित हुनुपर्ने ।

प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादी देवीमाया कार्कीको हकमा हेर्दा जितेन्द्र राईसमेतका २० जनाले यी प्रतिवादीसमेतउपर मिति २०६०।०८।१८ मा जाहेरी दिएको देखिन्छ । जाहेरी दिएकामध्ये सबै जाहेरवालाहरू अदालतमा आई आफ्नो जाहेरी बेहोरालाई पुष्टि हुने गरी बकपत्र गरेको पाइँदैन । मौकामा कागज गर्ने हिरामणी खड्का, ज्योति कोइराला, गोविन्द कार्की, दलबहादुर पोख्रेल, प्रेमबहादुर श्रेष्ठ र सन्दिप भन्ने गोवी विष्टहरूमध्ये प्रेमबहादुर श्रेष्ठबाहेक अन्य मानिसहरूले बकपत्र गरेको पाइँदैन । निजले बकपत्र गर्दा यी प्रतिवादीहरूले के कति नगद तथा जिन्सी लिएको हो मलाई थाहा भएन भनी बकपत्र गरेको पाइन्छ । मौकामा कागज गर्ने यी साक्षीको बकपत्रबाट आरोपित प्रतिवादीहरूले पुनरावेदन जिकिरबमोजिम कसुर गरेका हुन् भन्ने मनासिब आधार देखिन आउँदैन । मौकामा कागज गर्नेहरूले प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा १८ बमोजिम अदालतमा उपस्थित भई आफ्नो मौकाको भनाइ पुष्टि नगरेसम्म त्यस्तो भनाइलाई प्रमाणमा ग्रहण गर्न

मिल्ने नदेखिने ।

जाहेरवालामध्येका अरुणकुमार गुरुडसमेतका जाहेरवालाहरूलाई यी प्रतिवादी देवीमाया कार्कीले कपाली तमसुक गरिदिएको देखिन्छ । सो तमसुकको बेहोरामा सावाँ ब्याज एकमुष्ट गरी बुझाउँला, बुझाउन सकिन भने मेरो चल अचल सम्पत्तिबाट असुलउपर गरिलिनु भन्नेसमेतको बेहोरा पारी लिखत गरेको देखिन्छ । यसबाट जाहेरवाला र प्रतिवादीबिचको व्यवहार लेनदेनको देखियो । लेनदेनको विषय देवानी प्रकृतिको भई देवानी प्रकृतिको विषयमा जाहेरी दिएर ठगीमा अनुसन्धान गरी अभियोग लगाउँदैमा ठगीको कसुर स्थापित हुन सक्ने देखिँदैन । ठगीमा सजाय गर्नको लागि ठगीको आरोप लगाउनु मात्र पर्याप्त हुँदैन । सो कसुर गर्दाको अवस्थामा भएको कार्य ठगीको महलले परिभाषित गरेबमोजिम धोका गफलत गरी परिपञ्च गरेको, ललाई फकाई गरी विश्वासमा पारेको कुरा वस्तुनिष्ठ रूपमा पुष्टि हुनुपर्छ । ठगी गर्नेले कुनै विश्वासमा पारी प्रलोभन देखाएर रकम लिने र कबुल गरिएको सर्तबमोजिम रकम फिर्ता गर्न आनाकानी गरी बहाना बाजी गर्ने हो । ठगीको ३ नं. मा ठगिनेले ठगी गर्नेलाई पक्री भाखा गराई राखेको रहेछ भने साहु असामीसरह हुन्छ भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको पाइन्छ । प्रस्तुत मुद्दामा जाहेरवाला अरुण गुरुडले यी प्रतिवादीसँग लेनदेनको बेहोरा पारी गरेको कागजको कारोबारलाई फरक अर्थ लगाई तोकिएको समयमा पैसा नदिएको कुरालाई अन्यथा मानी ठगीको अर्थ गर्न मिल्ने देखिँदैन । लेनदेनको सर्त गरी पैसा दिने र लिने गर्ने तर सर्तबमोजिम पैसा दिएर भन्दैमा ठगी गऱ्यो भनी जाहेरी दिएर ठगीतर्फ अनुसन्धान नगरी मुद्दा अभियोजन गर्दैमा ठगीको कसुर हुनुपर्ने तत्त्वको अभावमा ठगी जस्तो फौजदारी

अभियोगमा दोषी करार गर्न न्यायको रोहमा मनासिब हुँदैन । अतः यी प्रतिवादी देवीमाया कार्कीको हकमा अभियोग दाबीबमोजिम कसुर गरेको पुष्टि भएको देखिन नआउने ।

प्रतिवादी रुद्रबहादुर कार्कीले अनुसन्धान तथा अदालतमा बयान गर्दा जाहेरवालाहरूमध्ये जितेन्द्र राईको रु.३,५०,०००।- गिता भोटियाको रु.७,५०,०००।- गरी रु.११,००,०००।- रकम लिएको स्वीकार गरेको पाइन्छ । सोबाहेक अन्य रकम लिएको भन्ने आरोपको खण्डन गरी बयान गरेको पाइन्छ । उक्त बयानलाई खण्डन हुने गरी कुनै प्रमाणबाट पुष्टि गराउन सकेको पाइएन । लिखत प्रमाण नभएका जाहेरवालाहरू डिल्ली राई, तारा खड्का, प्रमिला राई, डिल्लीकुमारी राई, रिता थापा मगरलाई अदालतमा उपस्थित गराई बकपत्र गराउन सकेको र पुष्टि गराउन सकेको नपाइने ।

प्रतिवादी रुद्रबहादुर कार्कीको व्यवहार र कारोबारको प्रकृति हेर्दा जाहेरवालाहरू गिता भोटिया र जितेन्द्र राईबाहेक अरु अभियोग दाबीबमोजिमको रकम लिएर जाहेरवालाहरूलाई झुक्याउँदै, प्रलोभनमा पारी सो रकम अन्यत्र लगानी गरेको भन्ने पनि देखिँदैन । अन्य जाहेरवालाहरूबाट लिएको रकमबाट अन्यत्र कहीं कुनै व्यवसाय गरेको भन्ने पनि देखिँदैन । पैसा लिएर अस्वाभाविक व्यवहार गरी पैसा खर्च गरेको भन्ने पनि छैन । अभियोगमा के कति ठगी गरेको भनी किटानी गरेको पाइँदैन । प्रतिवादीहरूले रु.९१,४८,५००।- बराबरको ठगी गरे भनी जाहेरी परे तापनि कुनबाट कति रकम कुन बेहोराबाट ठगी गरे भन्ने खुल्न सकेको छैन । निजले मौका तथा अदालतको बयानमा जाहेरवालाहरू जितेन्द्र राई र गिता भोटियासँग समेतबाट प्रलोभनमा पारी लिएको रु.११,००,०००।- बाहेक अरु रकम

लिई खाई मासेको मिसिल संलग्न प्रमाणबाट देखिन आएन। तसर्थ, प्रतिवादी रुद्रबहादुर कार्कीको हकमा अभियोग दाबीबमोजिमकै बिगो कायम गरी ठगीमा सजाय गरिपाउँ भन्ने जाहेरी कथनबाहेक अन्य स्वतन्त्र प्रमाणबाट प्रमाणित हुन नसकेको परिप्रेक्ष्यमा तुलो रकम लिई खाए भनी बिगो कायम गरी ठगीमा सजाय गर्न कानून एवं न्यायको रोहमा मिल्ने नदेखिँदा नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने।

तसर्थ, उल्लिखित तथ्य, कानूनी व्यवस्था तथा विवेचित आधार कारणहरूबाट प्रतिवादी रुद्रबहादुर कार्कीलाई मुलुकी ऐन ठगीको महलको १ नं. को कसुरमा ऐ.४ बमोजिम जाहेरवालाहरू जितेन्द्र राईको रु.३,५०,०००।- र गिता भोटियाको रु.७,५०,०००।-सम्मको बिगो रु.११,००,०००।- ठगी गरेको ठहर्‍याई कैद वर्ष ३(तीन) र जरिवाना रु.११,००,०००।- हुने र सोबाहेक अन्य जाहेरवालाहरूको रकम ठगी गरेको पुष्टि नहुने गरी प्रतिवादी देवीमाया कार्कीले अभियोग दाबीबाट सफाइ हुने ठहर्‍याई भएको पुनरावेदन अदालत धनकुटाको मिति २०६७।११।२९ को फैसला मनासिब देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत : दुर्गाप्रसाद भट्टराई

कम्प्युटर : हर्क माया राई

इति संवत् २०७४ साल मङ्सिर ४ गते रोज २ शुभम्।

३

मा.न्या.श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ र मा.न्या.श्री डम्बरबहादुर शाही, ०७४-CR-११७६, कर्तव्य ज्यान, नेपाल सरकार वि. कवली भन्ने बिना बुढा मगर

प्रतिवादी कवली भन्ने बिना बुढा मगरले मौकामा अनुसन्धान अधिकारीसमक्ष बयान गर्दा

आफ्नो कोखबाट जन्मेको बच्चा परपुरुषसँगको शारीरिक सम्पर्कबाट गर्भ बोकी जन्मिएको हुँदा सो बच्चालाई स्याहार सुसार नगरी अरूले थाहा पाएमा इज्जत जान्छ भनी बोरामा बेरी खाटमुनि फालेको हो भन्ने बेहोराको बयान कागज गरेको पाइन्छ। तर अदालतमा बयान गर्दा भने लोग्ने नरजित बुढाको करणी वीर्यबाट जन्मिएको बच्चा मृत अवस्थामा जन्मिएको हो। मैले मारेको होइन। मृतक बच्चा बोरामाथि नै जन्मिएको थियो भनी आरोपित कसुरमा इन्कार रही बयान गरेको देखिन्छ। उल्लिखित प्रतिवादीको बयान तथा घटनास्थल, लास जाँच मुचुल्कासमेतबाट प्रतिवादीले नवजात बच्चा जन्मिएको र सो बच्चा मृत अवस्थामा फेला परेको तथ्यमा विवाद नदेखिने।

उक्त नवजात शिशु जन्मदाका अवस्थामा सो स्थानमा प्रतिवादीबाहेक अरू प्रत्यक्षदर्शी व्यक्ति रहेको भन्ने मिसिल कागजातबाट खुल्न आएको छैन। मिति २०५७।१।२० गतेका दिन बिहान ९ बजेसम्म पनि निज प्रतिवादीको डेरा कोठाको ढोका नखुलेपछि म गई बोलाउँदा निजले करिब १० मिनेट पछि ढोका खोल्दा निज एकलै कोठामा रहेकी र मैले ढोकाभित्र हेर्दा बोरामाथि भुइँमा नवजात बच्चा देखी बाहिर निस्की निजका माइतीलाई खबर गर्न पठाएपछि आफन्त आएका हुन्। बच्चा रोए कराएको सुनिँ भनी जाहेरवालाले अदालतसमक्ष बकपत्र गरेको देखिन्छ। यसबाट उक्त नवजात बच्चा जन्मिएपछि रोई कराई गरेको अवस्था रहेको नपाइने।

त्यसैगरी, मौकामा कागज गर्ने वनमाला रोकाले प्रतिवादीले आफूले गर्भ बोकेको कुरा कोही कसैलाई भनेको थिइन भनी आफूलाई बताएको भन्ने बेहोराको बकपत्र गरेबाट प्रतिवादीले आफ्नो गर्भ

लुकाउने प्रयास गरेको भन्ने देखिन्छ । घटनास्थल लास जाँच मुचुल्काबाट मृतक नवजातको शरीरमा निलडाम नदेखिएको, खोसिएको दाग नभएको, नाक कान सुख्खा रहेको, बच्चा जन्मदा लागेको भेजिनल स्वाब तथा रगत शरीरमा लटपटिइसकेको अवस्थामा रहेको भन्ने देखिएको हुँदा प्रतिवादीले आफूले जन्माएको बच्चालाई कुनै किसिमले चोट पुऱ्याउने कार्य गरेको नदेखिने ।

मृतकको शव परीक्षण प्रतिवेदन हेर्दा, प्रतिवादीबाट जन्मिएको बच्चा पूरा महिनाको भएको र जन्मिदा गर्भमा रहेको पानी नाकमुखमा गई श्वासप्रश्वास बन्द भई मृत्यु भएको भन्ने राय उल्लेख भएको देखिन्छ । यसबाट प्रतिवादीले नवजात बच्चा जन्माउने क्रममा उचित सावधानी नअपनाएको कारणले बच्चाको नाक मुखमा पानी पस्न गएको भन्ने देखिन्छ । यसरी प्रतिवादीले प्रसव व्यथा लाग्दासमेत आफू बस्ने कोठाको झ्यालढोका बन्द गरी एकान्त पारी बच्चा जन्माएको र बच्चा जन्मिएपछि सालनालको उचित व्यवस्थापनसमेत नगरेको कारणले बच्चाको मुखमा गर्भको पानी पस्न गई मृत्यु हुन पुगेको भन्ने पुष्टि हुन आएको पाइने ।

मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको ६(२) नं. हेर्दा, "होस नपुऱ्याई वा हेलचक्राई गरी कुनै काम गर्दा भवितव्य परेकोमा पाँच सय रूपैयाँसम्म जरिवाना वा दुई वर्षसम्म कैद वा दुवै सजाय हुन्छ" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ । यसै सन्दर्भमा सर्वोच्च अदालतबाट ने.का.प. २०४२, अङ्क ४, नि.नं. २३३८ मा "बालक जन्माई होससम्म नपुऱ्याएकोबाट नवजात शिशुको ज्यान मर्न गएकोमा ज्यानसम्बन्धीको ६ नं. बमोजिम प्रतिवादीलाई सजाय गर्ने गरेको इन्साफ मनासिब हुँदा सदर हुने" भनी न्यायिक सिद्धान्त

प्रकाशित भएको पाइन्छ । उल्लिखित कानूनी व्यवस्थासमेतबाट कसैले होस नपुऱ्याई वा हेलचक्राई पूर्वक गरेको कार्यबाट भवितव्य पर्न गएमा पाँच सय रूपैयाँसम्म जरिवाना वा दुई वर्षसम्म कैद वा दुवै सजाय हुनसक्ने देखिने ।

वस्तुतः प्रस्तुत मुद्दाका प्रतिवादी कवली भन्ने बिना बुढा मगरले बच्चा जन्माउनका लागि सावधानी नअपनाई एकान्त कोठामा बच्चा जन्माएको र सो नवजात बच्चालाई सालनालबाट अलग छुट्टाई व्यवस्थापन नगरी हेलचक्राई गरेको कारणले शिशुको मुखमा गर्भको पानी पस्न गई श्वास प्रश्वास बन्द भई भवितव्यबाट उक्त नवजात बच्चाको मृत्यु हुन पुगेको देखिन्छ । मृतक नवजात शिशुलाई प्रतिवादीले मार्नेसम्मको मनसाय राखी कुनै चोटपटक पुऱ्याएको भन्ने मिसिल संलग्न प्रमाणहरूबाट खुल्न सकेको देखिँदैन । यसरी प्रतिवादीले मार्ने मनसायपूर्वक गरेको कुनै प्रत्यक्ष कार्यका कारणले प्रतिवादीले जन्माएको नवजात शिशुको मृत्यु भएको नभई स्वयम् प्रसव वेदनाबाट छटपटाएको अवस्थामा सामान्य होस नपुऱ्याएको कारण नवजात शिशुको मुखमा गर्भके पानी पस्न गएको कारणले भवितव्यबाट उक्त नवजात बच्चाको मृत्यु भएको पुष्टि हुन आएको हुँदा निज प्रतिवादीलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको ६(२) नं. बमोजिम रु.५००।- जरिवाना गर्ने गरी उच्च अदालत तुलसीपुरबाट भएको फैसला अन्यथा नदेखिने ।

अतः उल्लिखित आधार, कारण एवम् न्यायिक सिद्धान्तसमेतबाट प्रतिवादी कवली भन्ने बिना बुढा मगरलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको १३(३) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय गरी दाङ देउखुरी जिल्ला अदालतबाट भएको फैसला केही बदर गरी निज

प्रतिवादीलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको ६(२) नं. बमोजिम रु.५००।- (पाँच सय) जरिवाना हुने ठहर गरी उच्च अदालत तुलसीपुरबाट मिति २०७४।२।२ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: दिपेन्द्र थापा मगर

कम्प्युटर: देवीमाया खतिवडा

इति संवत् २०७६ साल असोज १ गते रोज ४ शुभम्।

४

मा.न्या.श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ र मा.न्या.

श्री डम्बरबहादुर शाही, ०७६-WH-००८८,

बन्दीप्रत्यक्षीकरण, भोला कार्की वि. वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण, बबरमहल काठमाडौंसमेत

रिट निवेदकउपर अलग-अलग मितिमा छुट्टाछुट्टै जाहेरी परी तत् तत् निकायबाट कारबाही प्रारम्भ भई फैसला भएको देखियो। फैसलाबमोजिम निजउपर ठहर भएको कैद तथा जरिवानाको लगतसमेत रहेको पाइयो। रिट निवेदकउपर सुवर्णराज घिमिरेसमेतको जाहेरीले वादी नेपाल सरकार भएको वैदेशिक रोजगार कसुरसम्बन्धी मुद्दामा जाहेरी परी वैदेशिक रोजगार विभागमा मिति २०६८।७।४ मा बयान कार्य भई थुनुवा पुर्जी दिई अनुसन्धान कार्य प्रारम्भ भएको भन्ने वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणको लिखित जवाफबाट देखिन आयो। यस अवस्थामा जुन निकायमा जाहेरी परी कारबाही प्रारम्भ भई बयान गर्न उपस्थित भएको हो सो मुद्दामा सोही मितिलाई नै सो निकायको कारबाहीबाट थुनामा राखेको मान्नुपर्ने हुन्छ। यस सन्दर्भमा तत्काल प्रचलित मुलुकी ऐन दण्ड सजायको महलको ४१ नं. मा रहेको कानूनी व्यवस्था पनि प्रासाङ्गिक हुने हुन्छ। थुना तथा कैद बसेको अवस्थामा अर्को कसुर गरेमा सो कसुरबापत कानूनबमोजिम थप कैद

ठेक्नुपर्ने भन्ने सो ४१ नं. को कानूनी व्यवस्था पनि निवेदकको हकमा विचारणीय हुन्छ। विभिन्न मितिमा फरक-फरक कसुर ठहरी लगत रहेको तथ्यलाई मध्यनजर गरी निवेदकलाई थुनामा राख्ने गरी दिएको लगतमा त्रुटि देखिन आउँदैन। यसरी हेर्दा रिट निवेदक वैदेशिक रोजगार कसुरसम्बन्धी मुद्दामा वैदेशिक रोजगार विभागमा मिति २०६८।७।४ मा उपस्थित भई बयान कार्य भएको र सोही मिति २०६८।७।४ को हिरासतमा बसेको मिति आधिकारिक मान्नुपर्ने देखिने।

यसैगरी रिट निवेदकले मिति २०६८।५।२८ देखि कैद कट्टा हुने गरी फैसला संशोधन गरिपाउँ भनी दिएको निवेदनउपर कारबाही हुँदा वैदेशिक रोजगारसम्बन्धी मुद्दामा मिति २०६८।७।४ मा वैदेशिक रोजगार विभागमा बयान गरेको देखिँदा सोही मितिलाई थुनामा बसेको मिति कायम हुने गरी मिति २०७६।५।९ मा आदेश गरी फैसला संशोधन गरी सोको जानकारी काठमाडौं जिल्ला अदालतलाई दिएको भनी वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणको लिखित जवाफबाट देखियो। यसरी फैसलाबाट ठहर भएको कैद जरिवानाको लगतअनुसार नै काठमाडौं जिल्ला अदालतबाट रिट निवेदकलाई मिति २०६८।७।४ बाटै कैद कट्टा हुने गरी मिति २०७२।६।५ दिएको संशोधित कैदी पुर्जी गैरकानूनी देखिन आएन। वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणको मिति २०७६।५।९ फैसला संशोधन आदेशसमेत कानूनसङ्गत नै देखिने।

रिट निवेदक भोला कार्कीउपर विभिन्न मुद्दाहरूमा भिन्न-भिन्न अदालतबाट फैसला भई कैद तथा जरिवानासमेत भएको देखिन्छ। सो मुद्दाहरूमा लागेको कैद तथा जरिवानाबापतको कैदसमेतको हकमा कैद असुल गर्न निवेदकलाई कानूनबमोजिमको

कैदी पुर्जी दिई कैदमा राखिएको देखियो । निजलाई बदनियत तथा प्रवृत्त धारणा राखी कैदमा राखिएको अवस्था होइन । कानूनसम्मत प्रक्रिया अवलम्बन नगरी वा कानूनको प्रतिकूल हुने गरी थुनामा राखेको भन्ने वस्तुनिष्ठ प्रमाणसमेत निवेदकले पेस गरी पुष्टि गराउन सकेको देखिएन । कानूनको उचित प्रक्रिया अनुशरण गरी निवेदकलाई थुनामा राखिएको कार्य गैरकानूनी थुना भनी मान्न मिल्ने नदेखिने ।

अतः उल्लिखित आधार तथा कारणसमेतबाट रिट निवेदक भोला कार्की मिति २०७६।७।१४ बाटै थुनामा बसेको लगत कायम गरी वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणबाट भएको मिति २०७६।५।१९ फैसला संशोधन आदेश, मिति २०७२।६।५ को काठमाडौं जिल्ला अदालतको संशोधित कैदी पुर्जी तथा काठमाडौं जिल्ला अदालतबाट मिति २०७६।५।१४ मा कारागार कार्यालय सिन्धुपाल्चोकलाई रिट निवेदकलाई लागेको कैद मिति २०६८।७।१४ गतेबाट गणना हुने गरी आवश्यक कारबाही गर्नु भनी दिएको पत्रसमेत कानूनसङ्गत नै देखिँदा निवेदकको थुना गैरकानूनी मान्न मिलेन । निवेदन मागबमोजिम बन्दीप्रत्यक्षीकरणको आदेश जारी हुन सक्ने देखिएन । प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ।

इजलास अधिकृत : भरतकुमार दाहाल

इति संवत् २०७६ साल असोज २९ गते रोज ४ शुभम् ।

५

मा.न्या.श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ र मा.न्या.श्री कुमार रेग्मी, ०७२-CR-१८६९, सवारी ज्यान, प्रेमबहादुर साउद वि. नेपाल सरकार

घटनास्थल मुचुल्कालाई दृष्टिगत गर्दा, केशवबहादुर चन्दले चलाएको से.१ प. १०८४ को मोटरसाइकल पश्चिमबाट पूर्वतर्फ आफ्नै साइडमा

चलाई हिँडिरहेको बेला सोही दिशाबाट आएको प्रतिवादी प्रेमबहादुर साउदले चलाएको ना.२ च. ३५५४ को जिपले ठक्कर दिई मृतक तिलादेवी चन्दको मृत्यु भएको भन्ने देखिएको छ । मृतकको लासजाँच मुचुल्काबाट निधारको बिच भागमा ३^१/_२ इन्च लामो काटिएको घाउ, निधारको दायाँपट्टि २^१/_२ इन्च लम्बाइ भएको घाउ, टाउको अगाडि गहिरो घाउ भएको भन्ने देखिन्छ । शव परीक्षण प्रतिवेदन (Autopsy Report) मा Cause of death, Head injury of hypovalomia due to internal and external hemorrhage from trauma भनी उल्लेख भएको देखिने ।

सवारी तथा यातायात (व्यवस्था) ऐन, २०४९ को दफा १६१(२) मा कसैले कुनै सवारी चलाएबाट कुनै मानिसलाई किची, ठक्कर लागी वा कुनै किसिमले सवारी दुर्घटना भई सवारीमा रहेको वा सवारीबाहिर जुनसुकै ठाउँमा रहे बसेको मानिस त्यस्तो दुर्घटनाको कारणबाट तत्कालै वा मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलमा उल्लिखित म्यादभित्र मरेमा त्यस्तो कार्य ज्यान मार्ने मनसाय लिई गरेको नभए तापनि त्यसरी सवारी चलाउँदा कसैको ज्यान मर्न सक्ने ठूलो सम्भावना छ भन्ने कुरा जानीजानी वा लापरबाही गरी सवारी चलाएको कारणबाट सवारी दुर्घटना हुन गई त्यसैको कारणबाट कुनै मानिसको मृत्यु हुन गएको रहेछ भने त्यसरी सवारी चलाउने व्यक्तिलाई कसुरको मात्राअनुसार दुई वर्षदेखि दश वर्षसम्म कैद हुने छ । भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको पाइने ।

मोटरसाइकल सडक लेनभन्दा विपरीत (wrong side) गएको देखिँदैन । आफ्नै लेन (side) मा चलाई लागेको देखिन्छ । मोटरसाइकल तथा जिप एउटै दिशामा रहेको देखिन्छ । यसरी एउटै दिशामा

हिँडेको सवारी साधनलाई ठक्कर दिनु लापरवाही नै मान्नुपर्ने देखियो। आफ्नो जिपलाई नियन्त्रणमा राख्न नसक्नु र आवश्यक परेको स्थानमा रोक्न नसक्नुले जिप तीव्र गतिमा रहेको पुष्टि हुन्छ। वारदात रातको समयमा भएको र बाटोमा सवारी साधनको अत्यधिक चाप र आवतजावत रहेको भन्ने पनि देखिएको छैन। बाटो १३ फिट चौडाइको रहेको भन्ने सडक दुर्घटना प्रतिवेदन स्केचबाट देखिँदा यति फराकिलो बाटो अथवा पर्याप्त ठाउँ हुँदाहुँदै लापरवाहीपूर्वक सावधानी नअपनाई मोटरसाइकललाई ठक्कर दिएको देखिन्छ। मेकानिकल चेक जाँच प्रतिवेदनमा जिपको अगाडि बायाँ बम्फर भागमा कुच्चिएको, ठोक्किएको भन्ने उल्लेख छ। सवारी साधन दुरुस्त छैन। यसबाट पनि जिप तीव्र गतिमा लापरवाहीपूर्वक चलाई मोटरसाइकलमा ठक्कर दिएको पुष्टि हुन्छ। प्रतिवादीले जिप अति सावधानीपूर्वक र होसियारी अवलम्बन गरी जिप चलाएको भनी पुष्टि हुने कुनै वस्तुगत तथा ठोस प्रमाण गुजार्न सकेको देखिँदैन। उल्लिखित कानूनी व्यवस्था तथा वस्तुगत प्रमाणहरूबाट प्रतिवादी प्रेमबहादुर साउदले तीव्र गतिमा लापरवाहीपूर्वक जिप चलाई मोटरसाइकललाई ठक्कर दिई सोको परिणामस्वरूप मोटरसाइकलमा सवार मृतक तिलादेवी चन्दको टाउकोलगायतको शरीरको विभिन्न अङ्गमा चोट पर्न गई मृत्यु भएको पुष्टि भएको छ। सडक दुर्घटना प्रतिवेदनमा सडकको अवस्था राम्रो, पिच भएको, सिधा र समथर रहेको भन्ने उल्लेख भएको देखिँदा सडकमा बालुवा, गिट्टी थुपारेको र भत्केको सडकमा जिपको ब्रेक लगाउँदा चिप्लिएको भन्ने प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिर पत्यारलायक तथा मनासिब देखिन आएन। त्यसैले पुनरावेदन अदालत दिपायलले मलाई सजाय गर्ने गरेको फैसला बदर गरिपाउँ भन्ने प्रतिवादीको

पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने।

अतः विवेचित आधार कारणबाट प्रतिवादी प्रेमबहादुर साउदलाई सवारी तथा यातायात (व्यवस्था) ऐन, २०४९ को दफा १६१(२) को कसुरमा सोही दफा १६१(२) बमोजिम २ वर्ष कैद ठहर्‍याएको तत्कालीन पुनरावेदन अदालत दिपायल, डोटीको मिति २०७१।९।२ को फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: भरतकुमार दहाल

कम्प्युटर: देविमाया खतिवडा

इतिसंवत् २०७६ साल मङ्सिर १७ गते रोज ३ शुभम्।

६

मा.न्या.श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ र मा.न्या.डा.श्री मनोजकुमार शर्मा, ०७०-CR-०७९४, ०७०-CR-०७९५, ०७०-CR-१५१६, कर्तव्य ज्यान, नेपाल सरकार वि. माया ओझासमेत, नेपाल सरकार वि. लोहाङ भन्ने अमृत लिम्बू, लोहाङ भन्ने अमृत लिम्बू वि. नेपाल सरकार

प्रतिवादीहरू माया ओझा, बिर्खबहादुर तामाङ तथा अन्जना तामाङ वारदात स्थलमा रहे भएको देखिए तापनि वारदात घटाउने कार्यमा संलग्नता रहेको वस्तुगत प्रमाणहरूबाट पुष्टि हुन आएको छैन। घटना वारदात रातको समयमा भएको देखिन्छ। वारदात भएपछि समयमा नै उजुर जानकारी नदिई कानूनबमोजिमको कर्तव्य यी प्रतिवादीहरूले पालना गरेको देखिन आएन। तसर्थ: प्रतिवादीहरू माया ओझा, बिर्खबहादुर तामाङ तथा अन्जना तामाङलाई कसुरको मात्रा अनुसार तत्कालीन मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको २५ नं. अनुसार सजाय ठहर गरेको तत्कालीन पुनरावेदन अदालत धनकुटाको फैसला अन्यथा नदेखिई कानूनसम्मत नै देखिन आयो। यी प्रतिवादीहरू माया ओझा,

बिर्खबहादुर तामाङ तथा अन्जना तामाङलाई अभियोग दाबीअनुसार नै सजाय गरिपाउँ भन्ने वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने।

अब, अर्का प्रतिवादी लोहाङ भन्ने अमृत लिम्बूको हकमा विचार गर्दा, घटनामा मसमेत संलग्न थिएँ। मैले मारेको होइन। मैले बिर्खबहादुर तामाङ र अन्जना तामाङको रूगालु बसेको हो भनी मौकामा बयान गरेको देखियो। यसबाट पनि यी प्रतिवादी लोहाङ भन्ने अमृत लिम्बूको वारदात स्थलमा उपस्थित रहेको तथ्य स्थापित भएको छ। मृतक भरत राईले यी प्रतिवादीसमेतलाई बिर्खबहादुर तामाङको घरमा बहुमूल्य सामाग्रीहरू गरगहना चोरी गरी ल्याउन र घर देखाइदिने तथा माया ओझाको फोन नं. दिनेलगायतको कार्यसमेत भए गरेको देखिएको छ। बिर्खबहादुर तामाङको घरमा बहुमूल्य सामाग्रीहरू नभेटिएपछि मृतक भरत राईलाई यी प्रतिवादी लोहाङ भन्ने अमृत लिम्बूकै उपस्थिति र रोहबरमा रूखमा बाँध्ने, कुटपिट गर्ने, खुकुरीले काट्नेलगायतका कार्य भएको भन्ने बुझिएका व्यक्ति र निज प्रतिवादी लोहाङ भन्ने अमृत लिम्बूले अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष गरेको बयानबाट खुल्न आएको छ। यी प्रतिवादी वारदातमा उपस्थित भए तापनि मृतक भरत राईलाई प्रहार गरेको, कर्तव्य गरी मारेको भन्ने तथ्य प्रस्ट तथा प्रत्यक्ष प्रमाण (Direct Evidence) बाट पुष्टि हुन सकेको छैन। यद्यपि प्रतिवादी लोहाङ भन्ने अमृत लिम्बू वारदात घटाउनमा मतलबमा पसेको पुष्टि हुने।

प्रतिवादी लोहाङ भन्ने अमृत लिम्बूले आफू वारदात घटना हुँदाका अवस्थामा अन्यत्र रहेको जिकिर (Plea of alibi) लिएको देखिन्छ। वारदात हुँदा माया ओझालाई फोन गर्दा प्रयोग भएको मोबाइल बरामद भएको र सो

मोबाइल आफ्नो हो भनी अदालतमा बयान गरेको देखिन्छ। वारदात स्थलमा रहेका माया ओझाका वर्ष ११ का छोरा मिलन ओझाले अमृत लिम्बूले माक्स लगाएका थिए। घरीघरी माक्स खोल्ने गर्थे। त्यसैले निजलाई चिनेको हो भनी मिति २०६६।१२।३१ मा मौकामा सनाखत गरेको कागजलाई समर्थन गरी अदालतमा बकपत्र गरेको देखिँदा प्रतिवादी वारदात स्थलमा रहेका सप्रमाण पुष्टि हुन आएको छ। **"कुनै विश्वसनीय र वस्तुगत आधार प्रमाणबाट खम्बीर गराउन नसकेको, अन्यत्र रहेको जिकिरलाई प्रमाणको रूपमा लिन नमिल्ने"** (ने.का.प. २०६३, पौष, नि.नं. ७७६२) भनी यस अदालतबाट न्यायिक व्याख्यासमेत भएको परिप्रेक्ष्यमा यी पुनरावेदक प्रतिवादी लोहाङ भन्ने अमृत लिम्बूले त्यस्तो दाबी प्रमाणित गराउन सक्ने विश्वसनीय र वस्तुगत आधार प्रमाण पेस गरी पुष्टाई गराउन सकेको नदेखिने।

कसुरदारलाई चर्को सजाय गर्दा मात्र न्याय हुने होइन। कसुरदारले गरेको कसुरको मात्राअनुसार नै कसुरदारलाई सजाय गर्नुपर्छ भन्ने नै फौजदारी न्याय प्रणालीको मान्यता रही आएको छ। प्रतिवादी लोहाङ भन्ने अमृत लिम्बू वारदात घटाउनमा मतलबमा पसेको देखिँदा निजको आपराधिक दायित्व (Criminal liability) समेतलाई विचार गर्दा तत्कालीन मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १७(२) नं. बमोजिम कसुर गरेको पुष्टि भएकोले सोही नं. बमोजिम यी पुनरावेदक प्रतिवादी लोहाङ भन्ने अमृत लिम्बूलाई ५(पाँच) वर्ष कैदको सजाय गर्ने गरेको तत्कालीन पुनरावेदन अदालत धनकुटाको फैसला विधिसम्मत नै देखियो। अभियोग दाबीबाट सफाइ पाउनुपर्ने भन्ने प्रतिवादी लोहाङ भन्ने अमृत लिम्बूको तथा यी पुनरावेदक प्रतिवादीलाई समेत अभियोग दाबीअनुसार नै सजाय हुनुपर्छ भन्ने वादी

नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने।

अतः विवेचित आधार, कारण तथा कानूनी व्यवस्था प्रतिपादित न्यायिक सिद्धान्तसमेतबाट प्रतिवादीमध्येका लोहाङ भन्ने अमृत लिम्बूलाई तत्कालीन मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(१) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय ठहर गरेको भोजपुर जिल्ला अदालतको मिति २०६९।५।५ को फैसला केही उल्टी गरी प्रतिवादी लोहाङ भन्ने अमृत लिम्बूलाई तत्कालीन मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धीको महलको १७(२) नं. बमोजिम ५(पाँच) वर्ष कैद सजाय गरेको तथा प्रतिवादीहरू माया ओझा, बिर्खबहादुर तामाङ र अन्जना तामाङलाई ज्यानसम्बन्धीको महलको २५ नं. बमोजिम जनही रु.२०।- (बिस) जरिवाना सजाय हुने ठहर गरेको तत्कालीन पुनरावेदन अदालत धनकुटाको मिति २०७०।३।९ को फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: भरत कुमार दहाल

कम्प्युटर: राधिका घोरासाइने

इतिसंवत् २०७६ साल मङ्सिर १६ गते रोज २ शुभम्।

इजलास नं. ८

१

मा.न्या.श्री ईश्वरप्रसाद खतिवडा र मा.न्या.श्री वमकुमार श्रेष्ठ, ०७२-CR-००८४, ०७२-CR-०१४३, ०७२-CR-०९९७, मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार, फुरी शेर्पा वि. नेपाल सरकार, मानबहादुर सापकोटा वि. नेपाल सरकार, नेपाल सरकार वि. मानबहादुर सापकोटासमेत

प्रतिवादी फुरी शेर्पाले फ्री भिषाको

बन्दोबस्त गरिदिने, हवाई टिकट लिने, एयरपोर्टसम्म पुऱ्याउने, लेवनान जाने टिकट नदेखाउनु भन्ने, मिति २०६५/११/१८ गते बेलुका दिल्ली पुग्ने गरी आफैँले टिकट बन्दोबस्त गरेको मानिसका लागि दिल्लीबाट लेवनान जाने सोही दिन बिहानको टिकट दिनुको औचित्य, कारण वा प्रयोजन खुलाउन सकेको देखिँदैन।

दिल्लीमा जाहेरवालीसँग उद्धार वा सहयोगका लागि भनी यिनै प्रतिवादी फुरी शेर्पाले मानिस पठाएको, निजले होटलमा लगेको र जुस खान दिएपछि पीडित बेहोस भएको र होसमा आउँदा आग्राको वेश्यालयमा रहेको भन्नेसमेत देखिएको छ। यी कुराहरू असल नियतले, निर्दोष प्रयोजनले नै भएका थिए भनी मान्न सकिने अवस्था देखिँदैन। प्र. फुरी शेर्पाले जाहेरवाली हराएको भनी जिकिर गरेको भए पनि निज दिल्ली गएर फर्किएपछि यस विषयमा प्रहरीलाई जानकारी दिनेलगायत कुनै कानूनी प्रक्रिया अपनाएकोसमेत देखिँदैन। समग्र घटनाक्रम र परिस्थितिजन्य कुराहरूतर्फ दृष्टिगत गर्दा प्रतिवादी फुरी शेर्पाले जाहेरवाली (पीडित) लाई बिक्री गर्ने र वेश्यावृत्तिमा लगाउने उद्देश्यले फर्काई, झुक्काई, प्रभावमा पारी भारतको दिल्ली पठाएको र त्यसपछि दिल्लीमा रहेको मानिसले निजलाई आग्राको कोठीमा (वेश्यालयमा) बिक्री गरेको तथ्य प्रमाणित भएको देखिन आएको।

प्रतिवादी फुरी शेर्पाले जाहेरवाली (पीडित) लाई बिक्री गर्ने र वेश्यावृत्तिमा लगाउने उद्देश्यले भारतको दिल्ली पठाएको र त्यसपछि दिल्लीमा रहेको कुनै मानिसले निजलाई आग्राको कोठीमा (वेश्यालयमा) बिक्री गरेको तथ्य प्रमाणित भएको छ। यस अवस्थामा प्रतिवादी फुरी शेर्पाले के कुन कानून प्रतिकूल कसुर गरेको भनी हेर्नु आवश्यक देखिन्छ।

मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ को दफा १५(१)(क) को प्रावधान “मानिस किन्ने र बेच्नेलाई” सजाय हुने व्यवस्था हो। “किन्न, बेचन वा वेश्यावृत्तिमा लगाउने उद्देश्यले मानिसलाई विदेश लैजानेलाई” उल्लिखित ऐनको दफा १५(१) (ड) बमोजिमको कसुर कायम गरी सजाय गर्नुपर्ने हुन्छ। “मानिस किन्ने र बेच्ने” कार्य तथा “किन्न, बेचन वा वेश्यावृत्तिमा लगाउने उद्देश्यले मानिसलाई विदेश लैजाने” कार्यलाई विधायिकाले दुई पृथक्-पृथक् वा फरक कसुरको रूपमा परिभाषित गरेको देखिन्छ। उल्लिखित दुवै अवस्थालाई समान वा एउटै अर्थमा लिइनु मनासिब नहुने।

प्रतिवादी मानबहादुर सापकोटाको हकमा विचार गर्दा निजले अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष गरेको बयान, सुरु अदालतमा गरेको बयान, जाहेरी दरखास्त, पीडितको प्रमाणित बयान र बकपत्र, सहअभियुक्तको भनाइसमेतबाट पीडितलाई बिक्री गर्ने उद्देश्यले प्र. फुरी शेर्पाले विदेश भारतमा पठाउने कार्य गर्दाको सन्दर्भमा प्र. मानबहादुर सापकोटाले केही परिपञ्च मिलाई सहयोग गरेको देखिएको छ। पीडित सुरुमा यिनै प्रतिवादीको सम्पर्कमा आएकी, निज मानबहादुरसमेत एयरपोर्टसम्म पुऱ्याउन गएको, दिल्लीमा अलपत्र परेपछि पीडितले सुरुमा यिनै प्र. मानबहादुरसँग उद्धारका लागि सहयोग मागेको, निजैले पुनः फुरी शेर्पालाई खबर गरेकोसमेतका घटनाक्रमबाट निजले प्र. फुरी शेर्पाको कसुरजन्य कार्यमा मतियारको रूपमा कार्य गरेको देखिन आएको छ। तसर्थ निज मानबहादुर सापकोटाले मतियारको रूपमा सम्म कार्य गरेको देखिँदा निजलाई मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ को दफा १५(१)(ज) बमोजिम सजाय हुने।

प्रतिवादी राजमाया सापकोटाको हकमा

विचार गर्दा निजका पति नाताका मानबहादुर सापकोटासँग पीडित सम्पर्कमा आउँदा निज राजमायासँग पनि सम्पर्क हुनु स्वाभाविक देखिन्छ। निज प्र. राजमाया आफ्नो पतिका साथ एयरपोर्टसम्म जानुलाई पनि अस्वाभाविक मान्न मिल्ने देखिँदैन। निजले आपराधिक उद्देश्यले पीडितलाई विदेश पठाउन तारतम्य मिलाएको भनी देखिने कुनै विश्वसनीय र भरपर्दो प्रमाण देखिँदैन। केवल शंकाको भरमा कसुरदार ठहर गर्नु न्यायोचित नदेखिएकाले निजलाई आरोपित कसुरको अभियोग दाबीबाट सफाइ दिने ठहर गरेको पुनरावेदन अदालतको फैसला सो हदसम्म मनासिब नै देखिने।

अतः यसमा माथि उल्लिखित आधार, कारण र प्रमाणबाट पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०७१/१०/२० को फैसला केही उल्टी भई प्रतिवादीमध्येका फुरी शेर्पालाई मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ को दफा १५(१)(ड)(१) बमोजिम १२ (बाह्र) वर्ष कैद सजाय र रु. १,००,०००/- (एक लाख रुपैयाँ) जरिवाना हुने ठहर्छ। प्रतिवादीमध्येका मानबहादुर सापकोटालाई उल्लिखित ऐनको दफा १५(१)(ज) बमोजिम फुरी शेर्पालाई भएको सजायको आधा अर्थात् ६ (छ) वर्ष कैद सजाय र रु. ५०,०००/- (पचास हजार) जरिवाना हुने।

इजलास अधिकृत: ओजा लामिछाने

कम्प्युटर: विजय खड्का

इतिसंवत् २०७७ साल मङ्सिर ३० गते रोज ३ शुभम्।

२

मा.न्या.श्री ईश्वरप्रसाद खतिवडा र मा.न्या.श्री बमकुमार श्रेष्ठ, ०७५-WO-०२५५, उत्प्रेषण, शोभाराम तिमिल्सिना वि. गंगा तिमिल्सिनासमेत

मिति २०७४/१/४ मा गरिएको पञ्चकृते मूल्याङ्कनको विषयमा अहिले करिब पाँच वर्षपछि विवादको निरूपण गर्नुपर्ने स्थिति देखिन्छ। विगत पाँच वर्षको अवधिमा जग्गाको मूल्यमा परिवर्तन आएको हुनु स्वाभाविक देखिन्छ। मूल्यवृद्धि, मुद्रास्फीति, शहरीकरणको प्रभावलगायतका कुराहरूले घर जग्गाको मूल्यमा फरक पारेको कुरालाई अहिले नजरअन्दाज गर्नु मनासिब नदेखिने।

जुनसुकै कारणबाट २०७४ सालको मूल्याङ्कनअनुसार बिगो भराउने कार्य सम्पन्न हुन नसकेको भए पनि अहिले झण्डै पाँच वर्षपछि पनि उही पुरानै मूल्याङ्कनका आधारमा सम्पत्ति लिलाम बिक्री गर्नु भनियो भने व्यावहारिक र समन्यायिक दृष्टिले पनि उचित हुँदैन। अब बिगो भराउने सम्पत्तिको पुनर्मूल्याङ्कन गरी तत्सम्बन्धी कानूनी रीत र विधिअनुसार पुनः पञ्चकृते मूल्य कायम गर्नु आवश्यक र मनासिब देखिने।

अतः पञ्चकृते मूल्याङ्कन मुचुल्का बदर गरेको पर्वत जिल्ला अदालतको मिति २०७५/३/२९ को कानूनअनुकूलको आदेशलाई हचुवा तबरबाट बदर गरेको उच्च अदालत पोखरा, बागलुङ इजलासको मिति २०७५/४/३१ को आदेश बेमुनासिब र कानूनतः त्रुटिपूर्ण देखिँदा उत्प्रषेणको आदेशले बदर गरिएको छ। अब कानूनबमोजिमको प्रक्रिया पूरा गरी बिगो भरिभराउ गर्ने, सम्पत्तिको पुनः जायजात, तायदात मूल्य कायम गरी, पुनः कानूनबमोजिम पञ्चकृते मूल्य कायम गरेर तदनुसार बिगो भराउने कार्य सम्पन्न गर्नु गराउनु भनी प्रत्यर्थीहरूका नाउँमा नेपालको संविधानको धारा १३३(२) र (३) बमोजिम परमादेशसमेत जारी हुने।

इजलास अधिकृत: शैलेन्द्र खड्का

इति संवत् २०७८ साल पुस १६ गते रोज ६ शुभम्।

३

मा.न्या.श्री ईश्वरप्रसाद खतिवडा र मा.न्या.श्री सुष्मालता माथेमा, ०६८-८१-०९०७, निषेधाज्ञा, मिथिलेश सिंह वि. शोभा देवी कापैर

सिराहा, रामनगर गा.वि.स. वडा नं. ४ कि.नं. ३६६ क्षे.फ. ०-०-१५^१/_२ को जग्गा मूल्य रु. ६,५९,०००/- मा रिट निवेदक शोभादेवी कापैरले प्रेमप्रसाद उपाध्याय र लक्ष्मणप्रसाद उपाध्यायबाट मालपोत कार्यालय सिराहाको र.नं. ६७५५ मिति २०६७/९/२६ मा राजीनामा लिखत गरी खरिद गरेको देखियो। सो जग्गा निखनाई हक कायम गरिपाउँ भनी यिनै पुनरावेदक मिथिलेश सिंहले दाबी गरेको ०७४-८१-१०९० को मुद्दामा वादीको दाबी नपुग्ने (निखन्न नपाउने) ठहरी आज यसै इजलासबाट फैसला भएको छ। परिणामतः विवादित जग्गामा शोभादेवी कापैरको हक कायम रहेको देखिन आयो। तर उक्त जग्गामा पुनरावेदक मिथिलेश सिंहले दाबी गरेको अवस्था हुँदा शोभादेवीलाई भोगचलन गर्न नदिने आशंकाको स्थिति रहेको देखिन आयो। पुनरावेदन अदालतबाट निषेधाज्ञाको आदेश जारी भएको कारणबाट पुनरावेदक मिथिलेश सिंहको कुनै हक अधिकारमा आघात परेको भन्ने पनि देखिँदैन। तसर्थ, निषेधाज्ञाको आदेश जारी हुने ठहर गरेको पुनरावेदन अदालत राजविराजको मिति २०६८/३/२७ को आदेश (फैसला) मनासिब देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: डल्लुराम चौधरी

कम्प्युटर: विजय खड्का

इति संवत् २०७७ साल मङ्सिर १४ गते रोज १ शुभम्।

४

मा.न्या.श्री ईश्वरप्रसाद खतिवडा र मा.न्या.श्री कुमाररेग्मी, ०७७-WH-०१००, बन्दीप्रत्यक्षीकरण,

प्रमिता मुनिकार वि. उच्च अदालत पाटनसमेत

निवेदक सुविन श्रेष्ठ विरुद्ध उच्च अदालत पाटनसमेत भएको ०७६-WH-०३०६ को बन्दीप्रत्यक्षीकरणको निवेदनका सन्दर्भमा यस अदालतबाट मिति २०७७/३/३० मा आदेश हुँदा राजस्व चुहावट (अनुसन्धान तथा नियन्त्रण) ऐन, २०५२ को दफा २३ बमोजिम बढीमा तीन वर्षसम्म कैद सजाय हुने मागदाबी लिई अभियोगपत्र दायर भएको मुद्दामा विशेष अदालत ऐन, २०५९ को दफा ७(ड) र मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४ को दफा ६७(१)(ख) को प्रयोग गरी प्रतिवादीलाई मुद्दामा पुर्पक्षका लागि थुनामा राख्न मिल्दैन भनी व्याख्या भई सिद्धान्त कायम भएको देखिन्छ। यसरी भएको व्याख्या र कायम गरिएको सिद्धान्तभन्दा अन्यथा फरक दृष्टिकोण राख्नुपर्ने अहिले कुनै कारण नदेखिने। उल्लिखित विवादका सन्दर्भमा प्रतिपादित सिद्धान्त यस विवादका सन्दर्भमा पनि आकर्षित हुने नै देखियो। उल्लिखित व्याख्या वा सिद्धान्त प्रतिकूल हुने गरी निवेदक परमेश्वर शाहलाई विशेष अदालत ऐन, २०५९ को दफा ७(ड) र मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४ को दफा ६७(१)(ख) को त्रुटिपूर्ण प्रयोग गरी मुद्दामा पुर्पक्षका लागि थुनामा राख्ने भनी गरिएको काठमाडौं जिल्ला अदालतको आदेश सदर गरेको उच्च अदालत पाटनको मिति २०७७/६/३० को आदेश कानून प्रतिकूल देखिँदा सो आदेश निवेदक परमेश्वर साहको हकमा सम्म उत्प्रेषणको आदेशले बदर गरिएको छ। अब यसमा तत्काल प्राप्त प्रमाणको मूल्याङ्कन गरी निजबाट धरौट वा जमानत लिई तारिखमा राख्नुपर्ने हो, होइन ? धरौट वा जमानत लिनुपर्ने भए के कति लिनुपर्ने हो ? अथवा तारिखमा राख्नु पर्ने हो ? भन्ने सम्बन्धमा मुलुकी फौजदारी कार्यविधि

संहिता, २०७४ को दफा ६८ वा ६९ समेतका कानूनबमोजिम पुनः आदेश गर्नु भनी हाल मुद्दा विचाराधीन रहेको उच्च अदालत पाटनका नाउँमा परमादेश जारी हुने ठहर्छ। निवेदकलाई न्यायिक प्रक्रियाको सन्दर्भमा थुनामा राखिएको र उपर्युक्तअनुसारको आदेशको परिणामस्वरूप निवेदकले कानूनी उपचार प्राप्त गर्न सक्ने नै भएको हुँदा बन्दीप्रत्यक्षीकरणको आदेश जारी गर्न नपर्ने।

इजलास अधिकृत: मोहनप्रसाद बेलबासे

कम्प्युटर: विजय खड्का

इतिसंवत् २०७७ साल कार्तिक २८ गते रोज ६ शुभम्।

इजलास नं. ९

१

मा.न्या.डा.श्री आनन्दमोहन भट्टराई र मा.न्या. श्री बमकुमार श्रेष्ठ, ०७१-CI-१५५१, उत्प्रेषण / निषेधाज्ञा, रामप्रवेश भन्ने रामविनोद राय वि. रामआधार साह

प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदन अदालत जनकपुरमा रामआधार साहले म्याद थप गर्न लागेको विषयमा सार्वजनिक सरोकारको विवाद भनी निषेधाज्ञाको मागसहित निवेदन गरेकोमा निजको निवेदन खारेज हुने ठहरी फैसला भएको अवस्था हो। यी पुनरावेदकहरू निवेदक रहेको मुद्दा ०७१-CI-१५५२ मा गा.वि.स. लाई ठेक्काको म्याद थप गर्ने अधिकार नभएको भन्दै खारेज भएको पुनरावेदन अदालतको फैसला सदर भएको अवस्थामा यी पुनरावेदकहरू विपक्षी रहेको पुनरावेदनबाट अन्यथा हुन सक्ने अवस्था नदेखिने।

अतः माथि विवेचित आधार, कारणसमेतबाट ठेकेदारले लिखित रूपमै ठेकामा

हानि नोक्सानी हुन गएमा कुनै किसिमको क्षतिपूर्ति दाबी गर्न नपाउने सर्त स्वीकारी स्वयं ठेकेदारले नै चलन पुर्जा बुझेको देखिएको र सम्बन्धित कानून स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ तथा स्थानीय स्वायत्त शासन नियमावली, २०५६ मा समेत ठेकेदारलाई क्षतिपूर्ति दिन सक्ने, ठेक्काको म्याद थप गर्न सक्ने तथा ठेक्काको भोगाधिकार बढाउन सक्ने कानूनी अधिकार गाउँ विकास समिति र गाउँ परिषदलाई भएको भन्ने कुनै व्यवस्था गरेको नदेखिँदा निवेदकलाई निर्विवाद हक नै प्राप्त नभएको विषयमा रोक लगाउन निषेधाज्ञाको आदेश जारी गरिरहनुपर्ने अवस्था नरहेको भन्दै रिट निवेदन खारेज हुने ठहर गरेको पुनरावेदन अदालत जनकपुरको मिति २०७१।१।१९ को अन्तिम आदेश मिलेको देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: फणेश्वरी घिमिरे

कम्प्युटर: पद्मा आचार्य

इति संवत् २०७७ साल असार ३० गते रोज ३ शुभम्।

(यसमा यसै लगाउको ०७१-सी-१५५२, निषेधाज्ञा, रामप्रवेश भन्ने रामविनोद रायसमेत वि. रामकपुर यादवसमेत भएको मुद्दामा पनि यसैअनुसारको फैसला भएको छ।)

२

मा.न्या.डा.श्री आनन्दमोहन भट्टराई र मा.न्या.श्री हरिप्रसाद फुयाल, ०७३-सी-१३५२, निषेधाज्ञा / परमादेश, गयाप्रसाद थारूसमेत वि. इलाका प्रहरी कार्यालय कोहलपुर बाँकेसमेत

पुनरावेदकहरूले आफ्नो पुनरावेदनमा मूलतः निषेधाज्ञा परमादेशसमेतको माग गरेको देखिन्छ। निषेधाज्ञाको आदेश मूलतः पुनरावेदकहरूको निर्विवाद हक स्वामित्वको हनन

हुन लागेको अवस्थामा सो कार्यलाई तत्काल रोकनका लागि अदालतबाट जारी हुने विशेष प्रकृतिको आदेश हो। प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदकहरूले दाबी गरिरहेको कि.नं. ३९९ को जग्गामा नै यी पुनरावेदकहरूको निर्विवाद हक स्वामित्व रहेको भन्ने कुरा नै मिसिल संलग्न प्रमाण कागजबाट पुष्टि हुन नसकेको र जग्गाको हक स्वामित्वको विषय नै निर्विवाद हुन नसकिरहेको अवस्थामा पुनरावेदन जिकिरबमोजिमको आदेश जारी गर्नुपर्ने देखिएन। यस आधारमा पनि सुरु निवेदन जिकिर पुग्न नसक्ने ठहर गरी रिट निवेदन खारेज गरेको तत्कालीन पुनरावेदन अदालत नेपालगन्जबाट मिति २०७३।०३।०९ मा भएको आदेशलाई पनि अन्यथा भन्न मिल्ने नदेखिने।

अतः माथि उल्लिखित आधार, कारणसमेतबाट तत्कालीन पुनरावेदन अदालत नेपालगन्जबाट मिति २०७३।०३।०९ मा भएको आदेश मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: विष्णुप्रसाद पौडेल

कम्प्युटर: रेखा भट्टराई

इति संवत् २०७७ साल पौष १० गते रोज ६ शुभम्।

३

मा.न्या.डा.श्री आनन्दमोहन भट्टराई र मा.न्या.श्री हरिप्रसाद फुयाल, ०७६-सी-०२४९, निषेधाज्ञा, महम्मद ज्याउल इस्लामसमेत वि. भगवानदास बजाज

उच्च अदालत जनकपुर, वीरगन्ज इजलासबाट मिति २०७५।०६।०८ मा भएको आदेशबमोजिमको नाप नक्साको न.नं. २ र ३ को बेहोरामा "...कि.नं. ५०६ को निवेदकले देखाएको जग्गामा नारायणी रंगशालाको प्यारापिटको केही भाग र सो प्यारापिटभित्र प्रवेश गर्ने गेट र पश्चिमतर्फ पक्की पर्खालसमेत भई नारायणी

रंगशालाको भोगमा रहेको..." भनी उल्लेख भएको देखिँदा प्रत्यर्थी निवेदकको निर्विवाद हक भोग रहेको कि.नं. ५०६ को जग्गामा यी पुनरावेदक विपक्षीहरूले कब्जा गरेको भन्ने नै देखिने।

पुनरावेदकहरूले पुनरावेदन पत्रमा कि.नं. ५०६ को जग्गामा २०३८ सालदेखि नै नारायणी रंगशालाको प्यारापिट निर्माण भएको कुरा स्वीकार गरी सोको बारेमा प्रत्यर्थीले अन्यथा भन्न नसकेको भनी लिएको जिकिरका सम्बन्धमा हेर्दा प्रत्यर्थी निवेदकको निर्विवाद हक भोग कायम रहेको कि.नं. ५०६ को जग्गामा २०३८ सालदेखि नै रंगशालाको प्यारापिट निर्माण भएको र लामो समयसम्म प्रत्यर्थीको हक भोग नरहेकै कारणबाट मात्र सो जग्गामा धनीको हक भोग समाप्त हुन सक्ने देखिँदैन। अर्कातर्फ आफ्नो नाउँमा दर्ता स्रेस्ता कायम रहेको कि.नं. ५०६ को जग्गामा विपक्षीहरूबाट रोक्का राखी जबरजस्ती निर्माण कार्य गर्न लागेका छन् भनी यिनै प्रत्यर्थी निवेदकले पुनरावेदकहरूलाई विपक्षी बनाई तत्कालीन पुनरावेदन अदालत हेटौँडामा निवेदन दिई सो अदालतबाट मिति २०७९।१।१६ मा जिल्ला खेलकुद विकास समिति, पर्सा वीरगन्जको मिति २०६३/८/१३ को पत्रसमेत बदर गरिसकेको अवस्थामा सोही कि.नं. ५०६ को जग्गामा पहिलेदेखि नै आफूहरूले निर्माण गरेको प्यारापिटका सम्बन्धमा प्रत्यर्थीले अन्यथा भन्न नसकेको भन्ने पुनरावेदन जिकिर युक्तिसङ्गत नदेखिने।

त्यसैगरी पुनरावेदकहरूबाट सुरु अदालतमा पेस गरेको लिखित जवाफमा "...कि.नं. ५०६ को जग्गामा आफूहरूबाट कुनै प्रकारको संरचना निर्माण गर्नका लागि झुँटा, बालुवा नथुपारेको र निज विपक्षीको सहमतिबेगर निजको जग्गामा जिल्ला खेलकुद विकास समिति पर्साको तर्फबाट भोग

चलन गर्ने वा पर्खाललगायतका संरचना निर्माण गर्ने गरी निर्माण सामग्री राख्नुपर्ने कुनै कारण नभएको..." भनी स्वीकार गरिसकेको अवस्थामा सोही कि.नं. ५०६ को जग्गामा आफूहरूले लामो समयदेखि नै खेलकुदका लागि प्रयोग गरी आएको हुँदा सो जग्गामा आफूहरूको स्वामित्व कायम रहनुपर्छ भन्ने पुनरावेदन जिकिरसमेत मनासिब देखिएन। यस आधारमा पनि प्रत्यर्थी निवेदकको कि.नं. ५०६ को जग्गामा कानूनबमोजिम बाहेक थप कुनै संरचना निर्माण कार्य नगर्नु नगराउनु भनी पुनरावेदक विपक्षीहरूका नाउँमा निषेधाज्ञाको जारी हुने ठहर्‍याएको उच्च अदालत जनकपुर, अस्थायी इजलास वीरगन्जबाट मिति २०७६/०९/१६ मा भएको आदेश मिलेकै देखिन आउने।

अतः उच्च अदालत जनकपुर, अस्थायी इजलास वीरगन्जबाट मिति २०७६।०९।१६ मा भएको आदेश मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: विष्णुप्रसाद पौडेल
कम्प्युटर: पद्मा आचार्य

इति संवत् २०७७ साल पुष १० गते रोज ६ शुभम्।

इजलास नं. ११

१

मा.न्या.श्री प्रकाशमान सिंह राउत र मा.न्या.श्री बमकुमार श्रेष्ठ, ०७६-CR-१८५७, ज्यान मार्ने उद्योग र चोरी, नेपाल सरकार वि. सोवन मल्लसमेत प्रतिवादीहरूउपर पीडितका बाबु जाहेरवाला मन्जन शाहीले किटानी जाहेरी दर्ता गराए तापनि अदालतसमक्ष उपस्थित भई बकपत्र गर्दा पीडित हिक्मत शाहीलाई को, कसले, कुन हतियार प्रयोग गरी घाइते बनाएका हुन् सो कुरा केही थाहा

छैन, प्रतिवादीहरूउपर मेरो पुरानो रिस्इवी रहेको र सोवन मल्लको श्रीमतीले पीडित हिक्मत शाहीउपर झुट्टा मुद्दा दिएकोले मैले रिस्इवीले जाहेरी दिएको हुँ भनी आफूले दिएको जाहेरी बेहोरा खण्डन हुने गरी बेहोरा लेखाएको पाइयो । पीडित हिक्मत शाहीले अदालतसमक्ष बकपत्र गर्दा प्रतिवादीहरूले लखेट्दै दुईवटा ढुंगा हान्दा ढुंगा लागेपछि म अचेत भएँ र अचेत भएकै अवस्थामा पेटमा चक्कु लागेको हो, को कसले चक्कु हाने थाहा भएन भनी लेखाई दिएको देखिन्छ । घटना विवरण कागज गर्ने मान सिंह नेपाली, गोर कार्की तथा शारदा मल्लले अदालतमा बकपत्र गर्दा को, कसले पीडितलाई प्रहार गरे केही थाहा भएन, अनुसन्धानको क्रममा बेहोरा नसुनाई सहीछापसम्म गर्न लगाएका हुन् भनी लेखाइदिएबाट प्रस्तुत मुद्दामा पीडितबाहेक वारदात सम्बन्धमा प्रत्यक्ष देख्ने प्रत्यक्षदर्शी अन्य कोही पनि रहे भएको देखिन आएन । प्रस्तुत वारदातमा अनुसन्धानको क्रममा उल्लेख भएको कथनलाई वादी पक्षले प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा १८ बमोजिम कुनै पनि साक्षी गवाहद्वारा समर्थन गराउन सकेको नदेखिने ।

अब वारदातको सम्बन्धमा पीडितले उल्लेख गरेको कथनबमोजिमको कार्यले ज्यान मार्ने उद्योगको कसुर स्थापित हुन्छ हुँदैन भनी हेर्दा तत्काल प्रचलित मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १५ नं. मा "ज्यान मार्ने मनसायले गोली चलाउने वा बम हान्ने वा घातक हतियारले काट्ने वा मार्नका लागि अरु जुनसुकै कुराको उद्योग गरी मर्नेसम्मको काम गरेकोमा कुनै कारणले ज्यान मर्न पाएको रहेनछ भने त्यस्तो काम गर्ने र गर्न लगाउने तथा सो ठाउँमा गई वचन दिने वा मद्दत गर्नेलाई पाँच वर्षदेखि बाह्र वर्षसम्म कैद गर्नुपर्छ" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको पाइन्छ । उक्त कानूनी व्यवस्थाबमोजिम ज्यान

मार्ने उद्योग आफैँमा ज्यानसम्बन्धी अपराध भए पनि परिणामतः पीडितको ज्यान भने मर्न गएको हुँदैन । ज्यान मार्ने उद्योगको कसुर हुन ज्यान मार्ने मनसायसहित मर्नेसम्मको कार्य गरेकोमा कुनै कारणले वा तेस्रो पक्षको उपस्थितिले ज्यान मर्न नपाएको अवस्थाको विद्यमानता हुनु अनिवार्य हुने ।

प्रतिवादीहरूले लखेट्दै दुईवटा ढुंगा हान्दा ढुंगा लागेपछि म अचेत भएँ र अचेत भएकै अवस्थामा पेटमा चक्कु लागेको हो भन्ने पीडितको भनाइलाई हेर्दा पनि प्रतिवादीहरूको पीडितलाई मार्नेसम्मको मनसाय रहेको नदेखिएको र मार्न नसकेको कारण मिसिल संलग्न कागजातबाट खुलेको अवस्था देखिँदैन । पीडितउपर ढुंगाले टाउकोमा प्रहार भएको र अचेत अवस्थामा पेटको माथिल्लो भागमा चक्कु लागेको तथ्य पीडितको कथनबाट देखिएको हुँदा पीडितलाई लागेको घा खतसमेतलाई मध्यनजर गरी हेर्दा मिति २०७५।०३।१४ गते दिउँसो ४ बजे परेको चोटलाई ऐ. १५ गते मुगु जिल्ला अस्पतालमा घा जाँच गराउँदा टाउको, घाँटी तथा पेटमा चोटपटक भएको उल्लेख गर्दै Condition of the patient भन्ने महलमा 'Stable at time of Examination', Weather Fatal or not भन्ने महलमा यकिनका साथ भन्न गाह्रो र Nature of Injury महलमा Ext injury non-fatal भनी उल्लेख गरेको देखिन्छ । यसबाट पीडित तत्काल मर्ने बाँच्ने दोसाँधको अवस्थामा रहेको भन्ने देखिएन । वारदातको प्रकृति हेर्दा पीडितलाई प्रतिवादीहरूले लखेट्दै ढुंगाले टाउकोमा प्रहार गरी अचेत बनाएको देखिएबाट प्रस्तुत वारदातमा प्रतिवादीहरूले घटना घटाउन पूर्वतयारी एवं योजना बनाएकोसमेत मिसिलबाट देखिँदैन । प्रस्तुत अवस्थामा तत्काल प्रचलित मुलुकी ऐन, कुटपिटको

महलको २, ६, ७ तथा ९ नं. मा भएको कानूनी व्यवस्थालाई अनदेखा गरी ज्यान मार्ने उद्योग र कुटपिटमा फरक छुट्याउने आवश्यक तत्वहरू मनसाय, आपराधिक कार्य, पूर्वयोजना तथा ज्यान मार्न नपाएको अवस्थाको विद्यमानता बेगर कुटपिटको वारदातलाई ज्यान मार्ने उद्योग कायम गरी सजाय गर्नु न्यायोचित नहुने।

अतः प्रतिवादीहरूलाई ज्यान मार्ने उद्योगतर्फ अभियोग माग दाबीबमोजिम सजाय गर्ने र चोरीतर्फको अभियोग दाबीबाट सफाइ दिने गरी सुरु मुगु जिल्ला अदालतबाट मिति २०७६।०३।०८ मा भएको फैसलामध्ये चोरीतर्फ दाबी नपुग्ने ठहर्‍याएको सुरु फैसला सदर हुने र ज्यान मार्ने उद्योगतर्फको फैसला केही उल्टी गरी प्रतिवादीहरूले अभियोग दाबीबाट सफाइ पाउने तथा प्रस्तुत वारदात कुटपिटमा परिणत हुने गरी उच्च अदालत सुर्खेत, जुम्ला इजलासबाट मिति २०७६।०८।१० मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: यज्ञमूर्ति ज्ञवाली

कम्प्युटर: सुप्रभा अर्याल

इति संवत् २०७८ साल असार १८ गते रोज ६ शुभम्।

२

मा.न्या.श्री प्रकाशमान सिंह राउत र मा.न्या.

श्री टंकबहादुर मोक्तान, ०७६-CR-१२२९,

जबरजस्ती करणी, नेपाल सरकार वि. युवराज बोहरा

प्रतिवादी युवराज बोहराले अनुसन्धान

अधिकारीसमक्ष बयान गर्दा जाहेरवाली सरिता

(३) र आफूबिच कक्षा ९ मा पढ्दादेखि नै गहिरो

माया प्रीति भई विवाह गर्ने सहमति भएको, असोज

महिनाको दशैं बिदामा निजले मेरो कलेजको गृहकार्य

गरिदिएको र सो लिनका लागि जाहेरवालीले फोन

गरेर घरमा बोलाएपछि निजको घरमा गएको,

त्यसपछि निजको कोठामा रहेको सोफामा ढोका बन्द गरेर बसेको, अं.१० मिनेटमा जाहेरवालीको आमा र तुलीआमा आई जाहेरवाली र म बसेको ढोका ढक्ढक्याएकोले जाहेरवाली डराएर हतारहतार मलाई कोठाको टेबुलमुनि लुक्न लगाई आफूले ढोका खोलेकी हुन्। सोपश्चात् मैले लगाउने जुत्ता ढोकामा देखेपछि जाहेरवालीको आमाले शंका गरी यताउति हेर्दा मलाई टेबुलमुनि देखी तेरो छोरोले मेरो छोरीलाई जबरजस्ती करणी गर्‍यो भनी तत्काल मेरो आमा तथा जाहेरवालीको मामालाई फोन गरी बोलाएकोमा सामान्य छलफलपछि सो स्थानबाट हामी आफ्नो घर गएका हौं। त्यसको ३/४ महिनापछि निज पीडित फेसबुकमा कुरा गर्दा निजको मामासँग कुराकानी भई सामान्य झै-झगडासमेत भएको थियो। सोही रिसिइवीको कारणले वारदात भएको भनेको मितिबाट ६ महिनापछि आएर मिति २०७४।१२।०६ गते मउपर जबरजस्ती करणी मुद्दा दायर गरेको हो। मैले परिवर्तित नाम सरिता ३ लाई जबरजस्ती करणी गरेको छैन भनी आरोपित कसुरमा इन्कार भई बयान गरेकोमा अदालतसमक्ष समेत कसुरमा इन्कार भई बयान गरेको पाइयो। प्रतिवादीका साक्षी उर्मिला तामाङ र सरोजकुमार श्रेष्ठले गरेको बकपत्रसमेतबाट प्रतिवादीको इन्कारी बयानलाई समर्थन गरिदिएको देखिँदा प्रतिवादीको उक्त कार्यलाई जबरजस्ती करणीअन्तर्गत परिभाषित गर्न मिल्ने नदेखिने।

त्यसैगरी बुझिएका मानिस कमला अर्याल र

सन्तोष श्रेष्ठले घटना घटेको कुरा पीडित भनिएकी

परिवर्तित नाम सरिता ३ को आमाले भनेर थाहा

पाएका भनी लेखाएको देखिँदा सुनिजान्ने प्रमाणलाई

प्रमाणको रूपमा लिन मिल्ने देखिएन। पीडित

भनिएकी परिवर्तित नाम सरिता ३ स्वयंले अदालतमा

बकपत्र गर्दा प्रतिवादीले आफूलाई जबरजस्ती करणी नगरेको र उक्त कुरा आफूले कसैलाई पनि नबताएको भनी बेहोरा लेखाएको पाइयो । पीडितकी आमा जाहेरवाली परिवर्तित नाम सरिता २ ले आफ्नी छोरी पीडित भनिएको परिवर्तित नाम सरिता ३ कतै सामूहिक बलात्कारमा पर्लान् कि भन्ने डरले उजुर गरेको भनी बकपत्रमा लेखाएको देखिन्छ । मिसिल संलग्न पीडितको स्वास्थ्य परीक्षण प्रतिवेदन हेर्दा Old Hymen tear भन्ने उल्लेख गरेको देखिन्छ तापनि उक्त Tear कति पुरानो हो भनेर खुलाएको देखिँदैन । यसका अतिरिक्त त्यस्तो Tear अन्य Physical Exercise बाट समेत हुन सक्ने भनी पीडितको स्वास्थ्य परीक्षण गर्ने डक्टर सुनिता रायले सुरु अदालतमा बकपत्र गरेको देखिएबाट प्रतिवादीले परिवर्तित नाम सरिता ३ उपर जबरजस्ती करणीको वारदात नै नघटाएको देखिन आयो । जाहेरीमा घटना घटेको भनी मिति २०७४।०६।२४ उल्लेख भएको र उक्त जाहेरी मिति २०७४।१२।०७ मा दायर भएको देखिएबाट समेत वारदात भएको भनेको ५/६ महिनासम्म पीडित पक्षहरू चुप लागेर बस्नुले पनि पीडितउपर जबरजस्ती करणीको घटना नभएको भनी स्वाभाविक रूपमा अनुमान गर्न सकिने ।

साथै मिसिलबाट देखिएको उपर्युक्त कथनबाहेक अपराध भएको हो भन्ने अन्य भौतिक सबुत प्रमाणसमेत मिसिलबाट नदेखिएकोले प्रत्यर्थी प्रतिवादीले अभियोग दाबीबमोजिम परिवर्तित नाम सरिता ३ उपर जबरजस्ती करणी गरेको भनी कसुरदार कायम गर्न मिल्ने अवस्था नदेखिँदा प्रतिवादीउपर जबरजस्ती करणीको कसुर कायम गरी सजाय गर्ने गरी भएको सुरु काठमाडौं जिल्ला अदालतको फैसला बदर गरी प्रत्यर्थी प्रतिवादी युवराज बोहराले अभियोग दाबीबाट सफाइ पाउने

ठहर्‍याई उच्च अदालत पाटनबाट भएको फैसला प्रमाण मूल्याङ्कनको रोहमा अन्यथा नदेखिने ।

तसर्थ: सुरु काठमाडौं जिल्ला अदालतबाट मिति २०७५।५।१० मा भएको फैसला बदर गरी प्रत्यर्थी प्रतिवादी युवराज बोहराले अभियोग दाबीबाट सफाइ पाउने ठहर्‍याई उच्च अदालत पाटनबाट मिति २०७६।०२।२८ मा भएको फैसला सदर हुने ।

इजलास अधिकृत : यज्ञमूर्ति ज्ञवाली

कम्प्युटर: सुप्रभा अर्याल

इति संवत् २०७८ साल असार १६ गते रोज ४ शुभम् ।

३

मा.न्या.श्री प्रकाशमान सिंह राउत र मा.न्या. श्री टंकबहादुर मोक्तान, ०७६-CR-१५६४, लागु औषध (ब्राउन सुगर), नेपाल सरकार वि. बिक्रम राई भन्ने लोकप्रसाद राई

पुनरावेदक वादी नेपाल सरकारका तर्फका उपस्थित विद्वान् उपन्यायाधिवक्ताले बहसका क्रममा बरामदी लागु औषधहरू पोका पोकामा राखेको अवस्थामा बरामद भएको देखिँदा बिक्री वितरणकै लागि पोका पोका पारेको मान्नुपर्ने भनी लिनुभएको जिकिर सम्बन्धमा विचार गर्दा सो लागु औषधलाई विभिन्न पोकामा राखिएको अवस्थामा बरामद हुनु मात्र बिक्री वितरणको कारोबारका लागि राखिएको हो भनी अनुमान गर्न मिल्ने हुँदैन । करिब एउटै मात्रामा विभिन्न पोकामा राखिएको अवस्थाले सेवनका लागि आवश्यक मात्राअनुसारको पोका पारी राखिएको भनी बुझ्नुपर्ने हुन्छ । यी प्रतिवादीको साथबाट लागु औषध बरामद भएको र प्रतिवादीले सेवनका लागि राखेको हो भनी बयान गरेको अवस्थामा सेवनका लागि नभई बिक्री वितरणका लागि राखेको हो भनी दाबी लिइन्छ भने त्यस्तो दाबी जिकिर प्रमाणित गर्ने प्रमाणको भार वादी पक्षमा रहने हुन्छ । तर बरामदी

लागु औषध बिक्री वितरणका लागि राखिएको हो भनी प्रमाणित हुने कुनै प्रमाण वादी पक्षबाट पेस हुन सकेको मिसिलबाट नदेखिने।

तसर्थ, प्रतिवादी बिक्रम भन्ने लोकप्रसाद राईको साथबाट २.३८० ग्राम लागु औषध ब्राउन सुगर बरामद भएको, यी प्रतिवादीले सेवनको कसुरमा सम्म स्वीकार गरी बयान गरी बिक्री वितरण एवं कारोबारको कसुरमा इन्कार रही बयान गरेको देखिएको, बरामदी मुचुल्काबाट लागु औषध सेवन गर्दा गर्दैको अवस्थामा पक्राउ परेको देखिएको, सञ्चय ओसारपसार र कारोबारको कसुर गरेको देखिने कुनै प्रमाण वादी पक्षबाट पेस गर्न सकेको नदेखिएको अवस्थामा प्रतिवादी लोकप्रसाद राईलाई लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा ४ (घ),(ङ) र (च) को कसुरमा ऐ.को दफा १४(१)(छ) (१) बमोजिम सजाय गरी ऐ.को दफा १५ बमोजिम थप कैद गरी कि.नं. १३० को घरजग्गामध्ये आधा जफत हुने ठहर्‍याई मोरङ जिल्ला अदालतबाट भएको फैसला केही बदर गरी प्रतिवादी लोकप्रसाद राईलाई लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा ४(छ) को कसुरमा ऐ.को दफा १४(१)(ङ) बमोजिम ६ महिना कैद हुने ठहर्‍याई उच्च अदालत विराटनगरबाट भएको फैसला प्रमाण मूल्याङ्कनको रोहमा अन्यथा नदेखिने।

अतः सुरु मोरङ जिल्ला अदालतबाट प्रतिवादी बिक्रम भन्ने लोकप्रसाद राईलाई ५ वर्ष ६ महिना कैद र रु.५,०००।- जरिवाना गरी निजसमेतका नामको कि.नं.१३० को घरजग्गामध्ये आधा जफत हुने ठहर्‍याई मिति २०७५।०९।०४ मा भएको फैसला केही उल्टी गरी प्रत्यर्थी प्रतिवादी निज बिक्रम भन्ने लोकप्रसाद राईलाई ६ महिना कैद हुने ठहर्‍याई उच्च अदालत विराटनगरबाट मिति

२०७६।०७।२० मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: यज्ञमूर्ति ज्ञवाली

कम्प्युटर: सुप्रभा अर्याल

इति संवत् २०७८ साल असार १६ गते रोज ४ शुभम्।

४

मा.न्या.श्री प्रकाशमान सिंह राउत र मा.न्या.श्री टंकबहादुर मोक्तान, ०७६-CR-१८५८, वैदेशिक रोजगार कसुर, नेपाल सरकार वि. जीवन कार्कीसमेत

प्रतिवादी जीवन कार्कीलाई अभियोग दाबीबाट सफाइ दिने ठहर्‍याएको सुरु फैसला मिले नमिलेको के रहेछ ? सो सम्बन्धमा विचार गर्दा प्रत्यर्थी प्रतिवादी जीवन कार्कीले वैदेशिक रोजगार विभागमा अनुसन्धानको क्रममा बयान गर्दा जाहेरवाली र पीडितलाई वैदेशिक रोजगारसम्बन्धी कुनै आश्वासन तथा प्रलोभन नदिएको, रकमसमेत नलिएको, जाहेरवालीसँग कुनै चिनजान नभएको, जाहेरवालीको छोरालाई वैदेशिक रोजगारीका लागि मकाउ पठाउन कुनै रकम नलिएको भनी बयान गरेको देखिन्छ भने वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणमा बयान गर्दासमेत अभियोग दाबीबमोजिमको कसुर गरेमा इन्कारी रही बयान गरेको पाइन्छ। जाहेरवाली खेममाया थापाले सुरु न्यायाधिकरणसमक्ष बकपत्र गर्दा आफ्नो जाहेरीलाई समर्थित हुने गरी बकपत्र गरे पनि यी जाहेरवालीले यी प्रत्यर्थी प्रतिवादी जीवन कार्कीको नाममा आई.एम.ई. मार्फत रकम पठाएको नभई अर्का प्रतिवादी सुदीप श्रेष्ठका नाममा रकम पठाएको देखिन्छ। प्रतिवादी जीवन कार्कीका नाममा रकम पठाएको नभई अर्का प्रतिवादी सुदीप श्रेष्ठका नाममा रकम पठाएकोमा उक्त रकम फिर्ता पाइसकेको भनी यिनै जाहेरवालीले सुरु न्यायाधिकरणसमक्ष बकपत्रसमेत गरेको

देखिन्छ । जाहेरवालीले प्रतिवादी जीवन कार्कीलाई अन्य रकम नगदै बुझाएको भनी जाहेरीमा उल्लेख गरे पनि उक्त रकम बुझाएको निस्सा मिसिल संलग्न रहेको देखिँदैन । यसका अतिरिक्त जाहेरवालीले प्रतिवादी जीवन कार्कीलाई दीपक थापामार्फत रकम दिएको भने तापनि निज दीपक थापालाई अनुसन्धानको क्रममा बुझाएको देखिँदैन । प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २५ अनुसार दाबी प्रमाणित गर्ने भार वादी पक्षमा हुनेमा वादी पक्षबाट प्रतिवादी जीवन कार्कीलाई जाहेरवालाले रकम बुझाएको तथा प्रतिवादीले दाबीबमोजिमको कसुर गरेको भन्ने कुरा शंकाहित तवरले पुष्टि हुने प्रमाण पेस गर्न सकेको पाइएन । प्रतिवादी कसुरमा इन्कार रही बयान गरेकोसमेतका आधार प्रमाणबाट प्रतिवादी जीवन कार्की कसुरदार हुन् भन्न सकिने अवस्था नदेखिँदा निजउपरको अभियोग दाबी पुग्न नसक्ने ठहर्‍याई भएको सुरु फैसला अन्यथा देखिन नआउने ।

अर्का प्रतिवादी सुदीप श्रेष्ठको हकमा अभियोग दाबी पुग्न नसक्ने ठहर्‍याएको सुरु फैसला मिले नमिलेको के रहेछ ? सो सम्बन्धमा विचार गर्दा, यी प्रतिवादीले सुरु वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणमा बयान गर्दा कसुरमा इन्कार रही बयान गरेको देखिन्छ भने प्रतिवादीको उक्त इन्कारलाई निजका साक्षी रमेशमान श्रेष्ठले बकपत्र गरी समर्थन गरिदिएको देखिन्छ । जाहेरवाली खेममाया थापा तथा पीडित सुनिल थापाले सुरु न्यायाधिकरणसमक्ष बकपत्र गर्दा प्रतिवादी सुदीप श्रेष्ठले आफूहरूबाट वैदेशिक रोजगारमा पठाउँछु भनी रकम नलिएको, निजको कसुरमा कुनै संलग्नता नरहेको भनी बकपत्र गरिदिएकोसमेतबाट निजले समेत अभियोग दाबीबमोजिमको कसुर गरेको भन्न मिल्ने देखिन नआउने ।

तसर्थ, प्रतिवादीहरूउपरको अभियोग दाबी पुष्टि हुने वस्तुनिष्ठ प्रमाण वादी पक्षले पेस गर्न नसकेको अवस्थामा प्रतिवादीहरूलाई अभियोग दाबीबाट सफाइ दिने ठहर्‍याई भएको वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण, काठमाडौंको फैसला प्रमाण मूल्याङ्कनको रोहमा अन्यथा नदेखिने ।

अतः वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण, काठमाडौंबाट प्रतिवादीहरूले अभियोग दाबीबाट सफाइ पाउने ठहर्‍याएको मिति २०७६।६।७ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत : यज्ञमूर्ति ज्ञवाली

कम्प्युटर: सुप्रभा अर्याल

इति संवत् २०७८ साल असार १६ गते रोज ४ शुभम् ।

इजलास नं. १३

१

मा.न्या.श्री तेजबहादुर के.सी. र मा.न्या.श्री पुरुषोत्तम भण्डारी, ०७५-CR-१५३३, जबरजस्ती करणी, नेपाल सरकार वि. रमेश देउवासमेत

पीडित र निजकी दिदीले अदालतमा बकपत्र गर्दा प्रतिवादीमध्येका रमेश देउवासँग वारदातस्थलमा भेट भएको कुरा उल्लेख गरेको स्थितिमा वारदातस्थलमा जबरजस्ती करणी भएको भन्ने कुरालाई पत्यार नगर्नुपर्ने कुनै आधार अवस्था मिसिलमा देखिन आउँदैन । यी कारणबाट पनि अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष बयान गर्दा प्रतिवादीमध्येका रमेश देउवाले मैले पीडितलाई जबरजस्ती करणी गरेको होइन बाटोमा छाडी राति एकलै घर आएको हुँ भन्ने भनाइ पत्यारलायक देखिँदैन । प्रतिवादीले आफूलाई कसुरबाट निर्दोष साबित गराउन भरमग्दुर प्रयास गरे पनि निजहरूलाई

कसुरदार ठहर्नाउने यी यस्ता प्रकृतिका प्रमाणहरू नै पर्याप्त आधार हुने गर्दछन् । प्रतिवादीहरू निर्दोष रहेको भए वारदातस्थलमा आफूहरू उपस्थित रहेकै अवस्थामा भएको घटनाबाट पीडितलाई बचाउन हारगुहार गर्नुपर्ने, वारदातबाट मौकामा पीडितको उद्धार गर्न प्रयासरत रहेको हुनुपर्ने, पीडितलाई बचाउ गर्नुपर्ने र ती सबै प्रयास गर्दा पनि केही नलागी वारदात नै भएको अवस्थामा अन्ततः कसुरदारहरूउपर उजुर गर्नुपर्नेमा सोतर्फ केही नगरेको अवस्थामा प्रतिवादीहरूको सो रात सोही वारदातमा संलग्नता थिएन भन्न सकिने अन्य कुनै वस्तुनिष्ठ आधार नदेखिने ।

पीडितसँग वारदातस्थलमा रहेकी दिदीको बकपत्रमा बाटोमा रमेश देउवा भेटियो अरू केटा पनि थिए म छोडेर घर गइहालौं भन्ने उल्लेख भएको र पीडितले रमेश देउवालाई सनाखत गरिदिएकोसमेत देखिन्छ । ६ जना प्रतिवादीहरूले सामूहिक रूपमा पीडितलाई जबरजस्ती करणी गरेको भए पीडितको योनिको क्षतविक्षत अवस्था, पीडितको मानसिक र शारीरिक स्थिति अझ बढी शिथिल रहनुपर्ने, देखिनुपर्ने हुन्छ । मिसिल कागजातबाट त्यस्तो केही देखिन नआएको र पीडितसँग साथमा रहेकी दिदीले मौकामा गरेको कागजमा घटनास्थलबाट भागेर घर गई बुबालाई भनी लगत्तै छिमेकीसमेत घटनास्थलमा आइपुगेको अवस्थासमेतबाट सबै प्रतिवादीहरूले करणी गर्ने मौका पाएको अवस्था नदेखिने ।

पीडिताले अदालत आई बकपत्र गर्दा अन्यथा भनी बकपत्र गरेको देखिए तापनि सुरुको जाहेरी, पीडिताको साथमा गएको दिदी भन्नेले गरिदिएको सुरुको कागज घटनास्थल प्रकृति मुचुल्का, पीडिताले सुरुमा गरिदिएको कागज, स्वास्थ्य परीक्षण प्रतिवेदनबाट hymenal tear

भएको देखिनु दायौं थाईमा दुईवटा कोतरिएको लगभग ५ से.मी. को दाग देखिनु त्यस्तै अन्य कोतरिएको दाग दायौं घुटनमा समेत दाग देखिनु र उक्त स्वास्थ्य परीक्षण गर्ने डा. दिपा जोशीले अदालतमा आई बकपत्र गर्दा स्वास्थ्य परीक्षण प्रतिवेदनलाई समर्थित हुने गरी गरिदिएको बकपत्रसमेतका मिसिल संलग्न प्रमाणहरूबाट जबरजस्ती करणीको वारदात भएको कुरा समर्थित भई आएको देखिने ।

वारदातको प्रकृति र पीडितको स्वास्थ्य परीक्षण प्रतिवेदनको स्थिति एवं वारदात समयमा पीडितको घरबाट पीडितकी दिदी, बुबा र छिमेकीहरू वारदात भएको केही समयभित्रै वारदात स्थलमा आइपुगेकाले प्रतिवादीमध्येका रमेश देउवाले पीडितलाई जबरजस्ती करणी गरेको भन्ने देखिन्छ । सो वारदातको अवस्थालाई विचार गर्दा प्रतिवादी रमेश देउवा एक जनाले सम्म जबरजस्ती करणी गरेको तर अन्य प्रतिवादीहरू वारदात स्थलमा रहेको भए तापनि करणी गर्न समयले नभ्याइएको अवस्था देखिन्छ । ५/५ जनाले जबरजस्ती करणी गरेको भए पीडितको यौनाङ्गमा त्यस्तै प्रकारको घाउ खत रही पीडाबोध भएको, योनि सुन्निएको अवस्था देखिनुपर्ने र समयको पाबन्दीसमेतलाई विचार गर्दा पाँचै जनाले करणी गर्ने गरी समयले भ्याउने अवस्था नै देखिँदैन । वारदात भएको स्थानबाट भागेर गएको पीडितकी दिदीले खबर गर्ने बित्तिकै तुरुन्तै स्वयं पीडितकी दिदी, बुबा, गाउँका मानिसहरूसहित वारदात स्थलमा आइपुगेको देखिँदा त्यस्तो छोटो समयममा सबै प्रतिवादीहरूले करणी गर्न पाउने अवस्था देखिँदैन । यसरी अन्य ५ जना प्रतिवादीहरू विकास शाह, सन्तोष बोहरा, सृजन शाही, अशोक भन्ने अर्जुन चन्द र दिपेश शाहीले सामूहिक रूपमा जबरजस्ती करणी गर्ने समयसमेत रहे भएको

नदेखिएको अवस्थामा यी प्रतिवादीहरू विकास शाह, सन्तोष बोहरा, सृजन शाही, अशोक भन्ने अर्जुन चन्द र दिपेश शाहीलाई सामूहिक रूपमा जबरजस्ती करणीको कसुर कायम गरी सजाय गर्नु तर्कसङ्गत नदेखिएबाट जबरजस्ती करणीको वारदात गर्न गराउन मद्दतसम्म गरेको भई मतियारको भूमिकासम्म निर्वाह गरेको तर करणी गर्नसम्म नपाएको अवस्था देखिन्छ । सबै प्रतिवादीहरूले करणी नै गरेको कुरासँग शंकाहित तवरले पुष्टि प्रमाणित हुन आएको नदेखिँदा सुरु फैसलालाई केही उल्टी गरी सजाय गर्ने गरी भएको उच्च अदालतको फैसला मनासिब नै देखने ।

तसर्थ, यी प्रतिवादीहरू रमेश देउवा, विकास शाह, सन्तोष बोहरा, सृजन शाही, अशोक भन्ने अर्जुन चन्द र दिपेश शाहीले मुलुकी ऐन, जबरजस्ती करणीको महलको १ नं. र ३ नं.को देहाय ४ को कसुरमा सोही महलको ३(४) नं. बमोजिम जनही ८ वर्ष कैद र सोही महलको ३(क) नं. ले थप ५ वर्ष गरी जनही १३ वर्ष कैद सजाय गर्नुका साथै जनही रु.५०,०००/- क्षतिपूर्ति निजहरूबाट पीडितले भराउने गरी सुरु कैलाली जिल्ला अदालतबाट भएको फैसलालाई केही उल्टी गरी प्रतिवादीहरूमध्येका रमेश देउवालाई मुलुकी ऐन, जबरजस्ती करणीको महलको १ नं. र ३(५) नं. को कसुरमा सोही महलको ३(५) नं. बमोजिम ५ वर्ष कैद र सोही महलको १०(ग) नं. बमोजिम रु.५०,०००/- क्षतिपूर्ति यी प्रतिवादीबाट पीडितले भराई पाउने साथै अन्य प्रतिवादीहरू विकास शाह, सन्तोष बोहरा, सृजन शाही, अशोक भन्ने अर्जुन चन्द र दिपेश शाहीलाई मुलुकी ऐन, जबरजस्ती करणीको महलको ४ नं. को कसुरमा सोही नं. बमोजिम जनही २ वर्ष ६ महिना कैद सजाय हुने ठहर्नाई उच्च अदालत दिपायलबाट

मिति २०७५।०३।२६ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत : अनु याकामी

कम्प्युटर: प्रेमबहादुर थापा

इति संवत् २०७७ साल जेष्ठ २७ गते रोज ३ शुभम् ।

२

मा.न्या.श्री तेजबहादुर के.सी. र मा.न्या.श्री बमकुमार श्रेष्ठ, ०७५-CR-०५०७, जबरजस्ती करणी, नेपाल सरकार वि. राधे थारु भन्ने राधेश्याम थारूसमेत

पीडितको शरीर र योनि अङ्ग ठिक अवस्थामा रहनु शरीरमा कुनै घाउ चोट, टोकेको, चिथोरिएको वा यस्तै प्रकृतिको कुनै चिह्न लक्षण शरिरमा नदेखिनु निजले रोए कराए चिच्याएको आवाज सुन्ने कोही व्यक्ति पनि नदेखिनुबाट अभियोग दाबी पुष्टि प्रमाणित भएको भन्न मिल्ने अवस्था देखिँदैन । तीन जना महिलाले मात्र घटनाबारेमा कागज गरेको पाइन्छ तर पनि अदालतको बकपत्रमा उनीहरूले प्रतिकूल भई बकपत्र गरेको देखिन्छ । प्रतिवादीहरूको शरीरमा पनि कुनै घाउ चोट नडले कोतारेको, चिथोरेको वा दाँतले टोकेको कुनै लक्षण वा चिह्नसमेत केही नदेखिएको ।

अतः माथि विवेचित आधारबाट पीडितले आफ्नो सतीत्व रक्षाका लागि मौकामा गरेको कुरामा अडिग नरही रिस आवेशको कारण कागज गरेको भनी अदालतमा बकपत्र गरेको, विवाह गर्ने उद्देश्य राखी जबरजस्ती करणीको आरोप लगाई अन्य ४ जना प्रतिवादीहरूको उपर पनि तारतम्य मिलाई पोल कागज गरेको र अदालतमा जाहेरवाली, पीडित तथा घटना मौकामा देख्ने जान्ने भनिएका व्यक्ति पनि आफ्नो भनाइमा स्थिर नरही प्रतिकूल बकपत्र गरेको र पीडितको स्वास्थ्य जाँचको प्रतिवेदनलगायत

भौतिक प्रमाणबाट मौकाको भनाइ समर्थित भई पुष्टि हुन नसकेको अवस्थामा केवल जाहेरी वा पीडित तथा प्रतिवादीको मौकाको भनाइले मात्र प्रतिवादीहरूलाई जबरजस्ती करणी जस्तो गम्भीर प्रकृतिको अपराधमा कसुरदार ठहर गरी सजाय गर्न नमिल्ने हुँदा प्रतिवादीहरूलाई आरोपित कसुरबाट सफाइ दिई भएको उच्च अदालत तुलसीपुर, बुटवल इजलासको मिति २०७४।२।५ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्ने।

इजलास अधिकृत : रामाकान्त यादव

कम्प्युटर: अमिररत्न महर्जन

इति संवत् २०७६ साल माघ १५ गते रोज ४ शुभम्।

३

मा.न्या.श्री तेजबहादुर के.सी. र मा.न्या.श्री बमकुमार श्रेष्ठ, ०७५-CR-०९३२, जबरजस्ती करणी, नेपाल सरकार वि. हरिश नेपाली

पीडितको शरीरमा जबरजस्ती करणीका सङ्घर्षका कुनै चिह्न भेटिएको छैन, पीडितको स्वास्थ्य परीक्षण प्रतिवेदनमा योनि वरिपरि तथा भित्री भागमा करणी गरेको लक्षण, सङ्घर्षका चिह्नहरू पाइँदैन। योनि, स्तनमा सङ्घर्षका चिह्नहरू कोतारिएको घाउ चोट छैन। देब्रे, दायाँ आँखाको मुनि अलि सुन्निएको देखिन्छ, निलडाम छैन, मानसिक अवस्था ठिक नै छ, शारीरिक अवस्था ठिक छैन। ४ वर्षअगाडिबाट दुवै आँखाले नदेख्ने, पीडितको योनिमा जबरजस्ती करणी भएको पाइँदैन र Vaginal swab को रिपोर्टमा Spermatozoa not seen भन्ने उल्लेख भएको।

अधिकारप्राप्त स्वास्थ्य चिकित्सकको प्रतिवेदनमा पनि निजको जबरजस्ती करणी भएको छैन भन्ने उल्लेख भएको, योनिमा कुनै लक्षण वा चिह्न नदेखिएको, Vaginal Swab मा वीर्य

पनि नभई शरीरमा सानो पनि घाउ चोट निलडाम नरहेको अवस्थामा रातभरमा ३/४ पटक जबरजस्ती करणी भयो भन्ने भनाइ तथ्यबाट स्थापित भएको पाइँदैन। मौकामा पीडित होटलमा कराएको वा चिच्याएको अवस्था नरहेको, होटलका व्यक्तिले पनि त्यस्तो बेहोराको मौकामा कागज गरेको नपाइएकोले प्रतिवादीले पीडितलाई जबरजस्ती करणी गरेको भन्ने नदेखिँदा सुरु अदालतको फैसला उल्टी गरी प्रतिवादीलाई आरोपित कसुरबाट सफाइ दिई भएको उच्च अदालत दिपायलको मिति २०७४।१।२।२५ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्ने।

इजलास अधिकृत : रामाकान्त यादव

कम्प्युटर: अमिररत्न महर्जन

इति संवत् २०७६ साल माघ १५ गते रोज ४ शुभम्।

४

मा.न्या.श्री तेजबहादुर के.सी. र मा.न्या.श्री बमकुमार श्रेष्ठ, ०७५-CR-१३१३, जबरजस्ती करणी, नेपाल सरकार वि. शैलेस सापकोटासमेत

शैलेसको घरमा भाडामा बस्ने व्यक्ति सलाउद्धिन अंसारीले उक्त रात शैलेसको घरमा म र निज प्रतिवादीको आमा, बुबा, भाउजूको साथमा टि.भी. हेरिरहेको उल्लेख गरेको पाइन्छ। यी प्रतिवादी शैलेस र उज्जवल सापकोटा तुलोबुबा सानो बुबाको छोरा रहेको खुल्न आएको छ। प्रतिवादी उज्जवल सापकोटा घटना वारदात भएको मिति २०७२।२।२८ मा घटनास्थल मोरङ नभई काठमाडौँको रिसर्च सर्भिस प्रा.लि. ले नासा इन्टरनेसल कलेजमा सेक्युरिटी गार्डमा जागिरको लागि उपस्थित रहेको थिएँ भनी जिकिर लिएकोमा सोको हाजिर झिकाई हेर्दा निजको हाजिरी रेकर्डबाट मिति २०७२।२।२८ मा निज घटनास्थलमा उपस्थित नरही काठमाडौँको नासा इन्टरनेसल

कलेजमा सेक्युरिटी गार्डमा हाजिर रहेको देखिने।

अर्कोतर्फ जबरजस्ती करणीको मूल प्रमाण मानिने पीडितको स्वास्थ्य जाँच प्रतिवेदनमा पीडितको शरीरमा कुनै घा वा चोटपटक देखिएको छैन। Sexual घटना भएको नदेखिएको, पुरुषको वीर्य आदि फेला नपरेको भन्ने चिकित्सकको प्रतिवेदनबाट देखिन्छ। प्रतिवादीको शरीर जाँचमा पनि कुनै घाउ चोट, कोतारिएको, चिथोरिएको जस्तो कुनै चिह्न वा लक्षण भेटिएको छैन। मौकामा कागज गर्ने व्यक्तिले पीडितबाट सुनेको कुरासम्म नै उद्धृत गर्दै कागज गरेको।

यी विभिन्न विश्लेषित तथ्य प्रमाणहरूबाट पीडितमाथि जबरजस्ती करणीको वारदात स्थापित भएको कुरा प्रमाणित नभएकोले दुवैजना प्रतिवादीहरूलाई जनही १०/१० वर्ष कैद सजाय हुने गरी सुरु अदालतले गरेको फैसला उल्टी गरी प्रतिवादीहरूलाई सफाइ हुने गरी भएको उच्च अदालत विराटनगरको मिति २०७५।३।३ को फैसला मनासिब देखिँदा सदर हुने ठहर्ने।

इजलास अधिकृत : रामाकान्त यादव

कम्प्युटर : अमिररत्न महर्जन

इति संवत् २०७६ साल माघ १५ गते रोज ४ शुभम्।

इजलास नं. १४

१

मा.न्या.श्री पुरुषोत्तम भण्डारी र मा.न्या. श्री टंकबहादुर मोक्तान, ०७७-WH-०२०१, बन्दीप्रत्यक्षीकरण, राजु तामाङ वि. उच्च अदालत पाटन, ललितपुर

रिट निवेदक राजु तामाङलाई उक्त बहुविवाह मुद्दामा मुलुकी ऐन, विहावरीको महलको १० नं.

बमोजिम १ वर्ष कैद र रु.१०,०००।- जरिवाना हुने ठहरी मिति २०७५।१।२९ मा भक्तपुर जिल्ला अदालतबाट भएको फैसला निज निवेदकको हकमा सुरु सदर हुने ठहरी उच्च अदालत पाटनबाट मिति २०७६।१।२९ मा फैसला भएको देखिने।

अदालतबाट मुद्दामा भएको फैसलाले ठहर भएको कैदको अङ्कको आधारमा कैदलाई रकममा परिणत गर्न सकिने भन्ने देखिन्छ। जसअनुसार कुनै कसुरमा पहिलो पटक कसुरदार ठहरी एक वर्ष वा एक वर्षभन्दा कमको कैदको सजाय भएको मुद्दामा भन्ने वाक्यांशले सजाय तोक्दा एक वर्ष वा सोभन्दा कम सजाय भएको मुद्दामा कैदबापत रकम तिर्ने सुविधा प्रदान गरेको पाइन्छ। ठेकिएको कैदको आधारमा मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४ को दफा १५५ अनुसारको सुविधा प्रदान गर्न सकिने देखिन्छ। कसुरदारलाई फैसलाले तोकिएको सजायको आधारमा सुविधा प्रदान गरिने विद्यायिकी मनसाय भएको देखिँदा बहुविवाह मुद्दामा भएको फैसलाले १ वर्ष कैदको सजाय पाएका यी निवेदकले मुलुकी फौजदारी संहिता, २०७४ को दफा १५५ को सुविधा नपाउने भन्न मिल्ने देखिँदैन। अतः उच्च अदालत पाटनले मुलुकी ऐन, विहावरीको १० नं. मा भएको सजायको उपल्लो हदलाई आधारमानी निवेदकको पुनरावेदन मागअनुसार गर्न इन्कार गरेको देखिँदा उच्च अदालत पाटनबाट मिति २०७६।१।२९ मा भएको फैसला मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४ को दफा १५५ मा रहेको कानूनी व्यवस्था प्रतिकूल भई त्रुटिपूर्ण रहेको देखिएको र समग्र मिसिल अध्ययनबाट मुद्दाको प्रकृति र निवेदकको आचरण अवस्थासमेतलाई दृष्टिगत गर्दा निवेदकलाई कैद मुक्त गर्दा सार्वजनिक शान्ति, कानून र व्यवस्थामा खतरा पुग्नेसमेत

अवस्थाको विद्यमानता नदेखिएकोले निजको निवेदन मागअनुसार निजलाई कैदबापत रकम लिई थुनामुक्त गर्न मनासिब देखिएकोले उच्च अदालत पाटनबाट मिति २०७६।१।२९ मा भएको कैदबापत रकम तिर्न सकिने कानूनी व्यवस्थाको हकसम्ममा सो सुविधा नपाउने गरी भएको उक्त फैसला सो हदसम्म त्रुटिपूर्ण देखिएकोले उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गरिदिएको छ। अब उपर्युक्त कानूनी व्यवस्थाबमोजिम निवेदकलाई लागेको कैदबापत रकम दाखिल गरेमा ऐ.संहिताको दफा १५५(३) बमोजिम १ दिनको ३००।- रूपैयाँका दरले हुन आउने रकम लिई ऐ.को उपदफा (३) बमोजिम कागज गराई कैदमुक्त गर्नु भनी विपक्षीहरूका नाममा परमादेशको आदेश जारी हुने।

इजलास अधिकृत: प्रेमप्रकाश थापा

कम्प्युटर: सरस्वती दाहाल

इति संवत् २०७७ साल माघ १६ गते रोज ६ शुभम्।

२

मा.न्या.श्री पुरुषोत्तम भण्डारी र मा.न्या. श्री प्रकाशकुमार ढुंगाना, ०७२-CR-१७-९१, पाटेबाघको शिकार गरी त्यसको छाला र हड्डी ओसारपसार, देवेन्द्रकुमार मोक्तान वि. नेपाल सरकार संकटापन्न वन्यजन्तुहरूको शिकार गरी तिनीहरूको वंश नै पृथ्वीबाट लुप्त हुन जाने खतरा रहेको र त्यस्ता वन्यजन्तुको शिकार एक देशमा गरी अर्को देशमा त्यस्ता वन्यजन्तुका आखेटोपहार निर्यात गरी व्यवसाय गर्ने कारणले त्यस्ता प्रजातिहरू संसारबाट नै लुप्त हुने खतरा रहेको र यस किसिमको व्यवसाय सङ्गठित रूपमा एक देशबाट अर्को देशमा भइरहेको तथ्यलाई समेत विचार गरी सो कार्यलाई नियन्त्रण गर्न दुर्लभ वन्यजन्तु तथा वनस्पति व्यापार नियन्त्रणसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि Convention on the International Trade

of Endanger Fauna and Flora (CITES), 1975 निर्माण भएको पाइन्छ। सो महासन्धिको नेपाल सन् १९७५/९/१६ मा पक्ष राष्ट्र भएको हुँदा उक्त महासन्धिको पालना गर्नु र गराउनु नेपालको दायित्वअन्तर्गत पर्दछ। उक्त महासन्धिले वर्गीकरण गरेको जीवजन्तुहरूको खतराको सूचीमा पाटे बाघको प्रजातिलाई समावेश गरी संसारबाट नै उक्त बाघको प्रजाति खतरामा रहेको, लुप्त हुन सक्ने (Red List of Threatened Species) उद्घोष गरेको देखिन्छ। संकटापन्न जीवजन्तुको व्यापार व्यवसायलाई नियन्त्रण गर्ने उद्देश्य लिएको सो महासन्धिको पालना कानूनसरह नेपालमा पनि लागु हुने भई नेपालको अन्तर्राष्ट्रिय दायित्वसमेत रहने कुरामा विवाद नदेखिने।

आफूले बाघ मारेको हैन, अरूले नै मारेको बाघको हाड छालाको बिक्रीको योजनासम्म गरेको हो, बिक्री नभइसकेकाले अपराधजन्य कार्य भएकै छैन, भन्ने पुनरावेदक प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिरतर्फ विचार गर्दा, अमित गोलेले बाघ मारेको र सो बाघको आखेटोपहारको बिक्रीमा सामेल हुँदै गर्दा यी प्रतिवादी पक्राउ परेको अवस्था छ। राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ मा "आखेटोपहार" भन्नाले वन्यजन्तुहरूको जीवित वा मृत शरीर वा चिनिन सकिने अवस्थामा रहेको तिनीहरूको शरीरको कुनै अङ्गलाई सम्झनुपर्छ भनी परिभाषा गरेको पाइन्छ। त्यस्तो आखेटोपहारको बिक्री वा व्यवसाय गर्न तोकिएको अधिकारीबाट इजाजत पत्र नलिई गर्न नपाउने गरी सोही ऐनको दफा १९(१) ले रोक लगाएको अवस्थामा यी प्रतिवादीसमेत मृतक बाघको आखेटोपहारको बिक्री वितरणको कारोबार गर्दै गरेको अवस्थामा पक्राउ परेबाट यी प्रतिवादी उक्त कसुरको दायराभन्दा बाहिर भई निर्दोष रहेको भनी

मान्न सकिने अवस्था देखिँदैन । साथै यी प्रतिवादी देवेन्द्रकुमार मोक्तानको योजना वा सङ्केतमा नै आफूले मृतक बाघको छाला र हाड घरमा ल्याई राखेको र बिक्रीको योजना बनाएको भन्ने बेहोराको सहप्रतिवादी अमितकुमार गोलेको अनुसन्धान र मुद्दा हेर्ने अधिकारीसमक्ष बयान रहेको देखिन्छ । निज प्रतिवादी अमितकुमार गोले आफू कसुरमा साबित रही यी प्रतिवादीलाई किटान गरी पोल गरेको देखिने ।

तसर्थ, पुनरावेदक प्रतिवादी देवेन्द्रकुमार मोक्तानलाई राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को दफा १९(१) को कसुर अपराधमा ऐ. ऐनको दफा २६(१) बमोजिम रु.१,००,०००।- (एक लाख मात्र) जरिवाना र ८ (आठ) वर्ष कैद हुने गरी भएको सुरु पर्सा वन्यजन्तु आरक्षण कार्यालयको फैसला केही उल्टी गरी निजलाई न्यूनतम रु. ५०,०००।- (पचास हजार मात्र) जरिवाना र ५ (पाँच) वर्ष कैद हुने गरी भएको पुनरावेदन अदालत हेटौँडाको मिति २०७२/९/२९ को फैसला कानूनसम्मत मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: अञ्चन भट्टराई

कम्प्युटर: विष्णुदेवी श्रेष्ठ

इति संवत् २०७७ साल माघ २ गते रोज ६ शुभम् ।

३

मा.न्या.श्री पुरुषोत्तम भण्डारी र मा.न्या.

श्री सुष्मालता माथेमा, ०७७-WH-०१८९,

बन्दीप्रत्यक्षीकरण, राम महर्जन वि. काठमाडौँ जिल्ला

अदालतसमेत

प्रस्तुत मुद्दामा काठमाडौँ जिल्ला अदालतको २ वर्ष कैदमा राख्ने गरी भएको मिति २०७६।८।१३ को आदेशानुसार यी रिट निवेदकलाई मिति २०७६।८।२५ गतेदेखि मिति २०७८।८।२४ गतेसम्म कैदमा राखी मिति २०७८।८।२५ गते

कैदमुक्त गर्ने गरी काठमाडौँ जिल्ला अदालत तहसिल शाखाको च.नं. २७७२ मिति २०७६।८।२५ गतेको कैदी पुर्जा जारी भएको देखियो । मुलुकी ऐन लेनदेन व्यवहारको १९ नं. ले साहुको बिगोबापतको कैद गर्दा बढीमा १(एक)वर्षसम्म कैद गर्नुपर्ने भन्ने स्पष्ट कानूनी व्यवस्था रहेबाट यी निवेदक मिति २०७६।८।२५ मा पक्राउ परी हालसम्म कैदमा रहेको देखिन आयो । मुलुकी ऐन लेनदेन व्यवहारको १९ नं. अनुसार यी निवेदकलाई बिगोबापतको कैद १(एक) वर्षसम्म मात्र गर्दा मिति २०७७।८।२५ सम्म कैदमा बसी मिति २०७७।८।२६ गते कैदमुक्त गर्नुपर्नेमा आजको दिन अर्थात् मिति २०७७।१०।१२ सम्म ०।१।१७ (एक महिना सत्र दिन) बढी कैदमा बसेको कानूनसम्मत नदेखिने ।

उपर्युक्तबमोजिम काठमाडौँ जिल्ला अदालतबाट साहुको बिगोबापत २ वर्ष कैदमा बस्ने गरी भएको मिति २०७६।८।१३ को आदेश र सो आदेशानुसार दिइएको च.नं. २७७२ मिति २०७६।८।२५ को कैदी पुर्जा तत्कालीन मुलुकी ऐन लेनदेन व्यवहारको महलको १९ नं. विपरीत देखिएकाले उक्त मितिको आदेश र सो आदेशानुसारको कैदी पुर्जा उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गरिदिएको छ । अब यी निवेदकले बिगोबापतको १(एक) वर्षको कैद मिति २०७७।८।२५ मा नै भुक्तान गरी ०।१।१७ (एक महिना सत्र) दिन बढी कैदमा बसेको देखिँदा निजलाई आजै थुनामुक्त गरिदिनु भनी बन्दीप्रत्यक्षीकरणको आदेश जारी हुने ।

इजलास अधिकृत : प्रेमप्रकाश थापा

कम्प्युटर : चन्द्रा तिमल्सेना

इति संवत् २०७७ साल माघ १२ गते रोज २ शुभम् ।

४

मा.न्या.श्री पुरुषोत्तम भण्डारी र मा.न्या.डा.श्री मनोजकुमार शर्मा, ०७५-WO-१३७४, परमादेश, अच्युतम ताम्राकार वि. द. टिम्बर कर्पोरेसन अफ नेपाल लि. बबरमहल, हाल परिवर्तित नेपाल वन निगम लिमिटेड

रिट निवेदकले बोलपत्रमार्फत सकार गरेका जग्गाहरू निजका नाममा हस्तान्तरण गर्न नेपाल सरकारको पूर्वस्वीकृति आवश्यक पर्ने भएकाले नेपाल सरकार वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयमा लेखी पठाएकोले हस्तान्तरण हुन नसकेको भन्ने विपक्षी द टिम्बर कर्पोरेसन हाल नेपाल वन निगम लि.को लिखित जवाफ रहेको देखियो । सो सम्बन्धमा हेर्दा विपक्षी कार्यालयको नाममा दर्ता रहेका जिल्ला भक्तपुर कटुन्जे गा.वि.स. वडा नं. ९ (ख) अन्तर्गतका विभिन्न कि.नं. का १३-९-२-० जग्गा र सो जग्गामा रहेका घर बिक्री गर्न मिति २०५९।२।१९ मा प्रकाशित सिलबन्दी बोलपत्रका आधारमा परेका बोलपत्रहरूमध्ये यी रिट निवेदकको बोलपत्र स्वीकृत भएको र सोबमोजिम निवेदकलाई बिक्री गर्ने भनी द टिम्बर कर्पोरेसनको मिति २०५९।३।२४ मा निर्णय भएको देखियो । उक्त निर्णयबमोजिम कि.नं. ४१०, ४०८, ५२९, ४०४, ४०७, ७४५, १०६६ र १११४ समेत कित्ताहरूको जम्मा क्षेत्रफल ८-१४-०-० जग्गा र सो जग्गामा रहेका घरसमेतको सकार मूल्य रु. १,४२,९३,८१६।- लिई उक्त जग्गाहरू निवेदकका नाममा नामसारी भई जग्गा धनी प्रमाणपुर्जा प्राप्त गरिसकेको भन्ने तथ्यमा विवाद रहेको देखिएन । एउटै बोलपत्रअनुसार रकम जम्मा गरी केही जग्गा नामसारी गराई निवेदकले प्राप्त गरिसकेको तर सोही बोलपत्रअनुसार स्वीकृत केही जग्गा हालसम्म प्राप्त गर्न नसकेको र निवेदकले बोलकबोल गरेअनुसार

रकम दाखिला गरिसकेपछि सोअनुसार जग्गा प्राप्त गर्न पाउने निजको कानूनी हकसमेत सिर्जना हुन आएको देखिने ।

साथै बोलपत्रमा परेकामध्ये निवेदकका नाममा हस्तान्तरण हुन बाँकी रहेका कि.नं.३७७, ४०६, ५३३, ५३०, ४०२ र ४०५ का जग्गाको कर्पोरेसनको निर्णयबमोजिमको हुने मूल्य रु.७५,५०,६२९/- मिति २०६५।८।१५ मा नगद दाखिला गरिसकेको भन्ने निवेदकले उल्लेख गरेको तथ्यलाई विपक्षीले स्वीकार गरेकै देखियो । हस्तान्तरण हुन बाँकी रहेका उक्त जग्गाको साबिक र हालको मूल्याङ्कन अन्तर भएकोले नेपाल सरकारको स्वीकृति लिएर मात्र कारबाही अगाडि बढाउन सकिने भएकोले उक्त जग्गाको स्वामित्व हस्तान्तरण गर्न नसकेको भनी विपक्षीले उल्लेख गरेको देखिन्छ । नेपाल सरकारको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व भएका संस्थान, कम्पनी, प्राधिकरण, बोर्डको नाममा रहेका जग्गा नेपाल सरकारको स्वीकृतिबेगर बिक्री नगर्ने, लिजमा समेत नदिने भन्ने नेपाल सरकारबाट मिति २०६७।३।१६ मा निर्णय भएको भन्ने लिखित जवाफ बेहोराबाट देखियो । निवेदकले पेस गरेको टेन्डर सो मितिअगावै अर्थात् मिति २०५९।३।२४ मा स्वीकृत भई निवेदकका नाममा बिक्री गर्ने भनी मिति २०५९।३।२४ मा द टिम्बर कर्पोरेसन अफ नेपाल लि. को सञ्चालक समितिबाट निर्णय भइसकेको र सोहीबमोजिम निवेदकले केही जग्गा नामसारी गराई लिइसकेको अवस्था छ । हस्तान्तरण गर्न बाँकी रहेका जग्गाहरूको हुन आउने जम्मा मूल्य रु. ७५,५०,६२९।- कर्पोरेसनको निर्णय तथा पत्रबमोजिम निवेदकले मिति २०६५।८।१५ मा नगद जम्मा गरिसकेको भन्ने देखिन्छ । निवेदकका नाममा हस्तान्तरण / नामसारी हुन बाँकी रहेका जग्गाको

मूल्य नगदै दाखिला गर्न लगाउने र निवेदकले बाँकी रकम दाखिला गरिसकेपछि निर्णय नगरी राख्नु कानूनसम्मत नदेखिने।

लिखित जवाफमा साबिकमा जग्गा बिक्री गर्दा नेपाल सरकारको स्वीकृति लिएको भनी उल्लेख गरेको र २०५९ सालमा नै जग्गा बिक्रीको प्रक्रिया सुरु भई एउटै बोलपत्रमा समावेश भएका जग्गामध्ये कि.नं. ४१० लगायतका केही जग्गा मिति २०५९/५/५ को कर्पोरेसनको सञ्चालक समितिको निर्णयले यी निवेदकको नाममा नामसारी भइसकेको र बाँकी कि.नं. ३७७ समेतका केही जग्गामा घर टहरा भई विवाद रहेका कारण विवाद भएकोसम्मको उक्त कि.नं. ३७७ समेतका जग्गाबापतको रकम बैंक ग्यारेन्टी लिएको र पछि मिति २०६५/८/१५ मा नगद नै दाखिला गरी नामसारीसम्म हुन बाँकी रहेको देखिँदा उक्त मितिपश्चात् २०६७/३/१६ मा भएको पूर्व स्वीकृति लिनुपर्ने भन्ने निर्णयका आधारमा भइसकेका काम कारबाहीलाई असर पर्ने गरी निवेदकका नाममा हस्तान्तरण हुनुपर्ने जग्गा हस्तान्तरण नगर्नु उचित र

न्यायसङ्गत देखिन नआउने।

अतः द टिम्बर कर्पोरेसन अफ नेपाल लि.ले मिति २०५९।२।१९ मा प्रकाशन गरेको जग्गा खरिद गर्नेसम्बन्धी सूचनाका आधारमा निवेदकको सिलबन्दी बोलपत्र स्वीकृत भएको, सिलबन्दी बोलपत्रमा उल्लेख भएका जग्गामध्येका कि.नं.४१०, ४०८, ५२९, ४०४, ४०७, १०६४, १०६६ र १०१४ का जग्गाहरू नामसारी भइसकेको र नामसारी हुन बाँकी रहेका कि.नं.३७७, ४०६, ५३३, ४०२ र ४०५ का जग्गाहरूको मूल्यसमेत मिति २०६५।८।१५ मा दाखिला गरिसकेको देखिँदा उक्त कि.नं.३७७, ४०६, ५२२, ५३०, ४०२ र ४०५ का जग्गाहरू निवेदकका नाममा नामसारी / हस्तान्तरण गरिदिनु भनी विपक्षीको नाममा परमादेश जारी हुने।

इजलास अधिकृत : दुर्गाप्रसाद खनाल

कम्प्युटर : राधिका घोरासाइने

इति संवत् २०७६ साल फागुन २१ गते रोज ४ शुभम्।